

**Uchwała Nr XXI/102/2016
Rady Gminy Borowa
z dnia 31 sierpnia 2016 r.**

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015-2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. samorządzie gminnym (Tekst jednolity Dz. U. z 2016 r. poz. 446)

Rada Gminy Borowa uchwala, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Strategię Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015-2023” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Borowa.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Marian Taran

Strategia Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015 – 2023

Spis treści

WPROWADZENIE	4
PRZESŁANKI BUDOWY NOWEJ STRATEGII GMINY BOROWA	5
OPIS PRZEBIEGU PROCESU BUDOWANIA STRATEGII ROZWOJU	6
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ GMINY BOROWA	11
LOKALNE DETERMINANTY ROZWOJU GMINY BOROWA	11
<i>Determinanty historyczne</i>	<i>11</i>
<i>Determinanty geograficzne (lokalizacyjne).....</i>	<i>12</i>
<i>Środowisko związane z powietrzem atmosferycznym</i>	<i>14</i>
<i>Środowisko związane z powierzchnią ziemi.....</i>	<i>17</i>
<i>Środowisko wodne</i>	<i>18</i>
<i>Bioróżnorodność oraz system powiązań ekologicznych</i>	<i>20</i>
<i>Zasoby dziedzictwa historycznego.....</i>	<i>22</i>
<i>Zagrożenia żywiołowe i technologiczne</i>	<i>28</i>
<i>Aktywność gospodarcza na terenie gminy.....</i>	<i>29</i>
<i>Przegląd zagadnień związanych z budżetem gminy.....</i>	<i>35</i>
<i>Infrastruktura techniczna</i>	<i>38</i>
<i>Sytuacja demograficzna.....</i>	<i>41</i>
<i>Rynek pracy i problemy bezrobocia</i>	<i>46</i>
<i>Infrastruktura socjalna.....</i>	<i>48</i>
<i>Kultura.....</i>	<i>49</i>
ANALIZA SWOT	53
WIZJA I MISJA STRATEGII.....	55
POLA STRATEGICZNE, CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA.....	55
<i>Pola strategiczne</i>	<i>55</i>
<i>Cele strategiczne</i>	<i>56</i>
<i>Cele operacyjne.....</i>	<i>56</i>
MATRYCA LOGICZNA	57
MIERNIKI REALIZACJI ZADAŃ ORAZ OSIĄGANIA CELÓW STRATEGII	70
OKREŚLENIE STOPNIA SPÓJNOŚCI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYM I WYŻSZEGO POZIOMU	82
SPOSÓB WDRAŻANIA, FINANSOWANIA, MONITOROWANIA ORAZ EWALUACJI STRATEGII.....	91
SPIS ILUSTRACJI	105
ZAŁĄCZNIKI	107

Streszczenie

Decyzja o podjęciu prac nad tworzeniem Strategii Rozwoju Gminy Borowa została podjęta w związku z potrzebą dostosowania lokalnej polityki rozwoju do szans i możliwości wynikających z nowej perspektywy finansowania Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020. Ponadto, konieczność opracowania tego dokumentu dyktowana jest wprowadzeniem w Polsce w roku 2011 nowego modelu polityki regionalnej oraz potrzebą osiągnięcia spójności z analogicznymi dokumentami planistycznymi na poziomie regionalnym, krajowym oraz europejskim.

Prace nad budową Strategii były prowadzone poprzez serię spotkań w jednostkach pomocniczych gminy, pracę zespołów roboczych oraz uwzględnienie sugestii wszystkich zainteresowanych mieszkańców, którzy zechcieli wyrazić swoje propozycje za pomocą formularzy sondażowych eksponowanych na głównej witrynie Urzędu Gminy Borowa.

Opracowany w procesie uspołecznionym dokument Strategii zawiera: analizy stanu, opis wizji rozwoju, misję strategii, opis i systematykę celów na poziomie strategicznym i operacyjnym, opisy przewidywanych sposobów osiągania poszczególnych celów poprzez działania oraz określenie przyjętego systemu monitoringu i aktualizacji.

W ujęciu syntetycznym wizja rozwoju gminy Borowa wyraża się następująco:

Oczekiwanym stanem do osiągnięcia w ramach Strategii jest zintegrowana wspólnota lokalna gminy Borowa posiadająca dobre warunki życia wynikające z optymalnej infrastruktury, dostępności miejsc pracy oraz przyjaznego otoczenia wynikającego z troski o przyrodę i lokalne dziedzictwo kulturowe.

Sformułowane zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego cele strategiczne dla gminy Borowa są następujące:

Cel strategiczny A

Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz dobrych warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego

Cel strategiczny B

Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa

Cel strategiczny C

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej

W Strategii wyznaczono następujące cele operacyjne odnoszące się do trzech kluczowych sfer rozwoju zrównoważonego:

- A.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemu kanalizacji i wodociągu gminnego
- A.1.2. Remonty i rozbudowa gminnego układu drogowego
- A.1.3. Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym
- A.1.4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do sieci gazowniczej
- A.1.5. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych w gminie
- A.2.1. Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów
- A.2.2. Rozwój stosowania Odnawialnych Źródeł Energii i ekologicznego ogrzewania

- A.3.1. Zapewnienie gotowości operacyjno-technicznej Straży Pożarnych
- A.3.2. Rozwój systemu działań profilaktycznych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych
- A.3.3. Melioracje i modernizacja zbiorników, kanałów oraz cieków
- A.4.1. Program ograniczania szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta
- A.4.2. Utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego
- B.1.1. Budowanie pozytywnego wizerunku gminy oraz popularyzacja jej dziedzictwa walorów gospodarczych
- B.1.2. Rozwój e-usług oraz poprawa dostępności telekomunikacyjnej
- B.1.3. Lokalny system informacji gospodarczej
- B.2.1. Lokalny program wsparcia przedsiębiorczości
- B.2.2. Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych
- B.2.3. Promocja działań w ramach grup producenckich oraz wspieranie grup istniejących
- B.3.1. Rewitalizacja i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Borowa oraz miejscowości sołeckich
- B.3.2. Modernizacja Urzędu Gminy oraz poprawa jakości obsługi interesantów
- C.1.1. Remonty i modernizacje obiektów szkolnych i przedszkolnych
- C.1.2. Rozwój oferty kulturalnej oraz modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne w sołectwach
- C.1.3. Rozbudowa i modernizacja placów zabaw oraz miejsc rekreacji dla młodzieży
- C.1.4. Program działań rozszerzających proces wychowania i edukacji
- C.1.5. Rozwój opieki zdrowotnej
- C.2.1. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej
- C.2.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego
- C.3.1. Poprawa integracji społecznej
- C.3.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności
- C.3.3. Promocja ekonomii społecznej
- C.3.4. Lokalny program senioralny
- C.4.1. Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych
- C.4.2. Gminny program wsparcia inicjatyw społecznych
- C.4.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym gminy

Osiągnięcie powyższych celów zaplanowano poprzez realizację systemu zintegrowanych działań, które zostały sformułowane w taki sposób, aby zawierały w swoim uogólnionym zapisie wszystkie postulaty wyrażane podczas spotkań konsultacyjno-informacyjnych, propozycje zgłaszane przez sieć Internet oraz pisemnie.

Na poziomie działań przewidywane jest inicjowanie przedsięwzięć o różnej skali i zasięgu. Oprócz samorządu projekty te będą mogły być podejmowane przez inne podmioty lokalnego życia społeczno-gospodarczego, a Strategia będzie pełnić funkcję integrującą projekty, pozwalając tym podmiotom w trakcie aplikowania o środki finansowe prezentować swoje przedsięwzięcia, jako element spójnego systemu rozwoju lokalnego.

Wdrożenie Strategii będzie bazować na systemach monitoringu i aktualizacji koordynowanych przez Zespół ds. Wdrażania Strategii, który zostanie powołany po przyjęciu Strategii.

Wprowadzenie

Strategia rozwoju gminy jest to sztuka formułowania długookresowych celów, a także ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu oraz wybór działań umożliwiających realizację przyjętych priorytetów. Strategia rozwoju powinna odpowiadać na pytanie: co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości?

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej strony są to także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia staje się więc podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej, a jej opracowanie jest niezbędne, gdyż tworzy dobrą platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego, tj.: samorządu, administracji rządowej, instytucji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, wreszcie mieszkańców.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy nawiązuje do przepisów ustawy z 1990 roku o samorządzie gminnym (terytorialnym) (t. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, a art. 18 ustawy wśród kompetencji rady gminy wymienia “uchwalanie programów gospodarczych”.

Strategię rozwoju opracowuje się po to, by podmiot ją tworzący dysponował własnym pomysłem na swój rozwój zapisanym w formie dokumentu, dzięki któremu będzie mógł racjonalnie organizować swoje przyszłe działanie. Dlatego też w strategii dominujące miejsce zajmują te przedsięwzięcia, które władza lokalna może sama podjąć i za które może odpowiadać. Jednak nie wszystkie procesy i zjawiska społeczno-gospodarcze, które znajdują się w kompetencjach władz publicznych, powinny znaleźć swoje miejsce w strategii. Nie powinna ona obejmować rutynowych zadań władzy danego szczebla, które musi ona spełniać niezależnie od okoliczności, a powinna ograniczyć się do głównych wyborów, których rozstrzygnięcie określa kierunki rozwoju kraju, województwa, gminy. Strategia powinna objąć swoim zakresem te procesy, na które władza publiczna ma wpływ bezpośredni lub, co najmniej pośredni i które nie wchodzą w zakres rutynowych działań tej władzy.

Budowa strategii rozwoju sprowadza się do odpowiedzi na trzy podstawowe pytania, występujące we wzajemnym powiązaniu sekwencyjnym. Punktem wyjścia prac nad strategią jest określenie stanu pożądanego, którego osiągnięcie będzie istotą realizacji strategii. W fazie tej zostaje zarysowany stan docelowy, nazywany także wizją, będący pierwszym przybliżeniem celów rozwoju regionu. Kolejnym krokiem jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: jaka jest sytuacja w chwili obecnej? Trzecim etapem budowy strategii jest udzielanie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób osiągnąć pożądaną stan? Jest to właściwa strategia. Strategia formułuje cele rozwoju w ich wzajemnym uporządkowaniu hierarchicznym, może także przedstawiać opis poszczególnych stanów pośrednich oraz wskazać punkty w czasie, w których powinny one wystąpić. Produktem końcowym Strategii jest opracowanie kierunków działań opisujących praktyczne czynności, które powinny być podjęte przez właściwe instytucje czy organizacje.

Przesłanki budowy nowej Strategii Gminy Borowa

Decyzja o podjęciu prac nad opracowaniem dokumentu Strategii Rozwoju dla gminy Borowa została podjęta w związku z zaistnieniem szeregu okoliczności, które sprawiają, że wykorzystywanie dotychczasowej strategii lub jej aktualizacja już nie wystarcza i jest konieczne podjęcie prac nad budową nowej koncepcji rozwoju.

Najważniejsze przesłanki, tej decyzji były następujące:

- jest związana z nową perspektywą finansowania Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020,
- jest związana z osiągnięciem horyzontu czasowego Strategii opracowanej i przyjętej w 2004 roku uchwałą Nr XVI/97/2004,
- jest związana z nowym modelem polityki regionalnej, wprowadzonym przyjęciem 13 lipca 2011 roku Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010 – 2020,
- wynika z obowiązku przeglądu oraz dostosowania założeń lokalnych strategii rozwoju do dokumentów o charakterze nadrzędnym (m.in. strategia województwa podkarpackiego, strategii rozwoju kraju), które uległy kompleksowym zmianom.

Założenia przyjęte przy tworzeniu Strategii:

Założenia stanowią warunki brzegowe niezbędne do prawidłowego i przejrzystego sformułowania strategii rozwoju. Zostały one określone na początku procesu przed rozpoczęciem jej opracowywania.

Dla przejrzystości rozróżniono założenia odnoszące się do samego **dokumentu** Strategii oraz założenia odnoszące się do **procesu** jego budowania.

Założenia dotyczące dokumentu Strategii:

- perspektywa planowania: 2023,
- Strategia będzie służyć mieszkańcom gminy organizacjom społecznym, przedsiębiorcom instytucjom lokalnym oraz władzom samorządowym,
- Strategia będzie najbardziej ogólnym dokumentem planistycznym, a jej zadaniem jest ułatwienie utrzymania głównych długookresowych kierunków rozwoju gminy,
- dokument strategii zostanie przygotowany z przestrzeganiem zasady zrównoważonego rozwoju,
- sposób prowadzenia prac oraz struktura dokumentu będą uwzględniały koncepcję budowanego przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zintegrowanego systemu zarządzania rozwojem Polski.

Założenia dotyczące procesu budowania Strategii:

- Strategia opracowana będzie z udziałem przedstawicieli społeczności lokalnej, którzy zostaną zaproszeni do udziału w spotkaniach roboczych,
- Strategia będzie spójna z zapisami zawartymi w zewnętrznych dokumentach planistycznych,
- projekt dokumentu będzie poddawany do publicznej konsultacji przez cały okres jego budowania,
- końcową akceptację Strategii podejmie Rada Gminy w drodze uchwały,
- przyjęta Strategia będzie stanowić podstawę do przygotowania Planu Operacyjnego zawierającego uszczegółowienie działań Strategii.

Przedstawione powyżej założenia określiły tryb oraz charakter prac i procedur, które zostały zastosowane podczas opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Borowa do roku 2023.

Opis przebiegu procesu budowania Strategii Rozwoju

Proces tworzenia Strategii prowadzony był w trakcie specjalnie w tym celu organizowanych spotkań we wszystkich sołectwach prowadzonych w formie warsztatów oraz dyskusji o problemach i oczekiwaniach społeczności gminy Borowa. Kluczowym elementem było zwrócenie się o pisemne wskazanie działań w poszczególnych jednostkach pomocniczych. Do złożenia takich propozycji zostali zaproszeni wszyscy zainteresowani mieszkańcy gminy, którzy zechcieli złożyć je za pomocą formularza dostępnego zarówno przez Internet jak i w formie wydrukowanej dostępnej w Urzędzie Gminy.

Uczestnikami spotkań roboczych byli przedstawiciele środowisk lokalnych (m.in. wójt, radni, urzędnicy, przedsiębiorcy, liderzy organizacji pozarządowych) oraz wszyscy mieszkańcy, którzy zechcieli przyjąć zaproszenie do udziału w spotkaniach. Sesje robocze, spotkania informacyjne, ankietyzacja oraz prezentacje podczas kolejnych etapów prac nad Strategią były realizowane w okresie od 1 października 2015 roku.

Łącznie zrealizowano 8 spotkań warsztatowych w sołectwach.

Informacja o przebiegu prac nad strategią była na bieżąco prezentowana na witrynie internetowej gminy.

Podstawa prawna i uwarunkowania Strategii Rozwoju Gminy Borowa w kontekście powiązań polityki regionalnej

Podstawę prawną podjęcia prac i opracowania strategii stanowi art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 594, poz. 645, poz. 1318, z 2014 r. poz. 379 i poz. 1072) w związku z art. 91 ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t. jedn. Dz. U. z 2009 r. Nr. 84 poz. 712, Nr 157, poz. 1241, z 2011 r. Nr 279, poz. 1644, z 2012 r. poz. 1237, z 2013 r. poz. 714, z 2014 r. poz. 379)

Z chwilą przystąpienia Polski do Unii Europejskiej zaczęły obowiązywać przewidziane w art. 91 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasady określające stosunek prawa wspólnotowego do prawa krajowego, tj. zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego wobec prawa państw członkowskich oraz zasada bezpośredniego stosowania. Obowiązywanie tych zasad jest o tyle istotne dla władz samorządowych, że obok norm krajowego porządku prawnego administracja samorządowa zobowiązana jest do stosowania norm pierwotnego i wtórnego prawa wspólnotowego. Obecnie, zasadniczy nurt przesłanek formalno-prawnych uzasadniających potrzebę weryfikacji dokumentów strategicznych JST, wynika ze zmian w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz wiąże się z aktualizacją dokumentów europejskich (Europa 2020), krajowych (Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2030 r., Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r., Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030 r.) i regionalnych (Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego) oraz przyjęciem nowego paradygmatu polityki regionalnej, wprowadzonego przyjęciem 13 lipca 2011 roku Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). Jednostki Samorządu Terytorialnego zobligowano do przeglądu i weryfikacji strategii rozwoju w kontekście dostosowania jej założeń do wytycznych i rekomendacji płynących z dokumentów o charakterze nadrzędnym. Ponadto w procesie budowy nowej Strategii bardzo ważną rolę odgrywają przeobrażenia, jakie zaszły w sferze realnej, tj. rzeczywiste procesy i zjawiska (natury gospodarczej, społecznej, zarządczej, itp.) wpływające na rozwój gminy.

Poniższy schemat przedstawia aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych. Obejmuje on

wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania subregionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych. W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać o zachowaniu spójności i relacyjnym powiązaniu z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych.

Rysunek 1. Struktura hierarchiczna dokumentów strategicznych wyższych poziomów, z którymi wymagana jest spójność Strategii Rozwoju Gminy Borowa

Źródło: Długookresowa Strategia Rozwoju Polski

STRATEGIA EUROPA 2020

Celem strategii „Europa 2020” jest osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który będzie: inteligentny dzięki bardziej efektywnym inwestycjom w edukację, badania naukowe i innowacje; zrównoważony oraz sprzyjający włączeniu społecznemu, ze szczególnym naciskiem na tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczanie ubóstwa. Strategia koncentruje się na pięciu dalekosiężnych celach w dziedzinie zatrudnienia, badań naukowych, edukacji, ograniczenia ubóstwa oraz w zakresie klimatu i energii.

Długookresowa strategia rozwoju kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju jest, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) (art. 9 ust. 1) – dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerszy i najbardziej ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju kraju oraz przyjętym przez Radę Ministrów dnia 27 kwietnia 2009 r. dokumencie Założenia systemu zarządzania rozwojem Polski. W przypadku tej Strategii to okres prawie 20 lat, gdyż przyjętym przy jej konstruowaniu horyzontem czasowym jest rok 2030. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju powstawała w latach 2011 i 2012. Uwzględnia ona uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 i 2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Założeniem wyjściowym przy konstruowaniu Strategii stała się konieczność przezwyciężenia kryzysu finansowego w jak najkrótszym czasie. Wolniejszy rozwój spowodowałby, że jakość życia ludzi poprawiałaby się bardzo wolno. Niezbędne jest zbudowanie przewag konkurencyjnych na kolejne dziesięć lat, czyli do 2030 r., tak aby po wyczerpaniu dotychczasowych sił rozwojowych Polska dysponowała nowymi potencjałami wzrostu w obszarach dotychczas nieeksploatowanych. Tym samym Strategia nie jest manifestem politycznym, a dokumentem rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 r. Celem Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej DSRK) jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle UE oraz procesów gospodarczych zachodzących w świecie. Na tej podstawie sformułowane są wnioski oraz ich przełożenie na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów. W DSRK przedstawiono wizję rozwojową w perspektywie do 2030 r., identyfikuje się wyzwania stojące przed gospodarką i społeczeństwem oraz trzy obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Celem jest rozwój mierzony poprawą jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju. W DSRK wskazano 11 celów strategicznych, od których zależy skok cywilizacyjny Polski oraz powiązane z nimi projekty do realizacji. Obejmują one m.in. stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej oraz wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR) jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Celem strategicznym polityki regionalnej, określonym w KSRR, jest efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju w horyzoncie długookresowym. Układ celów KSRR odzwierciedla podstawowe obszary oddziaływania KSRR do 2020 roku i tworzy triadę: konkurencyjność-spójność-sprawność, opierającą się na założeniach przekształcenia sposobu myślenia o roli polityki regionalnej i jej realizacji. Dzięki realizacji tak określonych celów następować będzie koncentracja na szansach (potencjałach), a nie na barierach rozwoju, przez wzmocnienie konkurencyjności regionów i odblokowanie ich procesów wzrostowych. Cele zmierzają do osiągnięcia nie tylko pozytywnych zmian służących podniesieniu konkurencyjności regionów i całego kraju, ale także zmniejszeniu dysproporcji w możliwościach rozwojowych między – i wewnątrz-regionalnych. Dla pełniejszego wykorzystania przewag konkurencyjnych oraz zmaksymalizowania efektywności interwencji w ramach KSRR kierunki działań polityki regionalnej będą adresowane do tych obszarów strategicznej interwencji polityki regionalnej, które dają największe szanse poprawy konkurencyjności kraju w skali międzynarodowej tj. w pierwszej kolejności do najważniejszych obszarów miejskich. Obok wspierania procesu konkurencyjności w skali międzynarodowej, KSRR wspomaga rozprzestrzenianie procesów rozwojowych z najszybciej rozwijających się ośrodków do słabiej rozwijających się pozostałych obszarów kraju oraz budowanie na tych terenach potencjału absorpcyjnego, który warunkuje powodzenie działań na rzecz rozprzestrzeniania procesów rozwojowych. KSRR wspiera zatem budowanie przewag konkurencyjnych również na tych terenach, które wcześniej w niewielkim stopniu uczestniczyły w procesach rozwojowych.

W ramach wsparcia spójności KSRR zakłada skierowanie dodatkowego wsparcia na przeciwdziałanie marginalizacji najslabiej rozwijających się obszarów, które same nie są w stanie przezwyciężyć zapóźnień rozwojowych. W związku z silną koncentracją na tych obszarach problemów stwarzających bariery rozwojowe, działania podejmowane w ramach KSRR zapewnią tam zmniejszenie dysproporcji w dostępie do dóbr i usług publicznych oraz procesy restrukturyzacji, warunkujące uruchomienie i wykorzystanie wewnętrznych zasobów i uruchomienie lub wspomaganie istniejących procesów rozwojowych.

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja określa system strategicznych celów rozwoju i zagospodarowania przestrzennego kraju. Głównym motywem wyboru celów strategicznych, kreujących politykę przestrzenną jest historyczna konieczność i szansa dynamizacji rozwoju zmierzająca do osiągnięcia europejskich standardów życia społeczeństwa poprzez zwiększenie konkurencyjności gospodarki w otwartym systemie światowym. Drogą do zapewnienia realizacji celu strategicznego polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jest koncentracja działań podmiotów publicznych w wybranych obszarach tematycznych i na wyodrębnionych terytoriach. Wybór celów i obszarów interwencji wynika z diagnozy sytuacji, w tym najważniejszych uwarunkowań rozwojowych oraz trendów rozwojowych kraju na tle międzynarodowym, przede wszystkim w skali Unii Europejskiej. Cele wraz z odpowiednimi instrumentami powinny zapewnić realizację wizji przestrzennego zagospodarowania Polski 2030 przedstawionej w Rozdziale III. Rozwój będzie wymagał wzmocnienia i wykorzystania potencjału wewnętrznego regionów, zwłaszcza bazującego na unikatowych zasobach kulturowych i przyrodniczych oraz kapitale ludzkim. Specjalizacja regionów będzie sprzyjać koncentracji wysiłku na realizacji ambicji strategii Europa 2020. Sześć przedstawionych poniżej celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju nie może być traktowanych rozłącznie, są ze sobą ściśle powiązane i dopełniają się wzajemnie.

Strategia Rozwoju Województwa PODKARPACIE 2020

Strategia rozwoju województwa podkarpackiego jest najważniejszym dokumentem określającym kierunki rozwoju tego regionu. Misją strategii to zwięzłe i realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju regionalnego. Uwzględniając zmieniającą się sytuację w otoczeniu, wzrost możliwości rozwojowych i oczekiwań mieszkańców regionu, misję strategii dla województwa podkarpackiego sformułowano następująco:

Misją strategii jest wskazanie innowacyjnych i spójnych dla wszystkich podmiotów publicznych, gospodarczych i społecznych kierunków rozwoju, które wzmocnią pozycję konkurencyjną Podkarpacia do roku 2020, czyniąc z niego region zrównoważonego i inteligentnego wzrostu gospodarczego, obszar atrakcyjny i przyjazny dla przedsiębiorców, mieszkańców i turystów, sprzyjający włączeniu społecznemu.

Wizja rozwoju województwa podkarpackiego:

W 2020 roku województwo podkarpackie będzie obszarem zrównoważonego i inteligentnego rozwoju gospodarczego, wykorzystującym wewnętrzne potencjały oraz transgraniczne położenie, zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańców.

W strategii województwa wyodrębniono cztery obszary strategiczne: Konkurencyjna i Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki i Społeczny, Sieć Osadnicza, Środowisko i Energetyka.

Wskazane w powyższym opisie cele i priorytety rozwojowe wyznaczają ramy odniesienia, które zostały uwzględnione podczas procesu planowania strategicznego na poziomie lokalnym, w celu zapewnienia spójności z tymi dokumentami oraz możliwości wykazania wpływu Strategii Rozwoju Gminy Borowa na osiągnięcie celów polityki regionalnej.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Borowa

Lokalne determinanty rozwoju gminy Borowa

Determinanty historyczne

Na bazie aktualnej wiedzy historycznej wiadomo, że obszar obecnej gminy w IX – X wieku wchodził w skład plemiennego terytorium Wiślan. Pod koniec X wieku, po krótkotrwałych okresach przynależności do państwa Wielkomorawskiego, obszar ten wraz z całą Małopolską przeszedł w ręce Piastów. Do początku XIV wieku, terytorium to wchodziło w skład dzielnic sandomierskiej, które po zjednoczeniu Polski na początku XIV wieku, przekształciło się w ziemię sandomierską. Pierwsze ślady o Borowej w materiałach piśmiennych pochodzą z roku 1257, kiedy to panujący w dzielnicach Małopolska krakowski i sandomierski książę Bolesław V Wstydlivy podarował tę wieś klaryskom z klasztoru w Zawichoście. W 1338 roku została utworzona parafia w Borowej. W XV wieku właścicielami wsi byli kolejno Jan Cebrowski herbu Ołobok, a od 1506 roku Feliks Borowski z rodu Skarbków. Ta rodzina władała Borową przez trzy wieki. W świetle najstarszych zachowanych rejestrów podatkowych ziemi sandomierskiej teren dzisiejszej gminy wchodził z początkiem XVI wieku w skład powiatów skarbowych sandomierskiego i pilzneńskiego. Do powiatu skarbowego sandomierskiego należały: Borowa, Gliny Małe i Wielkie, Górki, Pławo i Wola Pławska. Pozostałe osady należały w tym czasie do powiatu skarbowego pilzneńskiego. W 1591 roku Gliny z Wolą Pławską zaliczono do powiatu pilzneńskiego, zaś w 1622 roku Glinki tj. Gliny Małe ponownie zaliczono do powiatu sandomierskiego. Taka przynależność terytorialna utrzymała się do roku 1772, tj. pierwszego rozbioru Polski, gdy obszar ten wszedł w skład monarchii austriackiej. Region mielecki do roku 1853 wchodził w skład cyrkułu tarnowskiego. W 1853 roku w związku z likwidacją cyrkułów i utworzeniem powiatów obszar obecnej gminy Borowa znalazł się w powiecie mieleckim. Od okresu średniowiecza po czasy nowożytne na obszarze obecnej gminy Borowa występowały dwa rodzaje własności: królewska i rycerska (szlachecka). W 1453 roku wsiami królewskimi były Pławo i Wola Pławska. W latach 1779 – 1795 w ramach akcji kolonizacyjnej prowadzonej przez cesarza Józefa II Habsburga i cesarzowa Marię Teresę na terenach dawnych dóbr królewskich wchodzących w skład klucza tuszowskiego powstało kilka kolonii niemieckich. Na obszarze obecnej gminy Borowa powstała ona na gruntach wsi Pławo i nosiła nazwę Schoenanger (ob. Orłów). Oprócz własności monarszej na obszarze gminy Borowa znaczna część osad znajdowała się w rękach rycerskich (szlacheckich). Zróżnicowanie rozwoju osadnictwa na obszarze gminy Borowa do poł. XVII wieku zależało w dużym stopniu od przebiegu stosunkowo ważnego szlaku handlowego, biegnącego doliną Wisłoki i łączącego Sandomierz i Wiślicę z Węgrami, jak też od ukształtowania się sieci komunikacyjnej wiążącej centralne części omawianego terenu z Puszcą Sandomierską i częściowo Rusią na wschodzie, a Dąbrową Tarnowską i Tarnowem na zachodzie. Oprócz połączeń lądowych wykorzystywano także drogi wodne, a więc zarówno Wisły jak i Wisłoki, chociaż dane w tej kwestii są bardzo ubogie. Nieuregulowane rzeki przepływające przez i w pobliżu gminy Borowa stały się przyczyną tragicznych powodzi, które rujnowały rolnictwo i zubożały ludność. Następstwem ich były klęski głodu oraz liczne epidemie. W celu zabezpieczenia się przed skutkami powodzi podjęto już w 1884 r. starania w Wiedniu w celu budowy wałów przeciwpowodziowych, regulacji rzek oraz zalesienia ich źródlowisk. Podjęcie prac umożliwiało państwowa ustawa melioracyjna, która weszła w życie w czerwcu 1884 r.

W okresie powstań narodowych w latach 1831 i 1863 okolice Borowej i Górek stanowiły punkty przetrzutu broni i ochotników z Galicji do Królestwa. W czasie I wojny światowej na terenach obecnych miejscowości gminy toczono ciężkie walki, sama Borowa była okupowana przez wojska rosyjskie. W czasie ostatniej wojny działały tu oddziały AK i BCH. Pod koniec okupacji hitlerowskiej miejscowość gminna Borowa została zbombardowana przez Niemców.

Okres powojenny gminy i jej mieszkańców związany był z rozwojem przemysłu w Mielcu. Od roku 1853 gmina Borowa przynależy do powiatu mieleckiego do chwili obecnej, pomimo zmian podziałów administracyjnych (tylko w okresie 1975 – 1998 gmina Borowa przynależała do województwa rzeszowskiego). Od stycznia 1999 roku znalazła się w strukturze powiatu mieleckiego w województwie podkarpackim i taki stan trwa do chwili obecnej.

Determinanty geograficzne (lokalizacyjne)

Gmina Borowa jest zlokalizowana w powiecie mieleckim w północno-zachodniej części województwa podkarpackiego, na prawym brzegu rzeki Wisły. Pod względem administracyjnym lokalizację można dodatkowo doprecyzować w centralnej części subregionu tarnobrzeskiego.

w powiecie mieleckim

w subregionie tarnobrzeskim

w regionie Podkarpacia

w makroregionie Polski Wschodniej

Źródło: Materiał graficzny z różnych dokumentów publicznych zamieszczonych w Internecie

Pod względem administracyjnym gmina podzielona jest na 10 sołectw będących jednostkami pomocniczymi w rozumieniu art. 5 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.

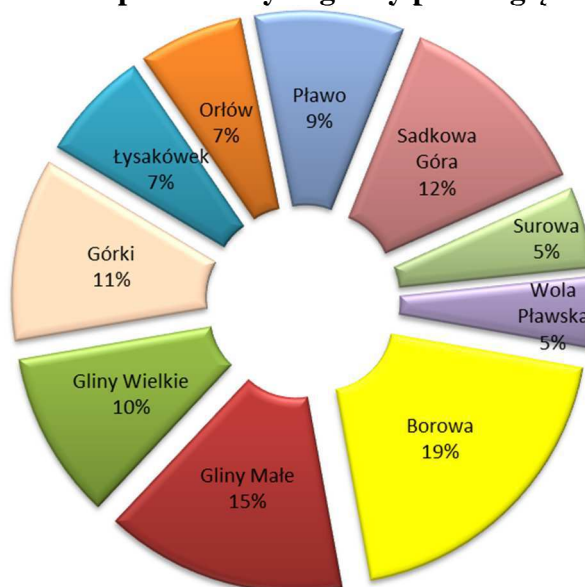
Rysunek 2. Struktura wewnętrzna gminy Borowa

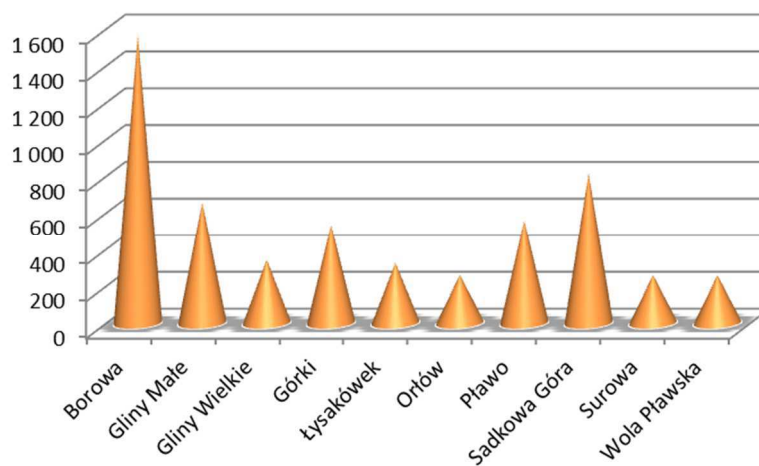
Źródło: Wikipedia

Gmina Borowa od wschodu graniczy z gminą Gawłuszowice, od południa z gminą Czermin oraz gminą Mielec od strony południowego wschodu. Północno-zachodnią granicę stanowi rzeka Wisła poprzez, którą Borowa graniczy z gminą Połaniec w województwie świętokrzyskim. Administracyjnie Gmina Borowa zajmuje obszar 55,47 km² i obejmuje 10 sołectw. W skład Gminy wchodzi miejscowości: Borowa, Gliny Małe, Gliny Wielkie, Górki, Łysakówek, Orłów, Pławo, Sadkowa Góra, Surowa, Wola Pławska. Największą jest miejscowość gmina Borowa która zajmuje ponad 1/5 powierzchni całej gminy.

Rysunek 3. Struktura jednostek pomocniczych gminy pod względem wielkości powierzchni

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gminy

Rysunek 4. Liczba mieszkańców w miejscowościach gminy Borowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Środowisko i Przestrzeń

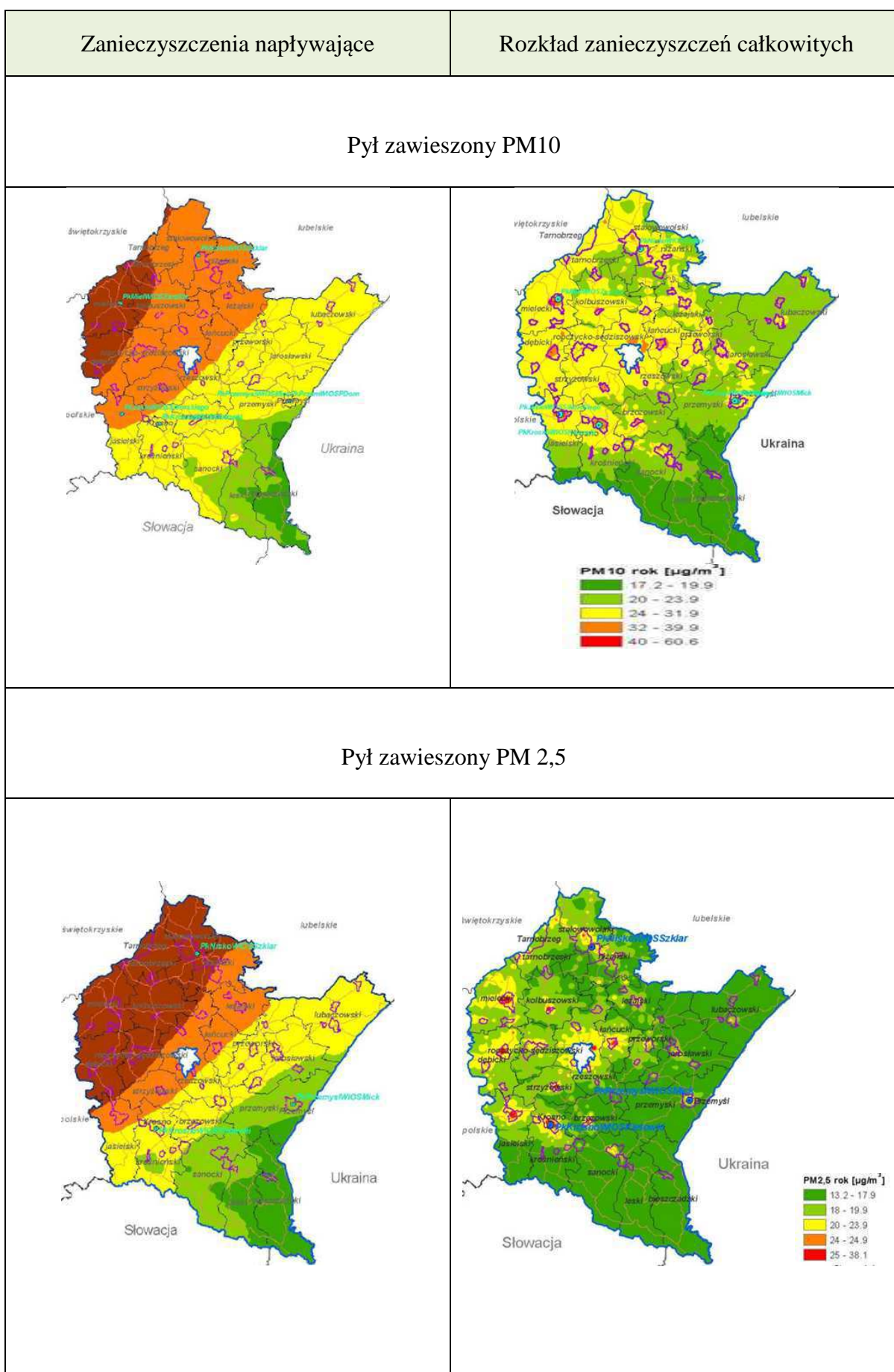
Dziedzictwo przyrodnicze

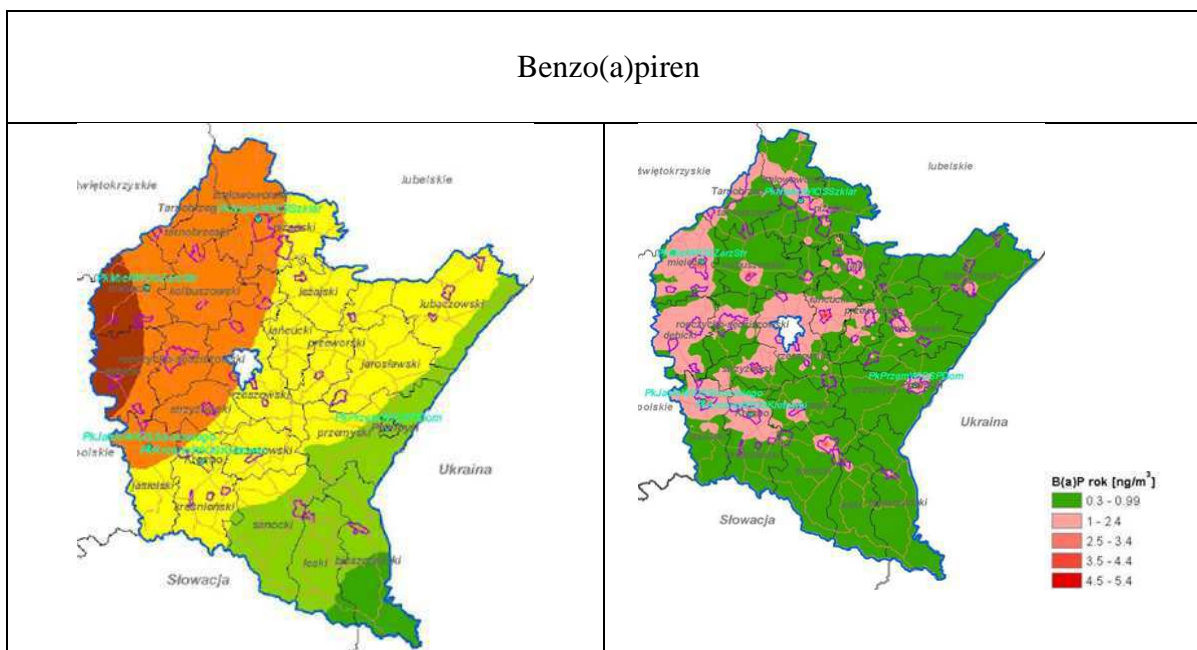
Środowisko związane z powietrzem atmosferycznym

W latach osiemdziesiątych i na początku lat dziewięćdziesiątych gmina Borowa zaliczana była do Tarnobrzeskiego Obszaru Ekologicznego. Zagrożenia z uwagi na swoje położenie w zasięgu nakładania się negatywnego oddziaływania przemysłu siarkowego, Elektrowni w Połańcu, przemysłu m. Mielca i Tarnowa. TOEZ został zniesiony, w rezultacie stwierdzonej poprawy warunków środowiska na tym terenie. Poprawa nastąpiła w drodze podjętych działań ograniczających uciążliwość największych „trucicieli”.

Środowisko atmosferyczne gminy w dalszym ciągu pozostaje pod wpływem oddziaływania przemysłu spoza granic, gdyż na terenie samej gminy, brak punktowych szczególnie uciążliwych źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza mogących znacząco wpływać na pogorszenie warunków aerosanitarnych. W celu lepszego ukazania sytuacji w gminie związanej z nakładaniem się zanieczyszczeń powietrza pochodzących z gminy oraz tych pochodzących z zewnątrz, poniżej zestawiono informacje dotyczące najbardziej uciążliwych dla ludzi zanieczyszczeń powietrza, takich jak pył zawieszony (10 oraz 2,5 mikrometra) oraz pochodzący ze spalania paliw benzo(a)piren. Informację w tym zakresie przedstawiono w formie wizualnej wykorzystując do tego celu materiały zawarte w opracowaniu „Programu Ochrony Powietrza dla strefy podkarpackiej”. W pylenie zawieszonym całkowitym, ze względu na wielkość cząstek, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 μm oraz poniżej 10 μm . Małe cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów stwarzają największe problemy. Pył PM_{2,5} jest niekorzystny dla zdrowia i przyczynia się do zachorowalności na choroby serca i układu krążenia, dróg oddechowych oraz raka płuc. Benzo(a)piren jest głównym przedstawicielem wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, których źródłem mogą być silniki spalinowe, spalarnie odpadów, liczne procesy przemysłowe, dym tytoniowy, a także wszelkie procesy rozkładu termicznego związków organicznych przebiegające przy niewystarczającej ilości tlenu. Nośnikiem benzo(a)pirenu w powietrzu jest pył, dlatego jego szkodliwe oddziaływanie jest ściśle związane z oddziaływaniem pyłu oraz jego specyficznymi właściwościami fizycznymi i chemicznymi. Benzo(a)piren oddziałuje szkodliwie nie tylko na zdrowie ludzkie, ale także na roślinność, gleby i wodę.

Rysunek 5. Wizualizacja jakości powietrza atmosferycznego w regionie w zakresie podstawowych wskaźników zanieczyszczenia

Źródło: Program ochrony powietrza dla strefy podkarpackiej

Wpływ na stan środowiska atmosferycznego, w skali lokalnej posiada emisja niekontrolowana z niepunktowych źródeł. Zalicza się do nich emisja z:

- sektora transportowego,
- sektora komunalnego z małych kotłowni i palenisk domowych, gdzie podstawowym źródłem energii cieplnej jest spalanie węgla i koksu,
- rolnictwo (hodowla bydła, zabiegi agrotechniczne).

Zanieczyszczenia emitowane do atmosfery powodują zmianę jej naturalnego składu chemicznego, struktury termicznej i zakłócają bilans promieniowania słonecznego, stwarzając zagrożenie dla ludzi i środowiska. Można stwierdzić, iż gmina charakteryzuje się dość korzystnymi warunkami czystości powietrza, o czym świadczy zdrowotność lasów (w drzewostanach występują jedynie uszkodzenia słabe – I strefa zagrożeń przemysłowych), środowiska szczególnie wrażliwego na zanieczyszczenia zwłaszcza gazowe. Ponadto na przestrzeni ostatnich lat odnotowuje się systematyczną poprawę w tym zakresie (ograniczenie emisji z zakładów uciążliwych). Narastającym problemem staje się emisja komunikacyjna, szczególnie odczuwalna w rejonach tras tranzytowych.

Największe nasilenie ruchu w skali gminy występuje na drodze wojewódzkiej Nr 983 Sadekowa Góra – Mielec. Można przypuszczać, iż w rejonie tej trasy może wystąpić emisja nieorganiczna zanieczyszczeń komunikacyjnych, stwarzająca uciążliwość szczególnie w miejscowościach Borowa, Pławo, Orłów, Wola Pławska.

Klimat

Klimat w okolicy gminy Borowa jest stosunkowo ciepły. Okres wegetacji trwa tu 209 – 213 dni. W rejonie gminy przeważają wiatry z kierunków zachodnich. Średnia wielkość opadów atmosferycznych wynosi około 700 mm w roku. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi około 8,6°C, a amplituda roczna 22°C. Najkorzystniejsze warunki klimatu lokalnego występują w obrębie teras nadzalewowej i wydm. Charakteryzują się one dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi i solarnymi oraz są dobrze przewietrzane. Mniej korzystne warunki klimatu lokalnego występują w obrębie teras zalewowych rzeki Wisły i Wisłoki oraz w dolinach bocznych. Częstym zjawiskiem meteorologicznym w tym rejonie jest mgła, która skracać czas nasłonecznienia powoduje pogarszanie warunków termicznych i wilgotnościowych.

Środowisko związane z powierzchnią ziemi

Morfologia terenu

Gmina Borowa położona jest w Makroregionie Kotliny Sandomierskiej. Większość powierzchni gminy znajduje się w obrębie Mezoregionu Niziny Nadwiślańskiej, a najbardziej wysunięty na południe fragment z miejscowościami Orłów i Wola Pławska w obrębie Mezoregionu Doliny Dolnej Wisłoki. Nizina Nadwiślańska – obejmuje prawostronny fragment doliny Wisły szerokości ok. 8 km. Jest to płaska powierzchnia o niewielkich deniwelacjach, porozcinana licznymi starorzeczami Wisły wykorzystywanymi przez ciekłe stałe i okresowe, lekko nachylona w kierunku północno-wschodnim. Dolina Dolnej Wisłoki w obrębie badanego terenu to lewostronny fragment doliny Wisłoki obejmujący terasę zalewową i nadzalewową porozcinaną starorzeczami; płaską. Rzeźba terenu omawianej gminy jest mało zróżnicowana, zaliczana do równin akumulacji wodnej. Sporadycznie tylko występują obszary o charakterze wydmy reprezentującym rzeźbę niskofalistą. Obszar gminy wznosi się od 153,5 m n.p.m. w północnej części do 161,0 m n.p.m. na krańcach południowych. Generalnie teren nachylony jest w kierunku północnym. Spadki terenu są niewielkie, przeważają nachylenia od 0 – 2%, tylko w obrębie stoków wydmy spadki dochodzą do 12%. Na omawianym terenie występują następujące formy: terasa zalewowa rzek Wisły i Wisłoki, terasa nadzalewowa, doliny boczne, starorzecza i wydmy. Terasa zalewowa wyniesiona jest 0 – 4 m ponad średni stan wody. W okresach wysokich stanów wody forma ta jest zalewana. Terasa nadzalewowa wyniesiona ok. 4 – 6 m nad średni stan wody, stanowi płaską rozległą formę o małych nachyleniach. W jej obrębie podobnie jak w obrębie terasy zalewowej znajdują się liczne starorzecza. Doliny boczne Brnia Starego, Brnika, Łukawca i innych niewielkich cieków stanowią formy erozyjne nieckowate o łagodnie nachylonych zboczach i płaskich dnach. Wydmy stanowią niewielkich rozmiarów formy, najczęściej zadrzewione. Rzeźbę terenu zmodyfikował również człowiek usypując wały przeciwpowodziowe, tworząc różnego rodzaju nasypy, wykopy, kanały, wyrobiska piasków itp.

Geologia

Teren gminy położony jest w obrębie dużej jednostki geologicznej Polski Zapadliska Przedkarpackiego. Jest to rozległe obniżenie tektoniczne wypełnione trzeciorzędowymi osadami miocenu morskiego. Zapadlisko powstało w końcowej fazie fałdowania geosynkliny karpackiej. Obszar gminy usytuowany jest w północno-zachodniej części Zapadliska, a utwory je wypełniające wykształcone są w głębokomorskiej facji iłów i iłolupków. Ostatnim ogniwem utworów trzeciorzędowych są iły krakowskie, występujące na głębokości 7,5 – 16,5 m p.p.t. wykształcone w postaci półzwartych iłów pylastych. Czwartorzęd reprezentowany jest przez osady rzeczne wykształcone jako średnio zagęszczone żwiry o miąższości około 5 – 8 m, przykryte piaskami średnio i drobnoziarnistymi. Strop piasku przykryty jest miejscami pakietem twaroplastycznych, półzwartych glin o miąższości do 3,5 m. Holocenijskie osady rzeczne to gliny, namuły organiczne o konsystencji miękkoplastycznej, o miąższości do 2,5 m. Występują one przede wszystkim na terenie starorzeczy. Piaski występują w obrębie wydmy, ich miąższość dochodzi do 3,0 m.

Gleby – stan zanieczyszczenia

Użytki rolne występujące na terenie gminy zaliczane są do gleb I – VI klasy bonitacyjnej. Przeważają użytki w klasie III i IV (83,8% powierzchni użytków rolnych). Zagrożenia rolniczej przestrzeni produkcyjnej mają charakter ilościowy i jakościowy. Zagrożenia ilościowe wyrażają się w zmniejszeniu powierzchni użytkowanej rolniczo w następstwie przejmowania gruntów na cele nierolnicze. Zagrożenia o charakterze jakościowym wynikają z działalności wydobywczej, oddziaływania na grunty rolne zanieczyszczeń powietrza pochodzących z przemysłu i komunikacji, zanieczyszczeń wód i zanieczyszczeń odpadami.

Wszelkie zmiany w składzie chemicznym oraz w odczynie i warunkach oksydacyjno-redukcyjnych gleby zmieniają jej właściwości biologiczne i ograniczają naturalną funkcję w biosferze.

Do czynników degradujących glebę należą:

- nadmierne ilości metali ciężkich: kadmu, miedzi, cynku, ołowiu, niklu,
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu,
- skażenie radioaktywne.

Występowanie tych zjawisk w glebach użytków rolnych stwarza zagrożenie dla człowieka poprzez przenikanie zanieczyszczeń do upraw.

Na podstawie ogólnopolskiego programu badań realizowanego w latach 1992 – 1997 pod nadzorem merytorycznym IUNiG w Puławach, stwierdza się, że na terenie gminy Borowa:

- 22,4% użytków rolnych stanowią gleby bardzo kwaśne (do 4,5 pH), 41% gleby kwaśne (od 4,5 do 5,5 pH), 25,7% to gleby lekko kwaśne, pozostałe 10,9% to gleby o odczynie obojętnym i zasadowe,
- zawartość w glebach użytków rolnych metali ciężkich (Zn, Cu, Ni, Pb) generalnie w stopniu „0” oznaczającym zawartość naturalną, brak wśród oznaczonych prób zawartości metali ciężkich w stopniu II oznaczającym słabe zanieczyszczenie,
- generalnie nie stwierdza się podwyższonej zawartości siarki siarczanowej (I, II, III klasa zasobności oznaczająca zawartość naturalną) prócz znikomego odsetka prób o podwyższonej zawartości siarki prawdopodobnie wskutek antropopresji, bez konieczności zmiany upraw.

Można zatem stwierdzić, iż użytki rolne obszaru gminy nadają się pod uprawy wszystkich roślin, z wyjątkiem upraw warzyw przeznaczonych dla niemowląt i małych dzieci, szczególnie na terenach występowania zagrożeń powodziowych tj. na terenach zalanych i podtopionych w czasie katastrofalnej powodzi w 1997 r., gdzie mogło wystąpić zanieczyszczenie gleb skażonymi wodami rzek. Dotyczy to użytków rolnych na terenie wsi: Surowa, Górki, Łysakówek, Gliny Małe, Gliny Wielkie, Sadkowa Góra.

Środowisko wodne

Wody powierzchniowe

Obszar gminy Borowa leży w dorzeczu rzek: Wisły i Wisłoki oraz ich dopływów: Brnia Starego, Brnika, Łukawca. Wewnętrzna sieć wodną stanowią bezimienne potoki i rowy melioracyjne, które w okresach suszy wysychają. Maksymalne stany wód występują w okresie wiosennych roztopów oraz na początku lata w okresie intensywnych opadów letnich. W tym okresie rzeki nie mieszczą swych wód w korytach i zalewają tereny między wałami przeciwpowodziowymi, a przy bardzo wysokich stanach istnieje groźba przerwania wałów i zalania terenów przyległych, co miało miejsce w czasie powodzi katastrofalnej w 1997 r. na terenie całej gminy w obrębie terasy zalewowej i nadzalewowej powstało wiele rozlewisk, drobnych stawów i starorzeczy. Te, które znajdują się w obrębie terasy zalewowej zasilane są wodą corocznie przez wylewające rzeki.

Jakość wód powierzchniowych

Wody powierzchniowe płynące są dziś najbardziej zanieczyszczonym elementem środowiska w Polsce, co jest następstwem nieracjonalnej gospodarki zasobami oraz odprowadzania nadmiernej ilości ścieków przemysłowych i komunalnych o niedostatecznym stopniu oczyszczenia. Istotnym czynnikiem degradującym wody powierzchniowe są zanieczyszczenia obszarowe pochodzące ze spływów powierzchniowych, (głównie w czasie występowania obfitych opadów i topnienia pokrywy śnieżnej), wprowadzających do wód zanieczyszczenia pochodzące z gospodarki rolnej (nawozy, środki ochrony roślin) oraz zanieczyszczenia bakteriologiczne będące rezultatem stosowania praktyki nadrzędności zaopatrzenia ludności w wodę z wodociągów w stosunku do uporządkowania gospodarki ściekowej. Sytuacja taka, dotyczy gminy Borowa, gdzie 100% gospodarstw jest zwodociągowanych przy istotnym braku kanalizacji (za wyjątkiem 450 przyłączy, z czego 431 do budynków mieszkalnych. W pozostałych gospodarstwach gminy postępowanie ze ściekami

jest organizowane we własnym zakresie przez mieszkańców (zbiorniki bezodpływowe), co może stwarzać zagrożenie dla środowiska w przypadkach nieprawidłowej ich eksploatacji. Na terenie gminy z uwagi na brak rozwiniętego przemysłu, brak punktowych źródeł zanieczyszczenia wód płynących. Jedynym potencjalnym źródłem jest zrzut ścieków z oczyszczalni do rzeki Stary Bręń.

Wody podziemne – zasoby, jakość

Na obszarze gminy występuje jeden czwartorzędowy poziom wód gruntowych związany z serią piaszczystą. Poziom tych wód o zwierciadle swobodnym występuje na głębokości od 1,0 m do 5,0 m p.p.t. w zależności od ukształtowania terenu. Zasilanie tego poziomu następuje głównie przez wody z Wisły, Wisłoki, Brnia Starego oraz infiltrujące wody opadowe i roztopowe. Wahania stanów wód są znaczne i dochodzą do 1 m. Część południowa i centralna terenu gminy charakteryzuje się występowaniem utworów o średniej wodonośności o wydatkach studni w granicach 50 – 70 m³/h. Obszar ten znajduje się w obrębie wydzielonego w tym rejonie GZWP Nr 424 Dolina Borowa. Kolektorami zasobów wodnych są czwartorzędowe piaski i żwiry. Zbiornik nie posiada ciągłej pokrywy izolującej w stropie warstwy wodonośnej, co stwarza zagrożenie skażenia wód. Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód gruntowych na terenie gminy są: zanieczyszczone ciekły, gospodarka rolna, brak kanalizacji.

W oparciu o zasoby GZWP na terenie gminy funkcjonuje ujęcie wody pitnej w Borowej składające się z trzech studni o zatwierdzonych zasobach udokumentowanych w kategorii „B” wynoszących 126 m³/h. Analizy jakości wody surowej na ujęciu w Borowej wykazują podwyższoną zawartość związków żelaza i manganu oraz związków azotowych. Jakość wody surowej nie odpowiada warunkom wody pitnej określonym stosownymi przepisami, woda wymaga uzdatniania.

Rysunek 6. Zasięg Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425

Źródło: Raport WIOŚ

Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny wpływ posiadają:

- hałas przemysłowy,
- hałas komunikacyjny.

Uciążliwość spowodowana nadmierną emisją hałasu jest charakterystyczna głównie dla terenów zwartej zabudowy, dotyczy terenów mieszkalno-przemysłowych oraz przebiegu tras komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Gmina Borowa nie była przedmiotem badań natężenia hałasu.

Na terenie gminy nie stwierdza się źródeł hałasu przemysłowego znacząco wpływających na pogorszenie lokalnego klimatu akustycznego.

Poziom natężenia hałasu drogowego zależy od:

- rodzaju i hałaśliwości pojazdów,
- rodzaju i jakości nawierzchni,
- ukształtowania terenu,
- zwartości zabudowy,
- natężenia ruchu.

Mając na uwadze w/w czynniki należy przypuszczać, iż uciążliwość związana z nadmierną emisją hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Borowa może pojawiać się w miejscowościach Borowa, Pławo, Orłów, Wola Pławska położonych przy drodze wojewódzkiej Nr 983.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Na terenie gminy nie stwierdza się zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. Przebiegające przez centralną część gminy linie NN 400 kV Tarnów – Połaniec, 220 kV Połaniec – Klikowa, 110 kV Połaniec – Mielec, 110 kV Połaniec – Pustków oraz skrajem południowo-wschodnim 110 kV Chmielów – Mielec zlokalizowane są w sposób niekolidujący z zabudową mieszkalną.

Bioróżnorodność oraz system powiązań ekologicznych

Zasoby krajobrazowe

O walorach krajobrazowych terenu decyduje w dużym stopniu jego budowa geomorfologiczna w połączeniu z szatą roślinną oraz zabytkami kultury materialnej. Teren gminy Borowa jest mało urozmaicony. Podstawową cechą krajobrazu jest monotonna równina zagospodarowania rolniczo urozmaicona obwałowanymi rzekami wraz z zadrzewieniami porastającymi terasy zalewowe, a także innymi zadrzewieniami śródpolnymi. Krajobraz tego typu jest charakterystyczny dla doliny środkowego biegu Wisły. Na urozmaicenie krajobrazu wpływają również pozostałości parków zabytkowych o lepszym lub gorszym stopniu zachowania. Rolniczy charakter gminy znajduje odzwierciedlenie w krajobrazie, w którym dominują pola uprawne, przeplatane łąkami i pastwiskami. Wśród pól pojawiają się kępy zadrzewień i zakrzewień oraz niewielkie lasy. Krajobraz urozmaicają rzeki, śródpolne oczka wodne i stawy (okolice Sadkowej Góry i Glin Małych). Najbardziej atrakcyjna krajobrazowo jest południowa część gminy porośnięta dużym kompleksem leśnym. Krajobraz gminy charakteryzuje wszechobecność relikwów krajobrazu naturalnego w postaci licznych starorzeczy lub pozostałości po nich oraz naturalnej szaty roślinnej związanej ze środowiskiem wodnym (wierzba, olcha).

Krajobraz kulturowy charakteryzuje się przemieszaniem z elementami krajobrazu naturalnego, większym w części północnej i wschodniej, wzdłuż biegu rzek Wisły, Wisłoki, Brnia Starego i Brnika. Liczne groble, kanały melioracyjne, wały przeciwpowodziowe organizują krajobraz dzieląc go na wnętrza, w których ogromną rolę odgrywa zielen. Ochrona tej zieleni podczas konserwacji urządzeń melioracyjnych oraz odnawianie zadrzewień w zagrodach wiejskich i wzdłuż dróg ma

szczególne znaczenie, zwłaszcza dla północno-zachodniej części gminy, będącej w strefie bezpośredniego oddziaływania elektrowni w Połańcu. Osadnictwo o starej metryce wykazuje ścisły związek z formami krajobrazu naturalnego. Najstarsze osady o charakterze przedlokacyjnym reprezentują układy rzędowe lub placowe oraz osadnictwo rozproszone. Charakterystyczne jest lokalizowanie zabudowy w jednym rzędzie, wzdłuż drogi przebiegającej równolegle do starego koryta rzeki lub wokół trójkątnego lub z trzech stron prostokątnego błonia. Formy osadnictwa lokacyjnego reprezentują rozproszoną ulicówkę z nawsiem (okres średniowieczny) i ulicówki przydrożne (okres nowożytny oraz z przełomu XVIII/XIX w. tzw. kolonizacja józefińska).

Zasoby świata roślinnego

Lasy i zbiorowiska zaroślowe

Lasy na terenie gminy pokrywają zaledwie ok. 4% powierzchni. Stanowią je dwa niewielkie fragmenty leśne „Olszyny” na zachód od wsi Pławo oraz łągi porastające tereny nadrzeczne. Las „Olszyny” stanowią antropogeniczne płaty młodych roślin z runem przypominającym sosnowo-dębowy bór mieszany. Na terasie zalewowej Wisły i Wisłoki zachowały się fragmenty łągi wierzbowo-topolowego.

Szczególnie dobrze zachowany jest płat łągi na wiślanej wyspie „Kępa”. W większości jednak zbiorowisko to szczególnie nad Wisłoką jest w znacznej mierze wyniszczone. Jako stadium sukcesyjne w miejscach wyciętych łągów rozwija się zbiorowisko wiklin nadrzecznych. W bezodpływowych zagłębieniach terenu spotykane są kępy zadrzewień.

Lasy i zadrzewienia na terenie gminy zajmują powierzchnię 222,6 ha. Powierzchnia lasów państwowych (na terenie wsi Borowa i Pławo) pozostających we władaniu Nadleśnictwa Tuszyn wynosi 2,63 ha, pozostałe lasy to własność osób fizycznych nad którymi nadzór sprawuje Nadleśnictwo. Wszystkie lasy położone na terenie wsi Borowa, Orłów, Pławo są lasami ochronnymi położonymi w promieniu 10 km od miasta Mielec. Lasy położone na terenie gminy charakteryzują się zadowalającą zdrowotnością. Wszystkie drzewostany położone są w I strefie zagrożeń przemysłowych (uszkodzenia słabe).

Zespoły łąkowe, pastwiskowe

Zespoły żyznych łąk związane są z dolinami Wisły i Wisłoki oraz dolinami ich dopływów. Łąka ostrożeńowa, trzęślicowa, zespół sitowia leśnego występuje na terenach najbardziej uwilgotnionych. Na glebach świeżych wykształca się zespół żyznej łąki rajgrasowej.

Zbiorowiska wodne, szuwarowe, bagienne

Są często spotykane na omawianym terenie, związane ze starorzeczami i różnymi podmokłościami. W dolinach rzek i potoków oraz na obrzeżach zbiorników wód stojących wykształciły się płaty szuwaru trzcinowego, pałkowego i innych.

Do najbardziej interesujących elementów flory gminy Borowa należą rośliny objęte ochroną gatunkową. Z uwagi na znaczny stopień przekształcenia szaty roślinnej są one reprezentowane nielicznie. Stwierdzono tu występowanie grążela żółtego i kaliny koralowej w międzywalu Wisły.

Zasoby świata zwierzęcego

Teren gminy z uwagi na niemal stuprocentowy udział terenów otwartych zamieszkują zwierzęta związane z tym biotopem. Gmina zubożona jest o gatunki żyjące w lasach. Tereny otwarte to środowisko życia drobnej zwierzyny łownej, licznych gryzoni szkodników roślin uprawnych, ptaków gniazdujących na ziemi lub w krzewach, ewentualnie żyjących w zadrzewieniach śródpolnych. Do zwierząt tu żyjących należą: sarna, zając, bażant, kuropatwa, skowronki, pokrzewki, pliszki, świergotki i inne. Urozmaiceniem fauny są zwierzęta związane z doliną Wisły i samą Wisłą. W szczególności są to ptaki tu gniazdujące i żywiące się rybami należące do rodziny mew. Większość gatunków zwierząt to objęte ochroną gatunkową (całkowita) lub łowiecką (częściową). Wśród nich są takie, które znalazły się w polskiej czerwonej księdze zwierząt tj. kraska, dzierzba czarnoczelna, rybitwa białoczelna.

System powiązań ekologicznych

Naturalny system powiązań ekologicznych na terenie gminy tworzą:

- ekosystemy dolin rzecznych Wisły, Wisłoki, Brnia Starego oraz dolin ich dopływów w postaci zarośli łęgowych,
- ekosystemy wód płynących, starorzeczy, oczek wodnych,
- ekosystemy łąkowe obszary użytków zielonych, stanowiących bazę równowagi ekologicznej dla sąsiadujących łątko wysuszających się obszarów,
- występujące tu niewielkie obszary ekosystemów leśnych.

Zasoby przyrody objęte ochroną prawną

Na terenie gminy Borowa dotychczas nie ustanowiono żadnych form ochrony przyrody wynikających z ustawy o ochronie przyrody w wyniku przeprowadzonej Powszechnej inwentaryzacji przyrodniczej gminy Borowa w 1993 r. stwierdzono występowanie obiektów i obszarów cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym kwalifikujących się do objęcia ochroną prawną, poprzez utworzenie różnych form ochrony przyrody.

Zagrożenia antropogenne związane z działalnością człowieka:

- zanieczyszczone rzeki nie odpowiadające normom w klasyfikacji ogólnej (Wisła, Wisłoka),
- lokalizacja wysypiska odpadów komunalnych w obrębie GZWP Nr 424 stwarzająca potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych pomimo wyposażenia w urządzenia zabezpieczające (odprowadzanie wód odciekowych ze składowiska, izolacja podłoża),
- nieuporządkowana gospodarka wodno-ściekowa (brak kanalizacji dla ok. 70% gospodarstw korzystających z wodociągów) powodująca powstawanie zanieczyszczeń obszarowych degradujących środowisko wodne i glebowe (odcieki z nieprawidłowo eksploatowanych zbiorników bezodpływowych).

Dziedzictwo kulturowe

Zasoby dziedzictwa historycznego

Urozmaicona forma terenu, duża liczba cieków wodnych, dolina Wisły, rozbudowana terasa Wisłoki oraz bardzo żyzne gleby powodują, że na terenie gminy znajduje się bardzo duża liczba stanowisk archeologicznych. Znane są one wyłącznie z badań powierzchniowych wykonanych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski. Stanowiska posiadają różną wartość poznawczą. Obok bardzo licznych pojedynczych śladów bądź punktów osadnictwa reprezentowanych przez niewielką liczbę zabytków, występują niewielkie osady o powierzchni do 0,5 ha oraz liczne stanowiska do powierzchni do 1 ha i większe, na których spotykany jest materiał wielofazowy kultur pochodzących z różnych okresów pradziejów. Analizując stan osadnictwa prehistorycznego i średniowiecznego na obszarze gminy należy zdawać sobie sprawę z odmiennych niż obecne warunków naturalnych. Podstawowymi czynnikami determinującymi życie społeczeństw prehistorycznych był: klimat, gleby, rzeźba terenu oraz szata roślinna.

W układzie chronologicznym na terenie gminy można wyróżnić następujące ślady ilustrujące bogate i ciągłe dziedzictwo kulturowe związane z kolejnymi okresami rozwoju cywilizacji.

Epoka kamienia – neolit (5800 r./5600 r. – 2400 r./2300 r. p.n.e.) z tego okresu na terenie gminy pochodzą liczne stanowiska, które z uwagi na mało charakterystyczny materiał trudno zaliczyć do określonej kultury (stanowiska w miejscowościach Gliny Wielkie, Borowa, Gliny Małe, Sadkowa Góra, Wola Pławska, Orłów).

Wczesna epoka brązu (2400 r./2300 r. – 1700 r. p.n.e.) będąca kontynuacją późnoneolitycznej tradycji kulturowej znana jest ze śladów bądź punktów osadnictwa reprezentowanych przez stanowiska (stanowiska: Orłów Gliny Wielkie).

Okres epoki brązu i wczesnej epoki żelaza (1500 r. – 450 r. p.n.e.). Okres ten wypełnia w całości grupa tarnobrzeńska kultury lużyckiej. Z omawianego rejonu pochodzą następujące stanowiska archeologiczne (Borowa, Sadkowa Góra, Orłów).

Pierwsze cztery wieki n.e. To tzw. okres wpływów rzymskich epoki żelaza, kiedy to stwierdza się silne oddziaływanie kultury prowincjonalno-rzymskiej, a nawet dochodzi do kontaktów handlowych z cesarstwem rzymskim. Rzymianie udawali się tutaj w poszukiwaniu bardzo cenionego u nich bursztynu, przywożąc w zamian broń, ekskluzywne wyroby lub płacąc pieniędzmi, które są dość częstym znaleziskiem. W tym to okresie na naszym terenie rozwijała się tzw. kultura przeworska, którą na terenie gminy reprezentują stanowiska archeologiczne w Glinach Wielkich, Borowej i Pławie.

W wyniku olbrzymich przemieszczeń ludnościowych, jakie miały miejsce pod koniec IV i w V wieku n.e. na nasz teren napływa również ludność słowiańska, zamieszkująca pierwotnie tereny położone znacznie dalej na wschodzie. Zaczyna się okres zwany wczesnym średniowieczem trwający aż do połowy XIII wieku. Od tego czasu można mówić o ciągłości osadniczo-kulturowej, a także stosując metodę retrospekcyjną wykorzystać późniejsze przekazy pisane. Cały ten długi okres wczesnego średniowiecza jest mocno zróżnicowany. Na początku okresu mamy do czynienia z jednolitą kulturą na znacznych przestrzeniach i niezróżnicowanym społeczeństwem. Od przełomu VII/VIII w. powstają pierwsze ugrupowania plemienne, a w X wieku pierwsze organizmy państwowe.

Z omawianego okresu z terenu gminy pochodzą stanowiska archeologiczne w Borowej. Z okresu średniowiecza i późnego średniowiecza zachowały się następujące stanowiska archeologiczne: Gliny Wielkie, Górki, Borowa, Orłów, Sadkowa Góra.

Okres nowożytny reprezentowany jest przez szańce ziemne, pochodzące z II poł. XVII wieku położone w Łysakówku.

Zasoby dziedzictwa związane z osadnictwem i architekturą

Na terenie gminy Borowa obiekty architektury i budownictwa pozostają w ewidencji konserwatorskiej i podlegają ochronie prawnej, zgodnie z Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 1446). Dziedzictwo w tym zakresie stanowią m.in. zabytkowe zespoły kościelne, kaplice, zabytkowy cmentarz, zespoły dworsko-parkowe, dzwonnica oraz spichlerz.

Bogatym dziedzictwem gminy Borowa są kapliczki, figury świętych i krzyże przydrożne, które można je spotkać przy drogach, na ich rozstajach, na leśnych duktach, wśród pól, na rynkach miasteczek czy w przydomowych ogródkach. Tradycja ich wznoszenia sięga początków chrześcijaństwa, kiedy w miejsce pogańskich świątyń, kamienia i innych symboli stawiano krzyż, jako znak zwycięstwa wiary chrześcijańskiej. Spotykane na obszarze gminy kapliczki i figury przydrożne oraz krzyże wzniesione przez wiejskich cieśli, wykute przez ludowych lub na pól ludowych kamieniarzy, są najczęściej bardzo skromne i czasem topornie wykonane.

Spotykane na obszarze gminy figury kamienne pochodzą z okresu od XIX w. Do lat 20-tych XX wieku. Ten typ reprezentują:

- figura św. Jana Nepomucena z k. XIX w. w Glinach Małych, za wałem wiślanym,
- figura św. Jana Nepomucena z k. XIX w. w Borowej, w parku podworskim,
- figura Matki Boskiej Niepokalanej z XIX w. w Sadkowej Górze-Lisówku,
- figura Serca Pana Jezusa w pocz. XX w. w Łysakówku.

Inną odmianę stanowią murowane kapliczki w kształcie prostopadłościanu z wnękami na obrazy po bokach, o jednej lub dwóch kondygnacjach, nakryte daszkiem namiotowym lub dwuspadowym. Ten typ reprezentowany jest przez:

- kapliczka z XIX w. w Górkach, nad d. stawem podworskim,

- kapliczka z XIX w. w Łysakówku,
- kapliczka z 1923 roku w Gizowej, przysiółek Borowej,
- kubaturowa XIX wieczna kapliczka w Glinach Małych – w kształcie domku z dekoracyjnie potraktowaną ścianą szczytową, obok parku podworskiego.

Ważnym zasobem lokalnego dziedzictwa kulturowego gminy Borowa jest wiejska zabudowa miejscowości tworzących gminę. W swej pierwotnej formie była ona drewniana, lecz ze względu na nietrwałość materiału uległa ona zniszczeniu i była wymieniana na nową. Również pożary oraz okres I i II wojny światowej spowodowały poważne straty wśród tych obiektów. Pomimo powstania od lat 60-tych XX w. szeregu budynków murowanych, często o architekturze niedostosowanej do miejscowej tradycji oraz krajobrazu kulturowego do chwili obecnej zachowało się wiele obiektów drewnianych. Pierwotna zabudowa drewniana była z bali drewnianych, w konstrukcji zrębowej, o węglach łączonych na „obłap” później na „rybi lub jaskółczy ogon”. Końce belek były pierwotnie nie obcinane, a dopiero później równo obcięte. Dachy domów były krokwiowe, czterospadowe, kryte słomą, wysokie. Domy zwrócone były szczytem do drogi, głównie jednorodzinne, długie z sienią przelotową i częścią gospodarczą pod jednym dachem (po jednej stronie sieni była izba, a po drugiej komora, obora). Często do domu dobudowywane były aneksy gospodarcze (stajnie, szopy itp.) w okresie międzywojennym zaczęto zmieniać formę dachu z czterospadowego na dwuspadowy i jego pokrycie, ściany szalowano deskami. Wiele obiektów o zmienionej architekturze zachowało się w Borowej, Łysakówku, Sadkowej Górze, Pławie, Surowej czy Woli Pławskiej. Wpisuje się ona w sposób naturalny w krajobraz kultury miejscowości. Z drewnianych obiektów użyteczności publicznej zachował się budynek szkoły w Surowej.

Osobną grupę budownictwa murowanego stanowią domy kolonistów niemieckich w Orłowie (d. Schoenanger), pochodzące z okresu od II poł. XIX w. do 1914 roku, zwrócone szczytem do drogi. Są to domy murowane z cegły pełnej, na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowane. Założone na rzucie prostokąta, o dwustronnym układzie wnętrza z sienią i kuchnią na osi. Z zewnątrz, w narożnikach lizeny i gzyms podokapowy, bogato profilowany. Nakryte dachem dwuspadowym, krytym dachówką ceramiczną. Murowana zabudowa o charakterze zabytkowym na terenie gminy jest stosunkowo nieliczna. Sporadycznie można ją spotkać w Borowej czy Glinach Małych. Zwrócone są one szczytem bądź kalenicą do drogi. Murowane z cegły pełnej na zaprawie wapiennej, obustronnie tynkowane bądź pozbawione tynków zewnętrznych. Założone na rzucie prostokąta, parterowe. Układy wnętrza dwustronne z sienią i kuchnią na osi. Z zewnątrz elewacje ozdobione bardzo skromnym detałem architektonicznym w postaci gzymsów nadokiennych lub opasek wokół okien i skromnym gzymsiem podokapowym. Dachy dwuspadowe kryte dachówką ceramiczną.

Tabela 1. Zestawienie zabytków nieruchomych i stanowisk archeologicznych włączonych do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Borowa

Lp.	Nazwa obiektu	Adres	Data powstania	Nr Rejestru Zabytków /data wpisu
1.	Zespół Kościoła Parafialnego: <ul style="list-style-type: none"> • Kościół w zespole kościoła parafialnego p.w. Św. Mikołaja, • dzwonnica, • ogrodzenie murowano-żeliwne 	Borowa	1886 – 1893 po 1893 r. koniec XIX w.	A-271 20.05.2008 r.

2.	Najstarsza część cmentarza rzymskokatolickiego z murowaną kaplicą grobową Łubkowskich	Borowa	1850 r.	A-272 20.05.2008 r.
3.	Stanowisko archeologiczne nr 1 Osady z epoki brązu i okresu wpływów rzymskich	Borowa dz. nr 308 i 2704 za szkołą		A-681 22.12.1971 r.
4.	Zespół dworsko-parkowy Romerów: <ul style="list-style-type: none"> • dwór murowany, • pawilon murowany, • obora murowana, • obora murowana, • figura św. Jana Nepomucena, kamienna, • kuźnia dworska, obecnie dom mur. (dawny nr 19), • park dworski krajobrazowy 	Borowa Borowa 65 Borowa 64 Borowa 65 Borowa 65 Borowa Borowa 70 Borowa	1895 r. pocz. XX w. k. XIX w. k. XIX w. k. XIX w. pocz. XX w. XIX w.	
5.	Obora plebańska	Borowa		
6.	Dawna Szkoła Ludowa, murowana	Borowa 72	1875 r.	
7.	Dom murowany	Borowa 317	I ćw. XX w.	
8.	Kapliczka w Borowej-Gizowej, murowana	Borowa obok posesji nr 567	1923 r.	
9.	Park Podworski, stanowiący pozostałość założenia Łubkowskich	Gliny Małe dz. nr 504	z poł. XIX w.	A-1235 03.06.1991 r. nowy A-773 02.03.2012 r.
10.	Zespół dworsko-parkowy: <ul style="list-style-type: none"> • spichlerz murowany, • czworaki murowane. 	Gliny Małe obok posesji nr 205	k. XIX w. 1938 r.	
11.	Kapliczka obok parku, murowana	Gliny Małe	XIX w.	
12.	Figurka św. Jana Nepomucena, kamienna	Gliny Małe za wałem wiślanym	XIX w.	

13.	Pozostałości założenia dworskiego	Górki	XIX w.	
14.	Kościół parafialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, murowany	Górki	1948 – 1949	
15.	Kapliczka św. Trójcy, murowana	Górki nad dawnym stawem podworskim	XIX w.	
16.	Cmentarz parafialny w Górkach	Górki obok kościoła	1930 r.	
17.	Zespół dworski Brandtów: <ul style="list-style-type: none"> • dwór murowany, • spichlerz, murowany, • park krajobrazowy 	Sadkowa Góra 12	I poł. XIX wieku II poł. XIX wieku przed 1850 r.	A-955 06.04.1976 r. A-1153 14.06.1985 r.
18.	Stanowisko archeologiczne nr 1 - grodzisko zw. „Kopiec Tatarski” lub "Górka przy dworze" kopiec ziemny	Sadkowa Góra dz. nr 964	XIII wiek	A-662 22.12.1971 r. nowy C-48 07.02.2012 r.
19.	Sadkowa Góra „Lisówek”-zespół dworski Kwiatkowskich: <ul style="list-style-type: none"> • dwór murowany, • pozostałości parku krajobrazowego, • aleja dojazdowa 	Sadkowa Góra 179	1894 r. XIX w. XIX w.	A-71 13.03.1976 r.
20.	Figura MB Niepokalanie Poczętej, kamienna	Sadkowa Góra obok posesji nr 78	XIX w.	
21.	Kapliczka słupowa Matki Boskiej, drewniana	Sadkowa Góra obok posesji nr 215	XIX w.	
22.	Stanowisko archeologiczne dawne umocnienia obronne tzw. "Szaniec ziemny"	Łysakówek dz. nr 22/1, 21/1, 22/2	XVII w.	A-548 22.12.1969 r.
23.	Kapliczka MB Niepokalanie Poczętej, kamienna	Łysakówek	XIX w.	

24.	Figura Najświętszego Serca Pana Jezusa, kamienna	Łysakówek	XIX w	
25.	Kaplica murowana	Pławo obok posesji nr 95	pocz. XX w.	
26.	Kapliczka MB Niepokalanie Poczętej, kamienna	Surowa	pocz. XX w.	
27.	Dawna szkoła ludowa, drewniana	Surowa 44	1920 r.	
28.	Kaplica, murowana	Wola Pławska	1879 r.	
29.	Szkoła Podstawowa, murowana.	Wola Pławska 36	I ćw. XX w.	
30.	Chałupa drewniana	Wola Pławska 11	XIX/XX w.	
31.	Kaplica murowana	Orłów obok posesji nr 30	1879 r.	A-659 21.10.2011 r.
32.	Dawna niemiecka szkoła ludowa, murowana	Orłów 30	XIX w.	A-659 21.10.2011 r.
33.	Dom murowany	Orłów 14	II poł. XIX w.	
34.	Dom murowany	Orłów 13	II poł. XIX w.	
35.	Dom murowany	Orłów 16	II poł. XIX w.	
36.	Dom murowany	Orłów 21	II poł. XIX w.	
37.	Dom murowany	Orłów 23	II poł. XIX w.	
38.	Dom murowany	Orłów 24	II poł. XIX w.	
39.	Dom murowany	Orłów 25	II poł. XIX w.	
40.	Dom murowany	Orłów 26	II poł. XIX w.	
41.	Dom murowany	Orłów 29	1921 r.	
42.	Dom murowany	Orłów 31	pocz. XX w.	
43.	Dom murowany	Orłów 34	II poł. XIX w.	

44.	Dom murowany	Orłów 36	II poł. XIX w.	
45.	Dom murowany	Orłów 39	1911 r.	
46.	Dom murowany	Orłów 41	pocz. XX w.	
47.	Dom murowany	Orłów 42	pocz. XX w.	
48.	Dom murowany	Orłów 44	pocz. XX w.	

Źródło: Urząd Gminy Borowa

Zagrożenia żywiołowe i technologiczne

Gmina Borowa należy do rejonu o średnim natężeniu czynników zagrażających życiu i zdrowiu ludności. Zagrożenia dla ludności mogą nastąpić na skutek awarii, uszkodzeń lub zniszczeń zbiorników (magazynów) i instalacji z toksycznymi środkami przemysłowymi, awarii elektrowni jądrowych lub ładunków jądrowych rozmieszczonych na obszarach państw sąsiadujących, pożary przestrzenne lasów oraz skażenia środowiska naturalnego w związku z transportem niebezpiecznych substancji chemicznych.

Zagrożenia powodziowe

Gmina Borowa leży w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Wisły. Prawie cały teren gminy znajduje się w obszarze zagrożenia powodziowego. Obwałowanie Wisły i jej dopływu rzeki Wisłoki nie stanowią dostatecznego zabezpieczenia przed powodzią czego dowodem była powódź w 1997 r., spowodowana rozerwaniem wału wiślanego.

Zagrożenia pożarowe

Zagrożenie pożarowe stwarza zwartość zabudowy budynków drewnianych i budynków o pokryciu łatwopalnym. Na terenach leśnych w rejonach zagrożonych pożarami przestrzennymi prowadzony jest monitoring zagrożeń, sprawowany przez służby nadleśnictw będących w kontakcie z jednostkami straży pożarnej. Ochrona przeciwpożarowa w zakładach przemysłowych, gdzie występuje zagrożenie pożarowe sprawowana jest przy współpracy ze strażami pożarnymi. W ostatnich latach wprowadzane są nowoczesne formy ochrony, polegające na wprowadzeniu systemu zabezpieczeń i czujników. Systemy zabezpieczeń posiadają łączność z jednostkami straży pożarnej.

Zagrożenia chemiczne

Awaryjne skażenia chemiczne o zasięgu lokalnym mogą powstawać w zakładach gromadzących znaczne ilości niebezpiecznych substancji chemicznych z racji wykorzystywania ich w procesach technologicznych. Szczególne zagrożenie substancjami chemicznymi niebezpiecznymi dla życia i zdrowia ludzi i zwierząt oraz skażenia środowiska stanowią przewozy substancji toksycznych w transporcie kołowym i kolejowym. O skali i charakterze tego zagrożenia stanowi klasa ich toksyczności, a przede wszystkim znikoma przewidywalność wystąpienia sytuacji awaryjnych i związane z tym trudności podejmowania natychmiastowych dobrze zorganizowanych przedsięwzięć ratunkowych. W sytuacjach powyższych może nastąpić konieczność doraźnej ewakuacji ludności, którą kieruje Szef OC województwa lub szefowie OC gmin.

Skażenia promieniotwórcze

Mogą wystąpić w razie awarii elektrowni jądrowych poza granicami kraju. Największe zagrożenie stwarzają elektrownie jądrowe w miejscowościach:

- Równe – 280 km, Chmielnicki – 400 km, na Ukrainie;
- Bohunice i Mochovce ok. 270 km w Słowacji;
- Dukowany – 400 km, Temelin – 440 km w Czechach.

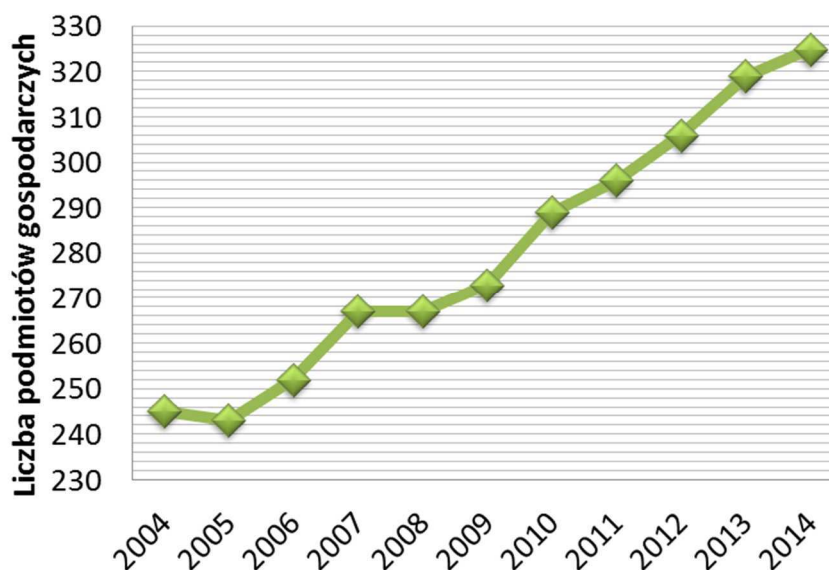
Nie przewiduje się by skażenia osiągnęły wielkość stanowiącą bezpośrednie zagrożenie życia ludzi, należy jednak liczyć się z możliwością skażenia upraw warzyw i owoców, wody i koniecznością wprowadzenia „rygorów” w ich wykorzystaniu do spożycia oraz potrzebą zabezpieczenia preparatów jodu stabilnego i zapewnienia do celów konsumpcyjnych wody z zakrytych ujęć.

Gospodarka lokalna

Aktywność gospodarcza na terenie gminy

Na obszarze gminy Borowa na koniec roku 2014 r. zarejestrowanych było 325 podmiotów gospodarczych, z tego 11 należących do sektora publicznego i 314 należących do sektora prywatnego.

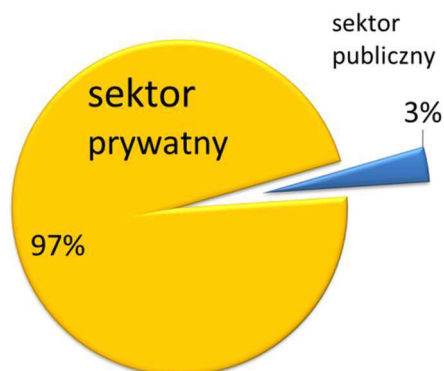
Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Borowa wg stanu na dzień 31.12.2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem struktury własności zdecydowanie dominuje sektor prywatny który na koniec 2014 roku stanowił ok 97%.

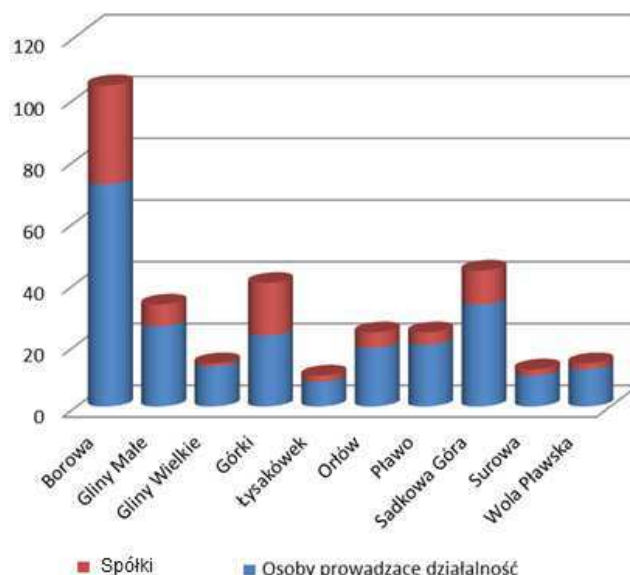
Rysunek 8. Struktura własności na terenie gminy Borowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem terytorialnego rozkładu podmiotów gospodarczych w gminie zdecydowanie dominuje Borowa, która również wyróżnia się wśród pozostałych sołectw liczbą podmiotów gospodarczych w formie spółki.

Rysunek 9. Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w podziale na sołectwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W strukturze branżowej podmiotów gospodarczych dominuje handel, działalność produkcyjna i budownictwo. Znacznie mniej podmiotów funkcjonuje w sektorach transportu i gospodarki magazynowej, ochronie zdrowia, edukacji i rzemiosła usługowego związanego z obsługą wsi. Pozytywnym zjawiskiem rozwoju działalności gospodarczej jest zagospodarowanie nieczynnych pomieszczeń oraz obiektów i terenów urzędzeń obsługi rolnictwa na cele produkcyjne lub produkcyjno-usługowe. Potencjał podmiotów gospodarczych określa liczba generowanych przez nie miejsc pracy.

Od 2011 roku przedsiębiorcy rejestrowani są w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki.

Według raportu Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej z dnia 15 października 2015 roku główne miejsce (siedzibę) wykonywania działalności gospodarczej na terenie Gminy Borowa posiada 199 przedsiębiorców, w tym 12 w 6 spółkach cywilnych. Ponadto 17 przedsiębiorców posiada dodatkowe miejsca wykonywania działalności gospodarczej na terenie naszej gminy. Zauważa się wzrost nowych firm w stosunku do likwidowanych.

Wśród zarejestrowanych firm dominują 2 średnie przedsiębiorstwa, które zatrudniają największą liczbę pracowników, kilka firm to małe przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 10 pracowników.

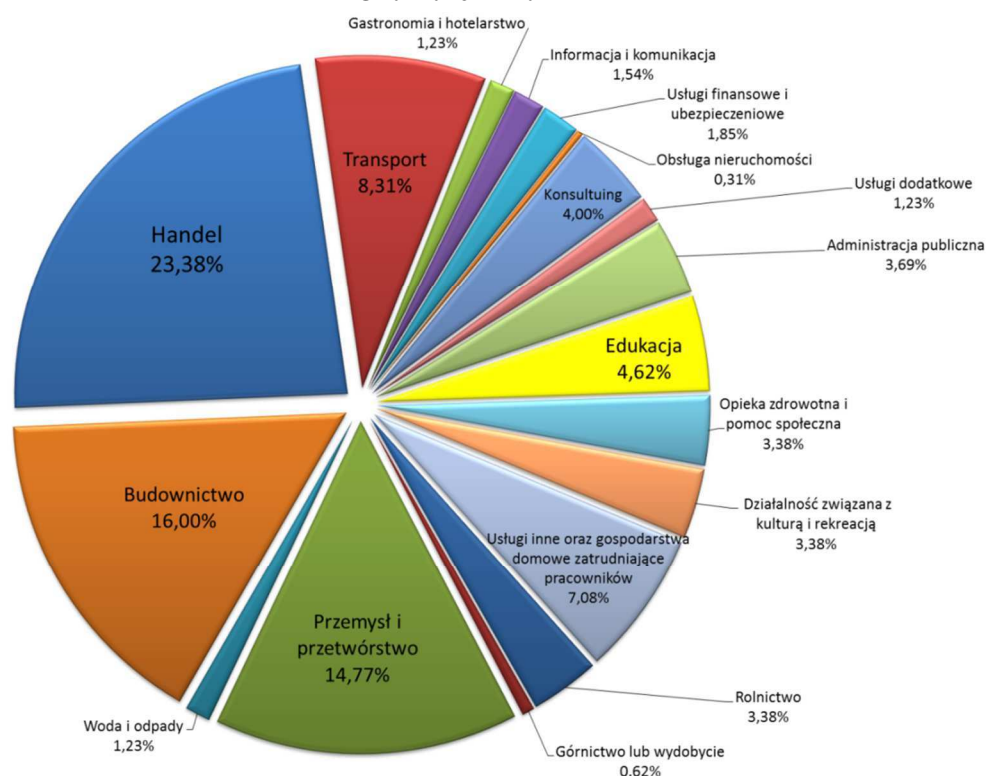
Największa grupa to firmy jednoosobowe i firmy zatrudniające do 10 pracowników tzw. mikroprzedsiębiorcy.

Przedsiębiorcy prowadzą działalność w różnych branżach. Biorąc pod uwagę przeważający rodzaj wykonywanej działalności gospodarczej przez 199 przedsiębiorców, sytuacja przedstawia się następująco:

- działalność handlowa – 34,
- usługi budowlane – 44,
- produkcja metalowa i usługi – 13,
- usługi transportowe – 16,
- mechanika pojazdowa – 10,
- działalność usługowa w rolnictwie – 7,
- usługi fryzjerskie i pozostałe zabiegi kosmetyczne – 7,
- inne usługi – 68.

Sieć handlowa, funkcjonująca na obszarze gminy, obejmuje 28 sklepów wielobranżowych należących do sektora prywatnego. W każdej miejscowości jest prawie 1 sklep spożywczo-przemysłowy poza miejscowościami Pławo i Surowa, w których to zostały w tym roku zlikwidowane. W chwili obecnej funkcjonuje 1 placówka gastronomiczna w Borowej, 2 apteki w miejscowości Borowa i Górki i 2 stacje paliw w miejscowościach Borowa i Górki. Na terenie gminy sprzedaż napojów alkoholowych prowadzi 17 sklepów spożywczo-przemysłowych oraz jedna placówka gastronomiczna. W Krajowym Rejestrze Sądowym zarejestrowanych jest 7 spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym 2 zrzeszające producentów rolnych, 3 produkcyjne i 2 firmy transportowe. Ponadto zarejestrowane są 2 spółki jawne, w tym 1 produkcyjna i 1 handlowa. Wszystkie spółki mają siedzibę na terenie gminy.

Rysunek 10. Struktura podmiotów gospodarczych gminy Borowa wg. PKD – stan na dzień 31.12.2014 r.

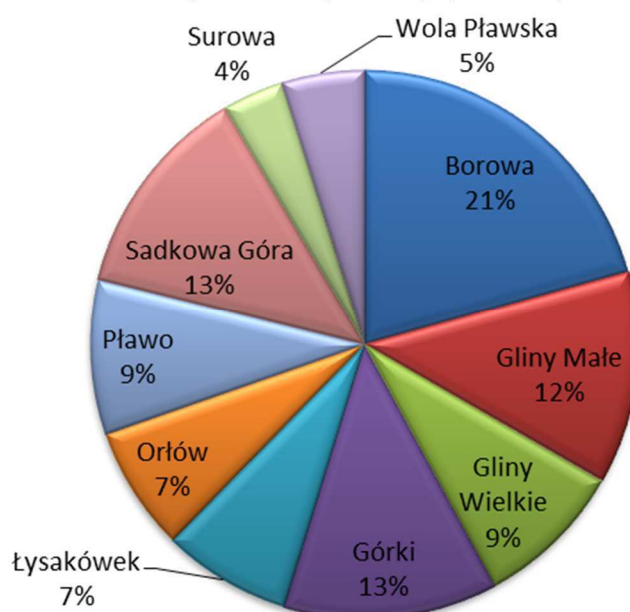

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rolnictwo

Gmina Borowa ma szczególne predyspozycje do rozwoju aktywności gospodarczej związanej z rolnictwem. Pod względem klimatycznym posiada ona bardzo korzystne warunki do rozwoju gospodarki rolnej (znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego i należy do XVII dzielnicy rolniczo-klimatycznej Sandomiersko-Rzeszowskiej, w której okres wegetacji roślin trwa 220 dni) i można uprawiać w nim większość roślin uprawnych. Najlepsze warunki glebowo-przyrodnicze do produkcji rolnej mają wsie: Gliny Małe, Surowa, Wola Pławska, Gliny Wielkie, Sadek Góra, Orłów; również wieś Pławo i Borowa odznaczają się wysoką przydatnością rolniczą i korzystnymi cechami środowiska przyrodniczego. Średnie warunki do produkcji rolnej posiadają wsie: Górki i Łysakówek. W rozbiciu na poszczególne sołectwa udział należących do nich użytków rolnych w stosunku do całej gminy przedstawia się następująco:

Rysunek 11. Udziały sołectw pod względem użytków rolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu gminy Borowa

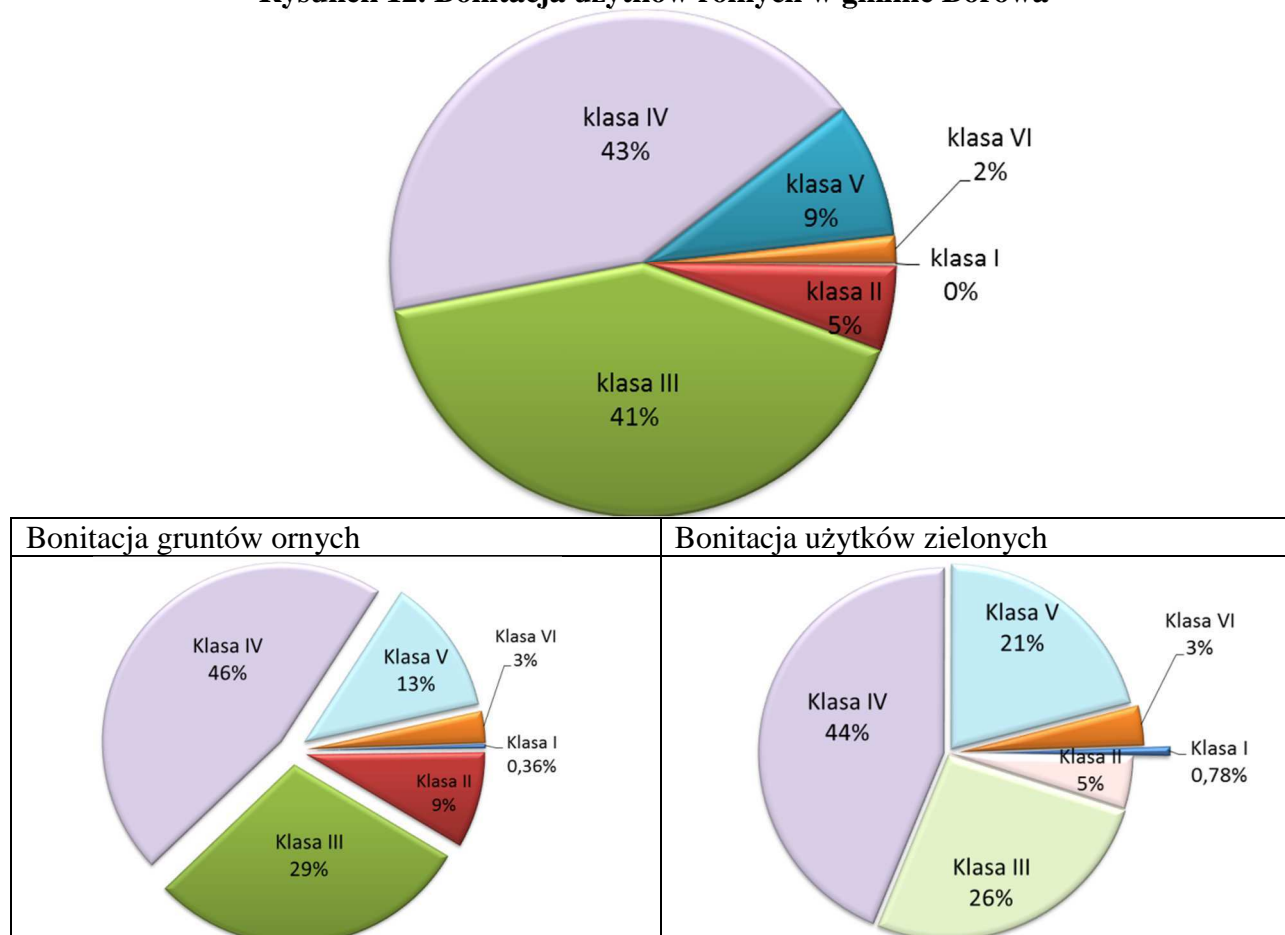
Ocena rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy jest korzystna, średni wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG w Puławach wynosi 87,9 pkt, wpływają na to zarówno: rzeźba terenu, agroklimat, jak też wysoka przydatność gleb do użytkowania rolniczego.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest wyższy od średniej krajowej oraz od wskaźnika dla województwa podkarpackiego i powiatu mieleckiego.

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- gmina Borowa – 87,9 pkt,
- powiat mielecki – 73,0 pkt,
- województwo podkarpackie – 73,0 pkt,
- Polska – 66,6 pkt.

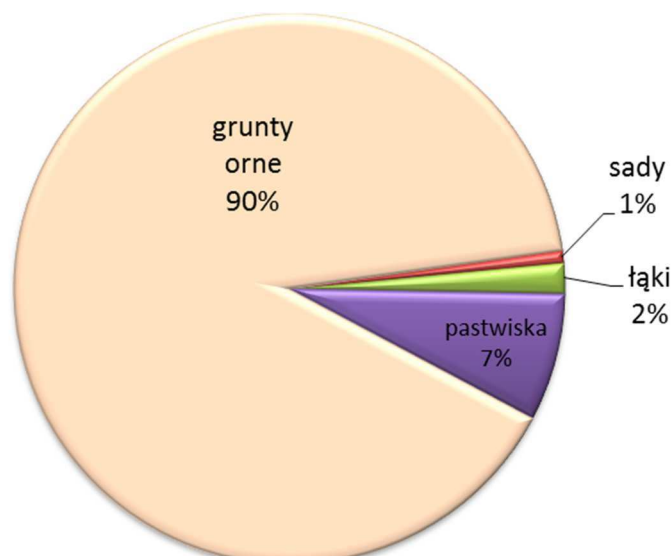
Rysunek 12. Bonitacja użytków rolnych w gminie Borowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych IUNG Puławy

Największy udział w strukturze użytków rolnych stanowią grunty orne tj. 90% i większość z nich znajduje się w klasie III i IV; bardzo mały udział jest sadów – 0,7%, jak również użytków zielonych 9,2%, a szczególnie pastwisk. Większość użytków zielonych jest w klasie III i IV i są średniej jakości, a plony zależą w dużej mierze od stosunków wodnych.

Rysunek 13. Struktura użytków rolnych w gminie Borowa

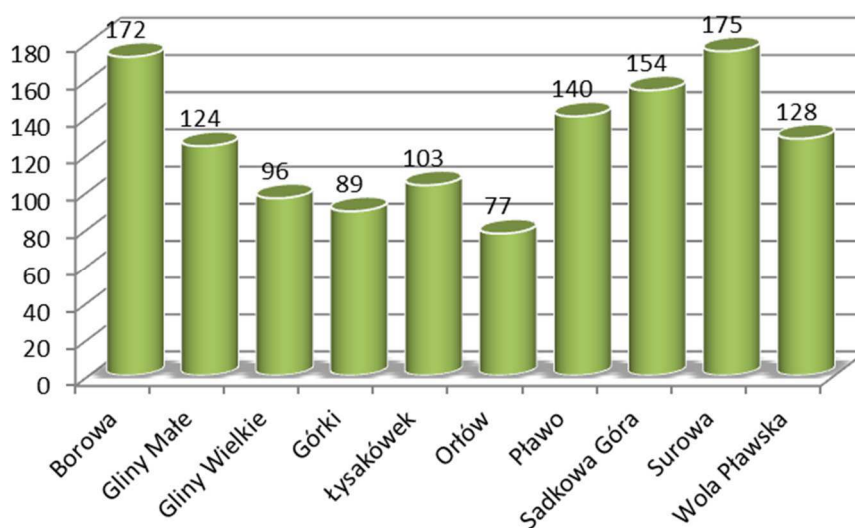
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w „Studium uwarunkowań ...”

Podstawowym kierunkiem produkcji w gminie jest hodowla trzody chlewnej, a w produkcji roślinnej uprawa zbóż paszowych, roślin pastewnych i okopowych a szczególnie ziemniaków. Udział zbóż wraz z mieszankami zbożowymi w strukturze zasiewów jest największy i wynosi 69%. Spośród roślin zbożowych najwięcej w gminie uprawia się pszenicy oraz mieszanek zbożowych.

W związku z niewielką powierzchnią użytków zielonych na terenie gminy i dużym stanem pogłowia zwierząt, w strukturze zasiewów duży udział mają rośliny pastewne: zarówno okopowe, strączkowe i motylkowe. Z roślin przemysłowych uprawia się buraki cukrowe, które zajmują niewielką powierzchnię. Na uwagę zasługuje uprawa warzyw produkcyjnych tj.: ogórki i patisony, które są skupowane przez prywatne punkty skupu.

Gminę Borowa wyróżnia to, że 85% wszystkich gospodarstw posiada powierzchnię do 5 ha (w Polsce tylko 55%), gospodarstw powyżej 10 ha jest 2%, w tym 8 gospodarstw o powierzchni powyżej 15 ha. Interesująco przedstawia się również potencjał zasobów ludzkich w odniesieniu do powierzchni użytków rolnych.

Rysunek 14. Gęstość zaludnienia na 100 hektarów użytków rolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Nieco gorzej wygląda sytuacja pod względem wielkości gospodarstwa – w gminie Borowa średnia powierzchnia gospodarstwa jest mniejsza od średniej w województwie i kraju.

Średnia powierzchnia gospodarstwa:

- gmina Borowa – 2,9 ha,
- województwo podkarpackie – 3,5 ha,
- Polska – 7,0 ha.

Naturalne dziedzictwo gminy Borowa pod względem jakości ziem oraz tradycje rolnicze pozwalają uznać rolnictwo jako szczególnie ważny kierunek rozwoju lokalnej gospodarki gminy. z drugiej strony rozdrobnienie oraz trudność konkurowania na rynku tej branży stanowią poważne ograniczenie i wskazują potrzebę uwzględnienia zarówno nowych obszarów produkcji rolnej jak również nowych sposobów gospodarowania. Wśród możliwości można wymienić rozwój przetwórstwa rolnego na miejscu, tzw. produkcję ekologiczną, a pod względem organizacyjnym integrowanie się producentów np. w Grupy Producentckie oraz intensyfikacja promocji gospodarczej.

Sfera handlu i usług

Sieć usług handlu, funkcjonująca na obszarze gminy, obejmuje sklepy należące do sektora prywatnego. Zakres obsługi sieci sklepów obejmuje poziom elementarny i podstawowy skoncentrowany głównie w ośrodku gminnym i w tym zakresie zapewnia obsługę mieszkańcom gminy. Sieć usług gastronomicznych w gminie jest słabo rozwinięta i reprezentowana jest przez bary i punkty gastronomiczne. Sieć urządzeń rzemiosła usługowego obejmuje kilkanaście warsztatów świadczących głównie usługi w zakresie ślusarstwa, mechaniki pojazdowej, stolarstwa, naprawy sprzętu gospodarstwa domowego, tapicerstwa, krawiectwa. Stosunkowo słabo rozwinięta jest sieć warsztatów naprawczych w innych branżach i gastronomii. Niewątpliwym wpływem na taki stan ma bliskość miasta Mielca z rozwiniętą siecią usług niemal w każdej branży.

Przegląd zagadnień związanych z budżetem gminy

Budżet gminy uchwalany jest w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy i stanowi podstawę gospodarki finansowej. Dochody gminy określa ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. Z 2014 r. poz. 1115 z późn. zm.).

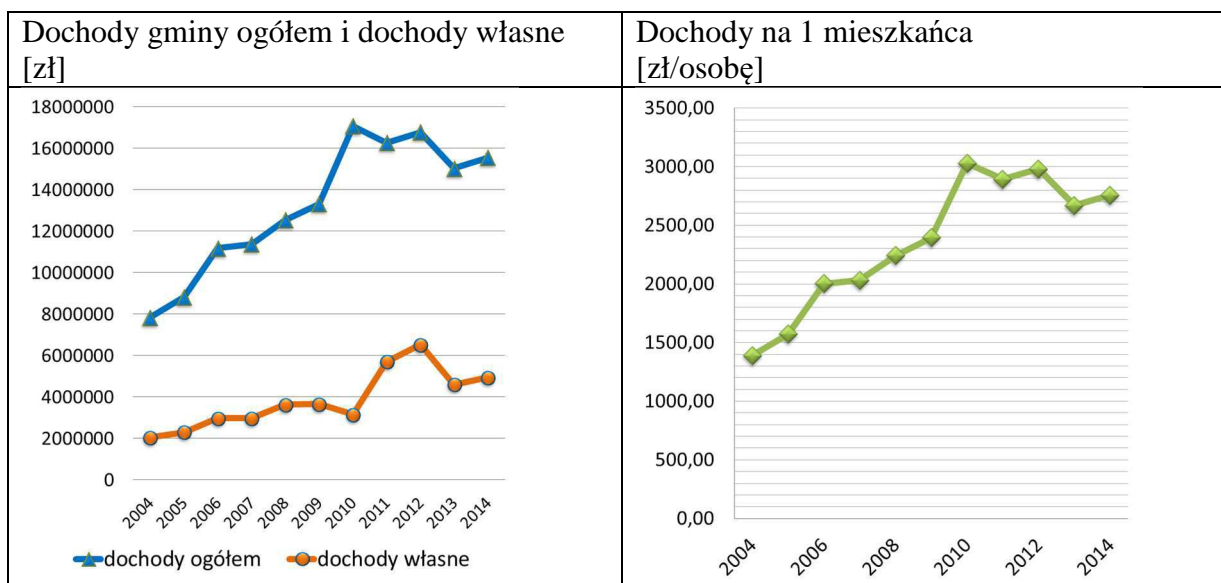
Dochodami gminy są:

- 1) dochody własne, na które składają się oprócz podatków i opłat lokalnych również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych,
- 2) subwencja ogólna,
- 3) dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami gminy mogą być ponadto:

- 1) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi,
- 2) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej,
- 3) inne środki określone w odrębnych przepisach.

Rysunek 15. Dochody budżetowe gminy Borowa na przestrzeni ostatniej dekady

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przychody gminy na przestrzeni ostatniej dekady utrzymywały tendencje wyraźne wzrostowe z punktami szczególnego wzrostu, które wystąpiły w latach 2010 oraz 2012, co jest związane

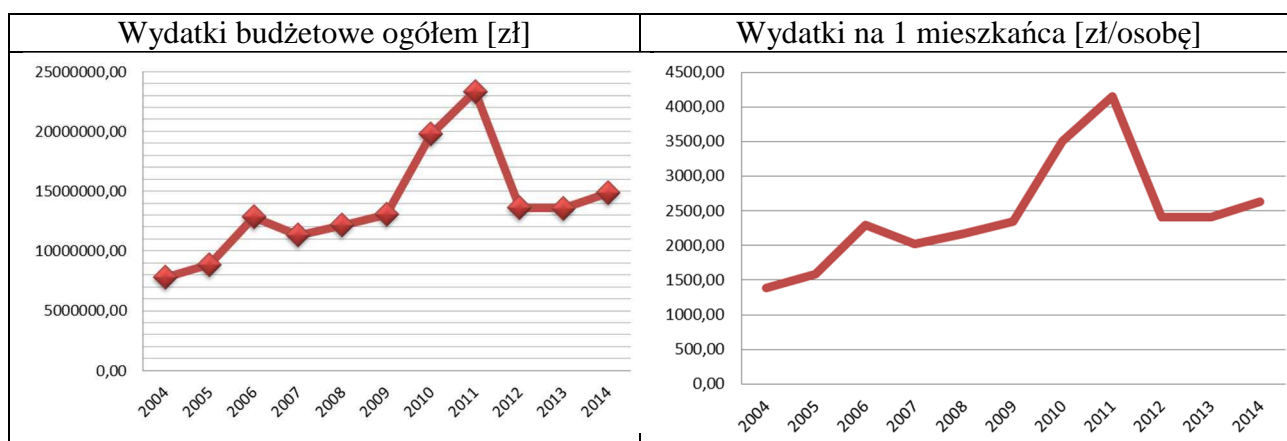
z korzystaniem z funduszy pomocowych Unii Europejskiej. Pobieźna analiza wizualizacji dynamiki dochodów gminy w ostatniej dekadzie, pozwala na następujące spostrzeżenia:

- 1) dochody własne gminy, na które lokalne władze mają wpływ utrzymują, adekwatny do realnych możliwości trend wzrostowy,
- 2) wypadki w latach 2011 oraz 2013 mają charakter pozorny bowiem wystąpienie ww. wzrostów lat 2010 oraz 2012 było związane z uzyskaniem jednorazowych dużych dotacji. Uwzględniając powyższe warto podkreślić, że dochody budżetowe ciągle się zwiększają i tendencja ta wykazuje cechy stabilnego wzrostu,
- 3) dochody „per capita” posiadają (co logiczne) podobną dynamikę jak dochody gminy, a ich pokazanie ma znaczenie jako narzędzie do porównań,

Proces wieloletniego planowania finansowego prowadzony przez władze gminy w powiązaniu z nowoczesnymi narzędziami zarządzania ryzykiem w kontroli zarządczej pozwalają rokować bezpieczny rozwój gminy, mimo pokazanych w historii finansowej gminy wahań w poziomie dochodów budżetu gminy. Cykliczne zmiany w wielkości dochodów budżetowych są charakterystyczne dla tej wielkości gmin.

Wydatki budżetu gminy są wyrazem realizacji zadań publicznych, do których wykonywania została ona zobowiązana na mocy obowiązujących przepisów.

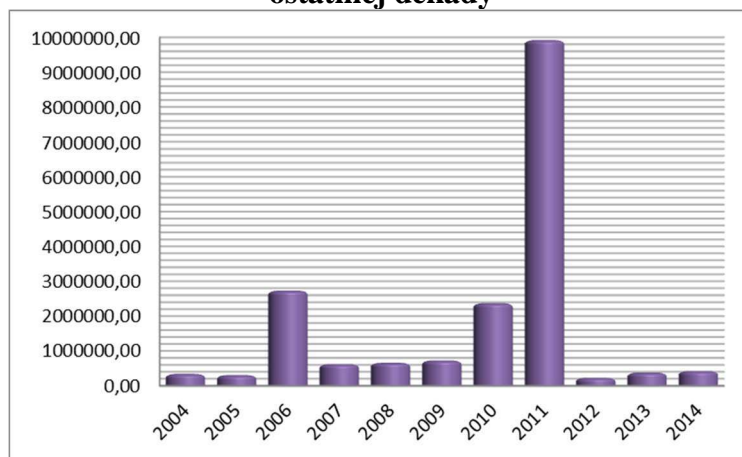
Rysunek 16. Wartość wydatków budżetowych gminy wg stanu na koniec 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wydatki gminy w latach 2004 – 2014 utrzymywały się na optymalnym i w miarę ustabilizowanym adekwatnym do sytuacji poziomie, wyjątek stanowi rok 2006 oraz 2011, gdzie wydatki były znacząco wyższe niż w latach pozostałych. Uzasadnienie tych wzrostów przynosi wykres ukazujący dynamikę wydatków inwestycyjnych gminy.

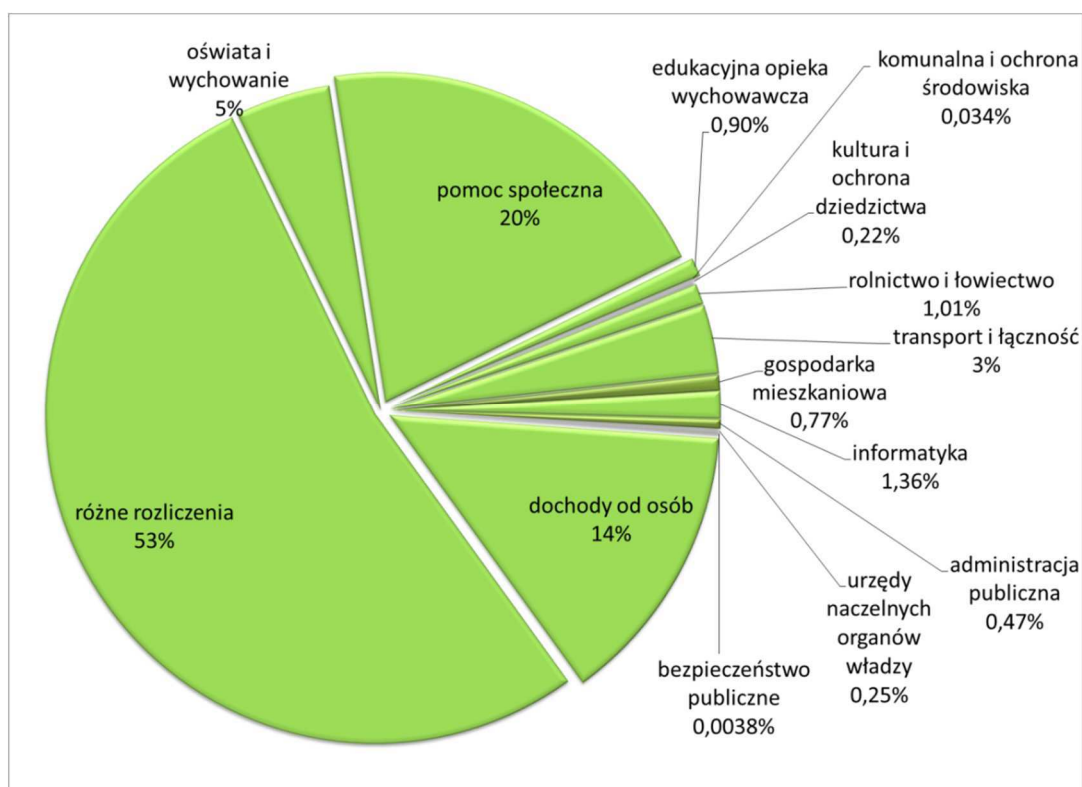
Rysunek 17. Wartość wydatków inwestycyjnych gminy w [zł] w poszczególnych latach ostatniej dekady

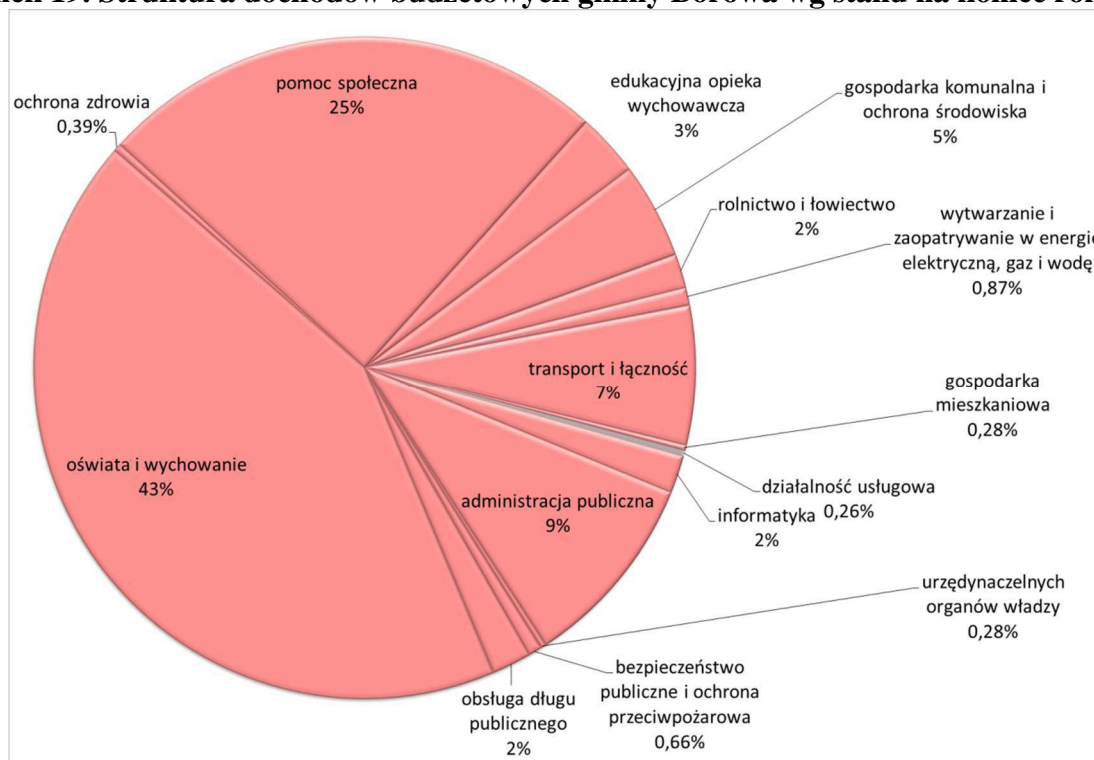
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Podjęcie tych wydatków należy traktować ze zrozumieniem, bowiem wiązały się one z szansami wykorzystania dotacji Unii Europejskiej, co w ogólnym interesie gminy jest sytuacją pozytywną, bowiem oznacza wzrost lokalnego potencjału.

Rysunek 18. Struktura dochodów budżetowych gminy Borowa wg stanu na koniec roku 2014

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 19. Struktura dochodów budżetowych gminy Borowa wg stanu na koniec roku 2014

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wydatki należy stwierdzić, że głównie finansowane są zadania prospołeczne tj. oświata i wychowanie, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, kultura, kultura fizyczna i sport, zadania w zakresie polityki społecznej i edukacyjna opieka wychowawcza. Wydatki te stanowią ponad 71% wydatków ogółem, przy czym największe obciążenie dla budżetu stanowią wydatki związane z oświatą.

Infrastruktura techniczna

Układ komunikacyjny

Drogi wojewódzkie

Głównymi elementami układu realizującymi dostępność komunikacyjną i zewnętrzne powiązania są drogi wojewódzkie:

- 1) Nr 764, łącząca województwa świętokrzyskie i podkarpackie wraz z przeprawą mostową na Wiśle w okolicach miasta Połaniec,
- 2) Nr 982 Szczucin – Sadekowa Góra – Jaślany,
- 3) Nr 983 Sadekowa Góra – Mielec.

Zapewniają one możliwość powiązań z systemem ponadlokalnym w skali kraju, województwa i regionu. Ze względu na utrwalony historycznie przebieg są drogami ogólnie dostępnymi z dużą ilością włączeń i indywidualnych zjazdów. W czasie powodzi 1997 roku droga Nr 982 znalazła się na terenie zalanym całkowicie w przebiegu przez miejscowości Sadekowa Góra, Gliny Wielkie i Górki.

Drogi powiatowe i gminne

Komunikację lokalną obsługującą gminę stanowi sieć dróg powiatowych (dawne drogi wojewódzkie) wraz z drogami gminnymi. Drogi powiatowe zgodnie z ustawą o drogach publicznych powinny stanowić połączenie miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Kryterium ustawowego nie spełniają drogi powiatowe Nr 1 147R Gliny Wielkie – Gawłuszowice, Nr 1 149R Gliny Małe – Sadekowa Góra, Nr 1 150R Gliny Wielkie – Łysaków i są drogami realizującymi wewnętrzne powiązania z obsługą miejscowości gminnych. Drogi gminne to przeważnie drogi o nawierzchni twardej ulepszonej (bitumicznej). Uwarunkowaniem techniczno-

ekonomicznym modernizacji dróg w terenie zabudowanym są wąskie pasy drogowe uniemożliwiające wprowadzenie w przekrój drogi systemu odwodnienia, ścieżek rowerowych a nawet chodników dla ruchu pieszego. Trudności w pozyskaniu terenu często eliminują całkowicie działania modernizacyjne.

Drogi transportu rolniczego

Drogi rolnicze są głównie drogami o nawierzchni gruntowej. Niewielki procent tych dróg jest wyposażony w nawierzchnię utwardzoną lub ulepszoną, najczęściej wykonaną samorzutnie dokonywaną w przypadkach niezbędnych, kiedy wymaga tego potrzeba przejazdu. Drogi gruntowe powodują straty w postaci wzrostu kosztów eksploatacji pojazdów transportowych i maszyn rolniczych, dotyczy to zwłaszcza dróg na gruntach piaszczystych o grząskiej nawierzchni. Drogi położone na gruntach spoistych sprawiają trudności poruszającym się po nich pojazdom w okresie wiosennym i jesiennym.

Zaopatrzenie w media

Energia elektryczna

Głównym Punktem Zasilania gminy w energię elektryczną jest GPZ 110/30/15 kV „Mielec Borek” znajdujący się na terenie miasta Mielec.

Obszar gminy zasilany jest napięciem 15 kV liniami napowietrznymi:

- 15 kV „Mielec – Czermin”,
- 15 kV „Mielec – Wola Mielecka”,

wyprowadzonymi z w/w GPZ-tu do 60-ciu stacji transformatorowych 15/0,4 kV znajdujących się w poszczególnych miejscowościach gminy. Linie te powiązane ze sobą w kilku punktach w celu zwiększenia pewności zasilania. Stacje transformatorowe 15/0,4 kV są głównym źródłem zasilania odbiorców bytowo-komunalnych, sieci oświetleniowej, handlu i usług. Obszar gminy obsługiwany jest pod względem elektroenergetycznym przez Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. Rejon Energetyczny w Mielcu. Eksploatację sieci średniego i niskiego napięcia oraz budowę urządzeń elektroenergetycznych w określonym zakresie w gminie wykonuje Rejon Energetyczny w Mielcu, a bieżące awarie usuwa Pogotowie Energetyczne w Mielcu.

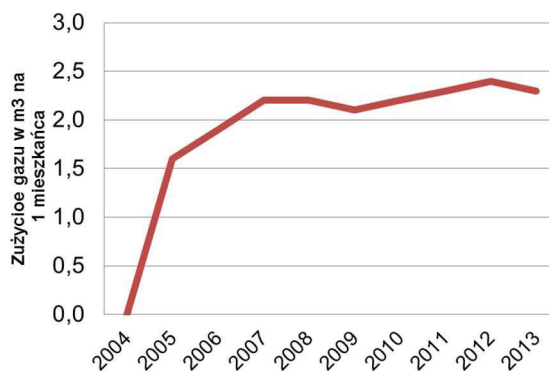
Sieć gazowa

Wola Pławska jest aktualnie jedynym sołectwem gminy Borowa zasilanym z gazociągu średnioprężnego od strony Mielca. Z uwagi na brak rezerw w przepustowości w istniejących stacjach redukcyjno-pomiarowych nie ma obecnie możliwości pokrycia zapotrzebowania mieszkańców na gaz w całej gminie.

Syntetyczne zestawienie parametrów sieci gazowniczej w gminie Borowa:

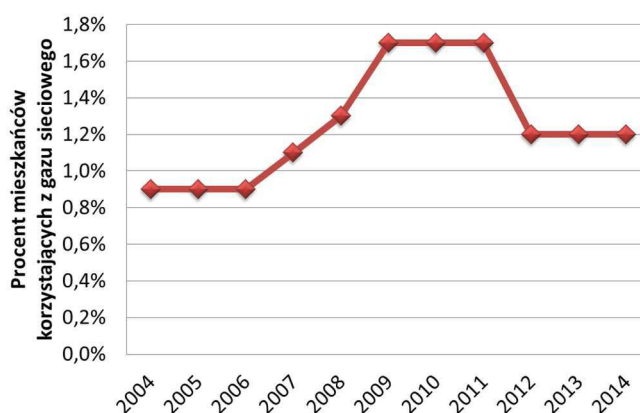
• długość czynnej sieci ogółem	- 5440 m
• czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	- 67 szt.
• odbiorcy gazu	- 17 gosp. dom.
• odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	- 8 gosp. dom.
• zużycie gazu	- 13,1 tys. m ³
• zużycie gazu na ogrzewanie	- 9,5 tys. m ³
• ludność korzystająca z sieci gazowej	- 66 osób.

Rysunek 20. Zużycie gazu

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 21. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci gazowniczej [%]

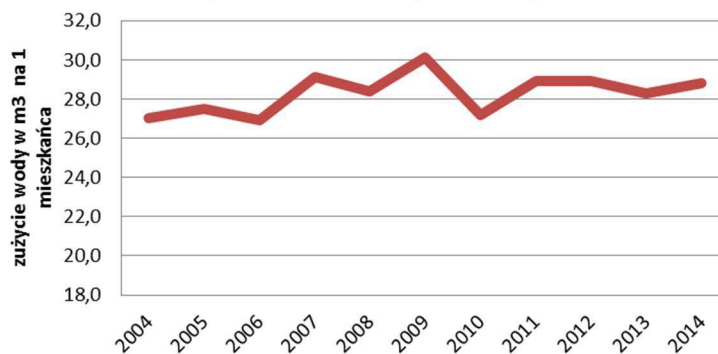

Źródło: Opracowanie własne

Zaopatrzenie w wodę

Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej eksploatuje ujęcie wody, na które składają się trzy studnie wiercone, które ujmują do eksploatacji wody czwartorzędowe. Dwie z nich zlokalizowane są na terenie Stacji Uzdatniania Wody, a trzecia studnia oddalona jest ok. 140 m od ogrodzenia stacji. Ujęcie zlokalizowane jest na południowy zachód od Borowej i jest własnością gminy.

Rysunek 22. Zużycie wody

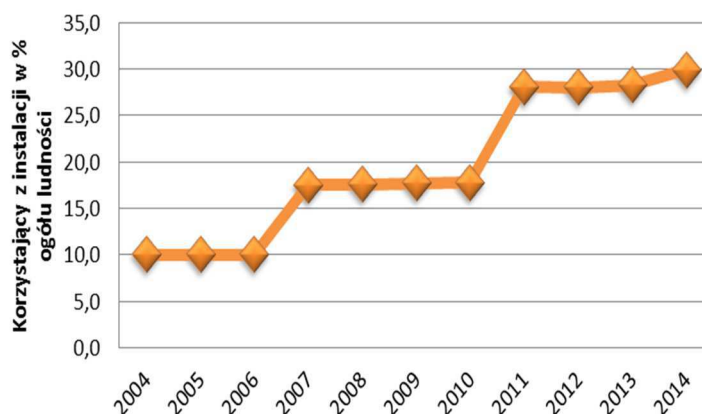

Źródło: Opracowanie własne

Gospodarka ściekowa

Na obszarze gminy aktualnie brak jest zorganizowanego systemu gospodarki ściekowej. Niemniej władze gminy poczyniły starania zapewniające rozwiązanie tego problemu i zrealizowano oczyszczalnię ścieków oraz sieć kanalizacji sanitarnej w systemie grawitacyjno-ciśnieniowym. Ścieki z poszczególnych budynków odprowadzone są do kanałów grawitacyjnych wykonanych z rur PCV, które doprowadzają ścieki do studzienek pompowych, skąd przelane są do rurociągów tłocznych podających ścieki do kanałów grawitacyjnego poprzez studzienkę rozprężną na oczyszczalnię. Zrealizowany system kanalizacji ma ograniczony zasięg i pozwoli na odbiór ścieków sanitarnych z sołectw Borowa i Sadkowa Góra. Pozostały obszar dotychczas nie jest skanalizowany. Wewnętrzna instalację kanalizacyjną posiada większość gospodarstw domowych. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych.

Rysunek 23. Udział procentowy mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Regulacja stosunków wodnych

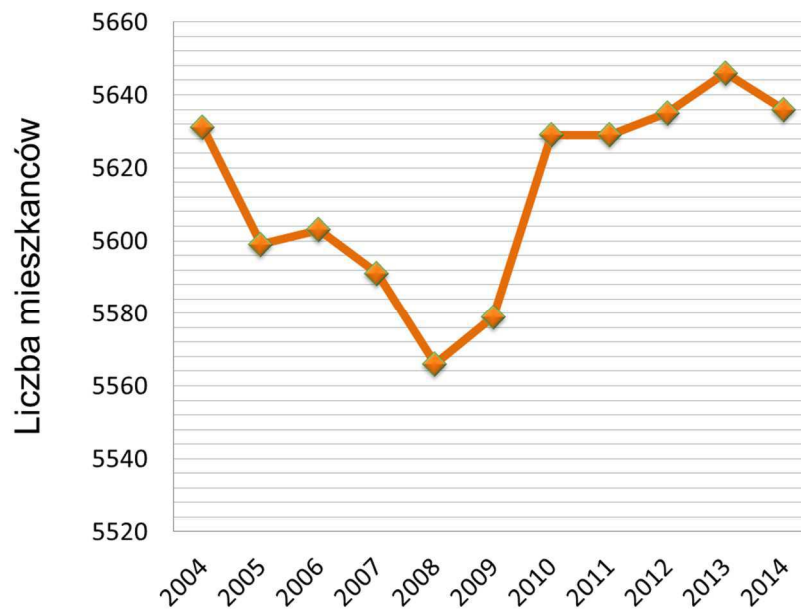
Na obszarze gminy występuje sieć urządzeń melioracyjnych, które dzielą się na urządzenia melioracji podstawowych i szczegółowych. W skład urządzeń melioracji podstawowych na terenie gminy wchodzi potoki: Stary Breń, Brnik i Łukawiec oraz obwałowania rzeki Wisły, Wisłoki i Starego Brnia. Ww. urządzenia melioracji podstawowych są w całości utrzymywane przez Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie.

Sfera społeczna

Sytuacja demograficzna

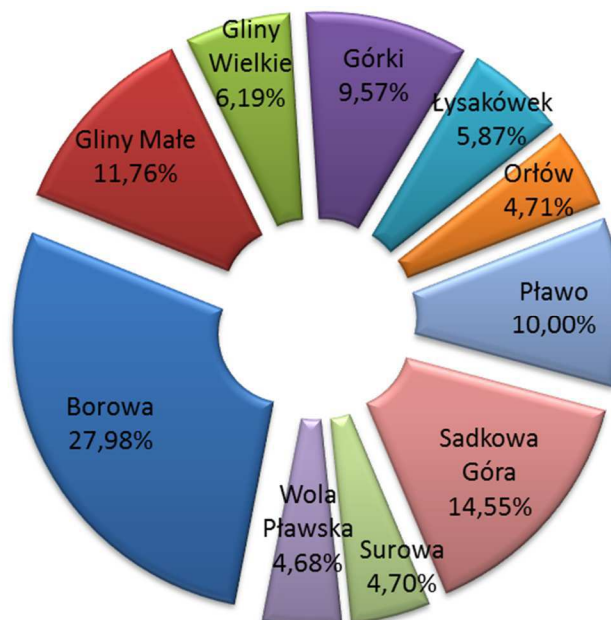
Przy analizie sytuacji demograficznej w dużym stopniu wykorzystano techniki wizualizacji, które w odróżnieniu od danych liczbowych lub zestawień tabelarycznych pozwalają na szybką ocenę sytuacji oraz łatwe wychwycenie ujawniających się trendów. Mając na względzie dość oczywiste wnioski jakie wynikają z tych analiz komentarze ograniczono do niezbędnego minimum pozwalając czytelnikowi pozyskać potrzebne dane lub dokonać samodzielnej interpretacji ujawniających się zjawisk demograficznych.

Rysunek 24. Dynamika zmian ludności gminy Borowa

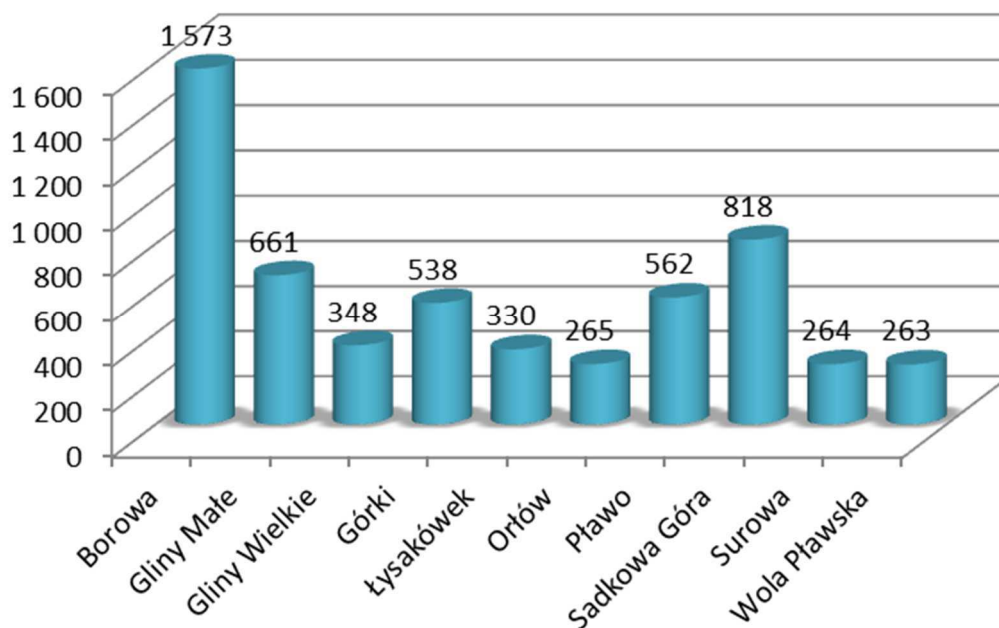
Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 25. Udziały sołectw w populacji gminy

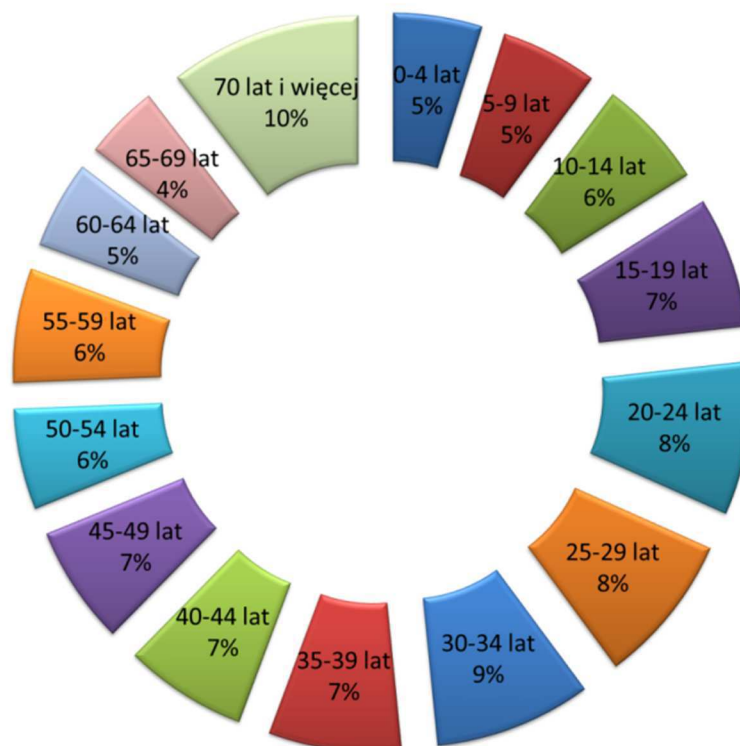
Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 26. Ludność w sołectwach – 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne

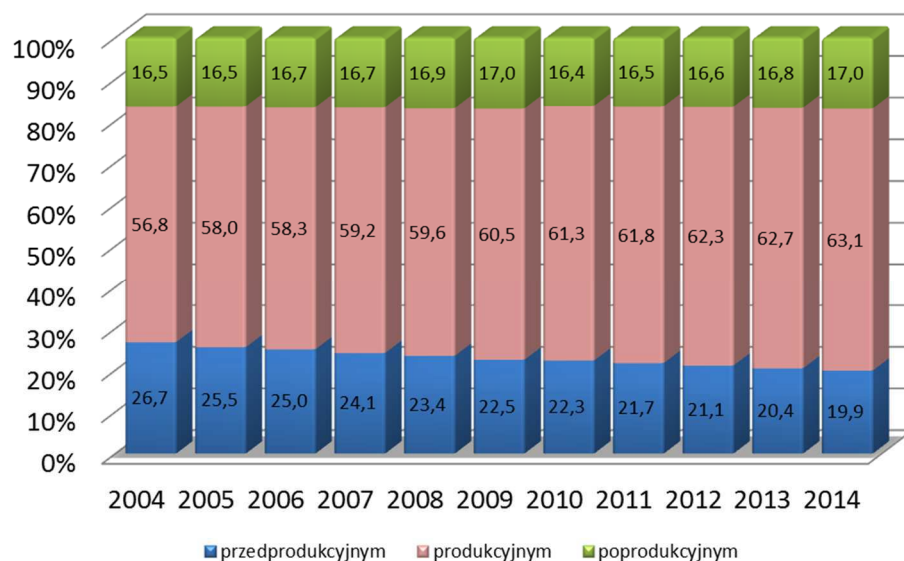
Rysunek 27. Struktura wiekowa ludności gminy Borowa – stan na koniec 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

Kolejne wykresy przedstawione poniżej pozwalają na bardziej dynamiczną analizę grup wiekowych. Jedną z lepszych metod jest analiza tendencji wiekowych grup funkcjonalnych.

Rysunek 28. Dynamika funkcjonalnych grup wiekowych w gminie

Źródło: Opracowanie własne

Jak widać na powyższym wykresie obserwujemy tu wzrastający udział grupy wieku produkcyjnego co jest zjawiskiem pozytywnym, bowiem to właśnie ta grupa generuje przychody. Grupa ta stanowi o potencjale gminy, co może być wykorzystane praktycznie w procesie promocji gospodarczej, bowiem dla inwestorów jest do dobry sygnał. Pozytywny jest również wniosek, że grupa wieku poprodukcyjnego mimo, iż jak wykazano powyżej jedna z najliczniejszych na przestrzeni dekady, utrzymuje się niemal idealnie na tym samym poziomie. W tej sytuacji niepokojący jest trzeci wniosek dotyczący grupy wieku przedprodukcyjnego. Tendencja spadkowa wskazuje kierunki niezbędnych działań w prowadzeniu lokalnej polityki rozwoju.

W celu stworzenia lepszych możliwości do wyciągnięcia wniosków analizie poddano obciążenie demograficzne.

Rysunek 29. Obciążenie demograficzne

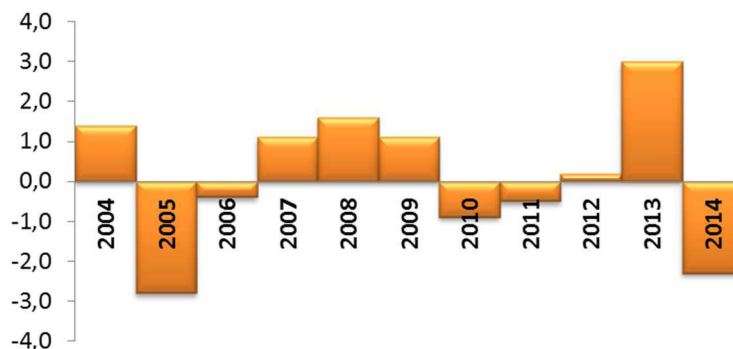

Źródło: Opracowanie własne

Ruch naturalny ludności

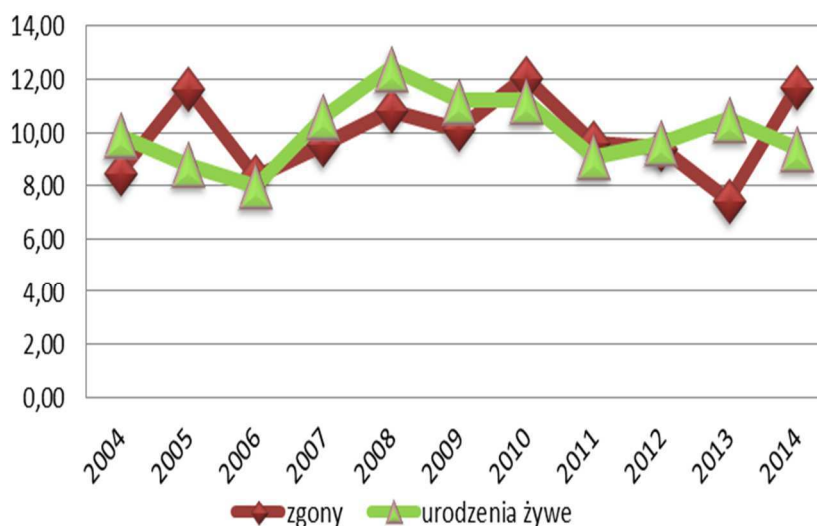
Gmina Borowa wykazuje znaczne wahania ruchu naturalnego ludności, co obrazują poniższe wizualizacje.

Rysunek 30. Przyrost naturalny gminy Borowa na przestrzeni ostatniej dekady

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 31. Dynamika zmian w zakresie liczby urodzeń oraz zgonów

Źródło: Opracowanie własne

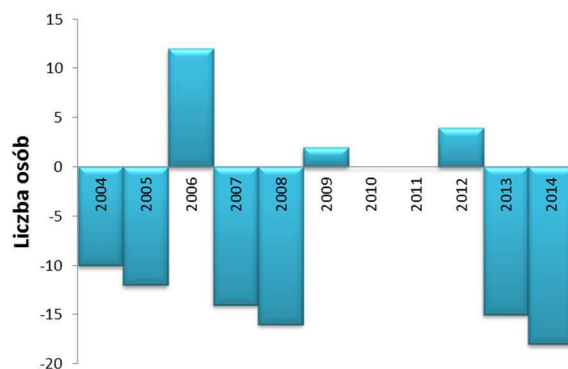
W ruchu naturalnym ludności według danych statystycznych w latach 2004 – 2014 obserwowano początkowo spadek liczby urodzeń i spadek przyrostu naturalnego; wzrosła natomiast wtedy liczba zgonów.

Od 2006 r. zaznaczył się wzrost wskaźnika urodzeń i przyrostu naturalnego; obniżył się natomiast wskaźnik zgonów. W ostatnich latach obserwujemy dynamiczny wzrost, a następnie spadek przyrostu w tym ostatnim przypadku związany z faktem przewagi zgonów nad urodzeniami w roku 2014.

Migracje

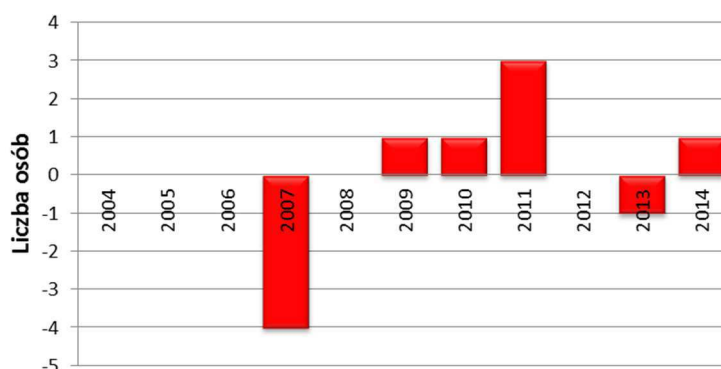
Zjawisko migracji ludności gminy Borowa w analizowanym okresie wykazuje przewagę odpływu ludności nad napływem, co jest zjawiskiem charakterystycznym dla obszarów wiejskich. Saldo migracji wykazuje znaczne wahania, co obrazują poniższe wykresy.

Rysunek 32. Saldo migracji krajowych

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 33. Saldo migracji zagranicznych

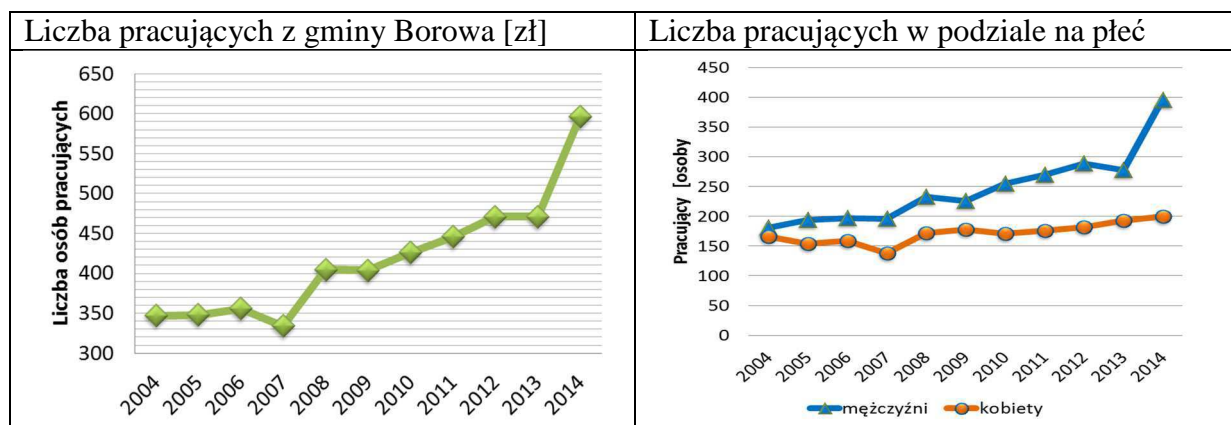
Źródło: Opracowanie własne

Gmina Borowa w analizowanym okresie charakteryzuje zmienna wielkość salda migracji zagranicznych. Największy odpływ ludności nastąpił w 2007 roku.

Rynek pracy i problemy bezrobocia

Analiza rynku pracy w kontekście liczby osób zatrudnionych wskazuje w miarę zrównoważony wzrost liczby pracujących na przestrzeni ostatniej dekady.

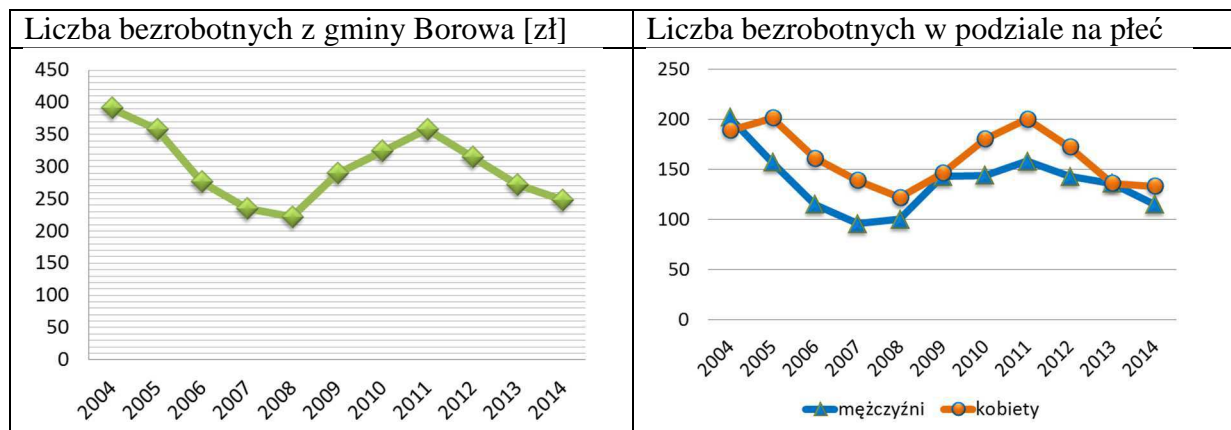
Rysunek 34. Dynamika zmian liczby osób pracujących z gminy Borowa

Źródło: Opracowanie własne

Na koniec grudnia 2015 r. w gminie Borowa było zarejestrowanych 396 bezrobotnych (262 mężczyzn oraz 134 kobiety). W tym okresie bezrobotni z gminy Borowa z prawem do zasiłku to 37 mężczyzn oraz 13 kobiet.

Rysunek 35. Dynamika zmian liczby osób bezrobotnych z gminy Borowa

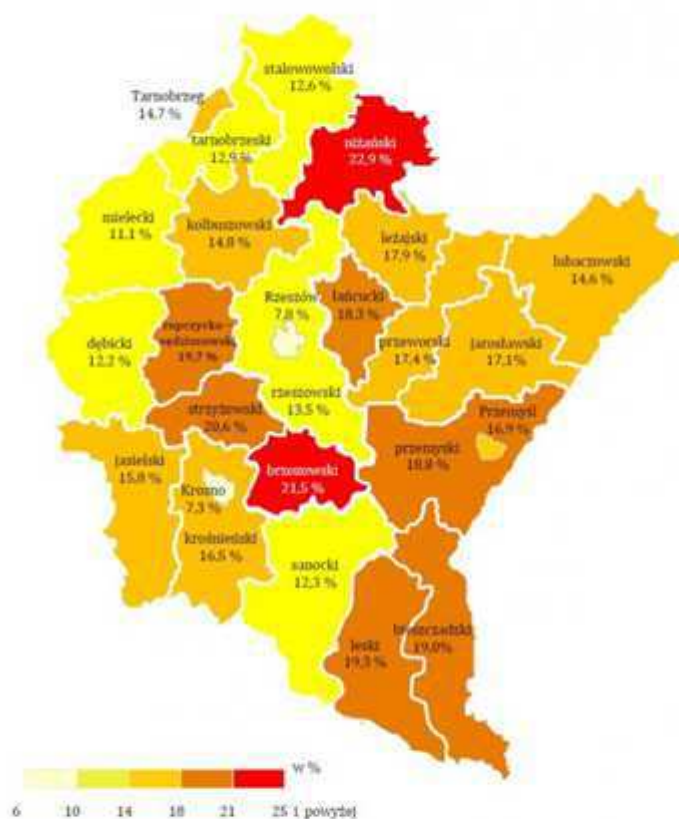

Źródło: Opracowanie własne

W celu ukazania kontekstu bezrobocia w gminie Borowa w okresie prowadzenia prac nad strategią poniżej przedstawiono mapę bezrobocia w regionie Podkarpacia.

Rysunek 36. Stopa bezrobocia w regionie

Województwo podkarpackie – 14,5 %

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.
Stopa bezrobocia w stosunku do aktywnych zawodowo.

Jak widać w odniesieniu do tego problemu w całym regionie sytuacja gminy Borowa kształtuje się na dobrej pozycji. Relatywnie niska stopa bezrobocia w powiecie mieleckim (11,1 %) może być potraktowana jako stan pozytywnie oddziałujący na gminę Borowa, która w tym otoczeniu funkcjonuje.

Infrastruktura socjalna

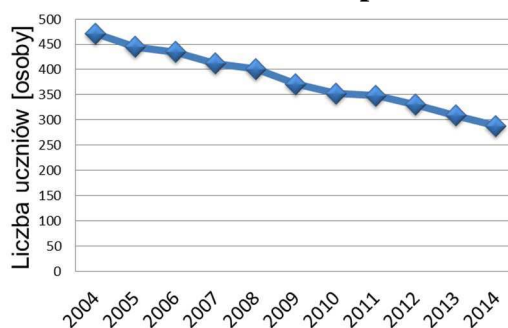
Oświata

Szkoły podstawowe

W gminie funkcjonują trzy szkoły podstawowe:

1. Szkoła Podstawowa im. A. Mickiewicza w Borowej
2. Społeczna Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki w Glinach Małych
3. Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Górkach

Rysunek 37. Uczniowie szkół podstawowych

Źródło: Opracowanie własne

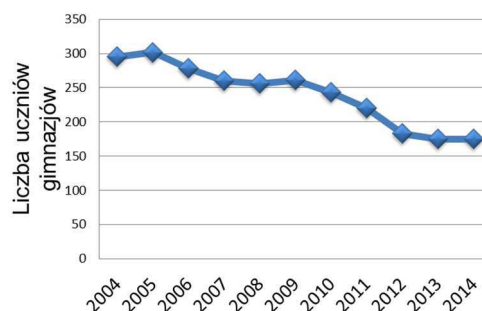
Jak widać z przedstawionej wyżej zależności liczba uczniów szkół podstawowych systematycznie spada i w ciągu ostatniej dekady liczba ta zmniejszyła się niemal o 1/3.

Gimnazja

W gminie funkcjonują trzy gimnazja obsługujące obszar całej gminy.

1. Publiczne Gimnazjum im. W. Witosa w Pławie
2. Społeczne Gimnazjum im. T. Kościuszki w Glinach Małych
3. Niepubliczne Gimnazjum w Górkach

Rysunek 38. Uczniowie szkół gimnazjalnych

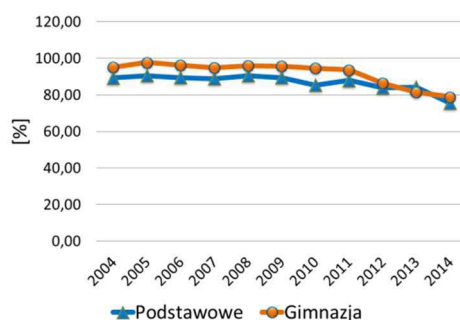

Źródło: Opracowanie własne

Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych również w tym przypadku obserwujemy regularny spadek liczby uczniów – na przestrzeni dekady wartość ta zmniejszyła się niemal o połowę.

Jednym ze wskaźników określających stan oświaty w gminie jest tzw. współczynnik skolaryzacji. Wartości tego wskaźnika osiągnięte w ciągu ostatnich 10-ciu lat przedstawiono na poniższym wykresie.

Rysunek 39. Dynamika zmian wskaźnika skolaryzacji

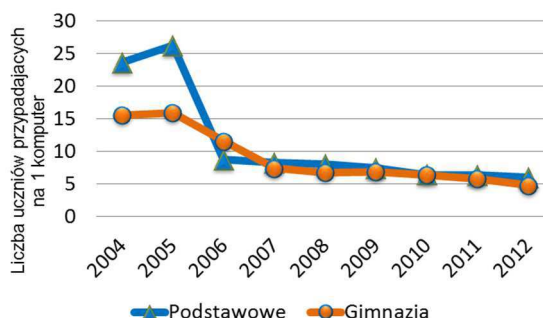

Źródło: Opracowanie własne

W roku 2014 wartości tego wskaźnika wyniosły odpowiednio 75,5 % dla szkół podstawowych oraz 78,8 % dla szkół gimnazjalnych.

Wskaźnikiem określającym poziom nowoczesności szkół jest wskaźnik określający liczbę dzieci przypadających na 1 komputer w pracowni. Postęp w rozwoju tego aspektu oświaty ilustruje poniższy wykres:

Rysunek 40. Wykorzystanie komputerów w szkołach

Źródło: Opracowanie własne

Jak widać przełomowym był rok 2006 kiedy to zarówno dla szkół podstawowych jak i gimnazjów nastąpiła skokowa poprawa sytuacji pod omawianym względem.

Kultura

Infrastrukturę związaną z upowszechnianiem kultury w gminie tworzą: biblioteki, sale widowiskowe, świetlice oraz obiekty szkolne. Organizatorem i koordynatorem życia kulturalnego jest Gminny Ośrodek Kultury w Borowej. Zakres działalności jest szeroki, obejmujący wszystkie grupy wiekowe mieszkańców gminy. Życie kulturalne gminy realizowane jest poprzez funkcjonowanie zespołów tanecznych, zespołu folklorystycznego i kapelę ludową, kółka muzycznego, kółek zainteresowań, nauki gry na instrumentach muzycznych, organizowanie imprez okolicznościowych.

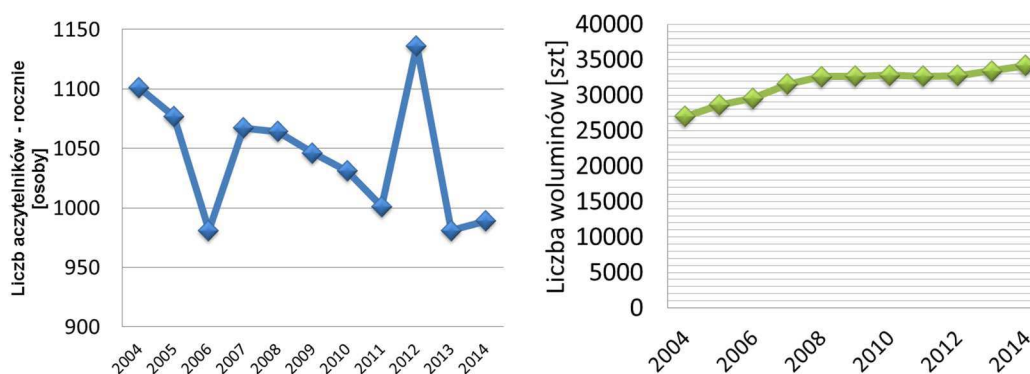
GOK współpracuje ze szkołami, organizacjami sportowymi, KGW, OSP, sołectwami. Współpraca ta uwidacznia się w organizowaniu imprez okolicznościowych, rocznicowych, rekreacyjno-sportowych.

W pozostałych wsiach funkcję ośrodków życia kulturalnego pełnią domy strażaka wraz ze swoim zapleczem socjalnym oraz w mniejszym stopniu szkoły.

W gminie działa biblioteka publiczna w Borowej zlokalizowana w wielofunkcyjnym obiekcie w ośrodku usługowym oraz 3 filie: w Glinach Małych w budynku szkoły, w Sadekowej Górze-Ujściu zlokalizowana w budynku byłej szkoły oraz w Górkach w budynku adaptowanym po dawnym ośrodku zdrowia.

Biblioteka dysponuje 35 tys. woluminów, a liczba czytelników na koniec roku 2014 wynosiła 989 osób. Dynamiki w ww. obszarze zilustrowano za pomocą poniższych wykresów.

Rysunek 41. Wskaźniki czytelnictwa

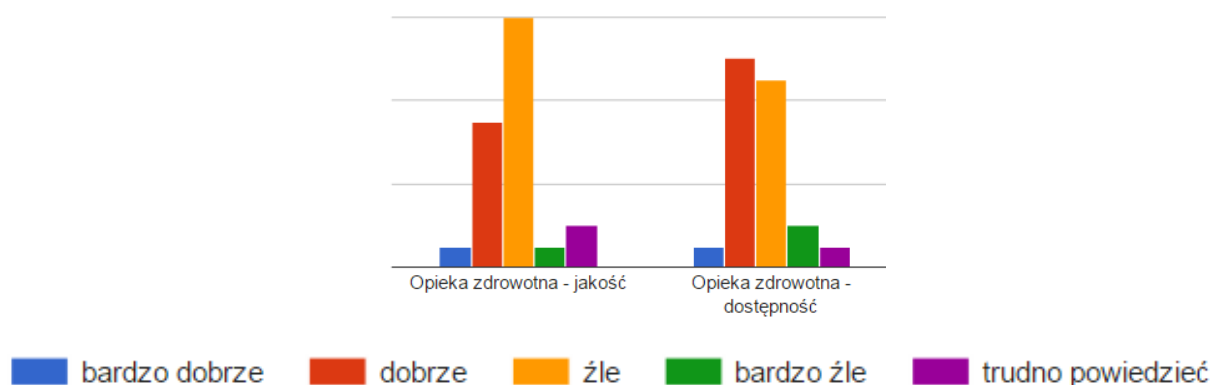

Źródło: Opracowanie własne

Ochrona zdrowia

W gminie Borowa funkcjonuje Gminny Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. prof. Klemensa Skóry w Borowej, Zakład Opieki Zdrowotnej w Górkach. W zakresie obsługi specjalistycznej, gmina znajduje się w zasięgu urządzeń zlokalizowanych w Mielcu. Na terenie gminy funkcjonuje prywatna apteka w połączeniu z Gminnym Ośrodkiem Zdrowia w Borowej. W budynku Ośrodka Zdrowia w Borowej udostępniono pomieszczenia Powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego SP Zakładu w Mielcu, w celu stacjonowania Zespołu Wyjazdowego Podstawowego Powiatowej Stacji Pogotowia Ratunkowego. System obsługi mieszkańców gminy w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w ocenie mieszkańców wyrażonej podczas sondaży realizowanych podczas prac nad strategią przedstawiono na poniższych wykresach.

Rysunek 42. Wyniki sondażu oceniającego stan opieki zdrowotnej

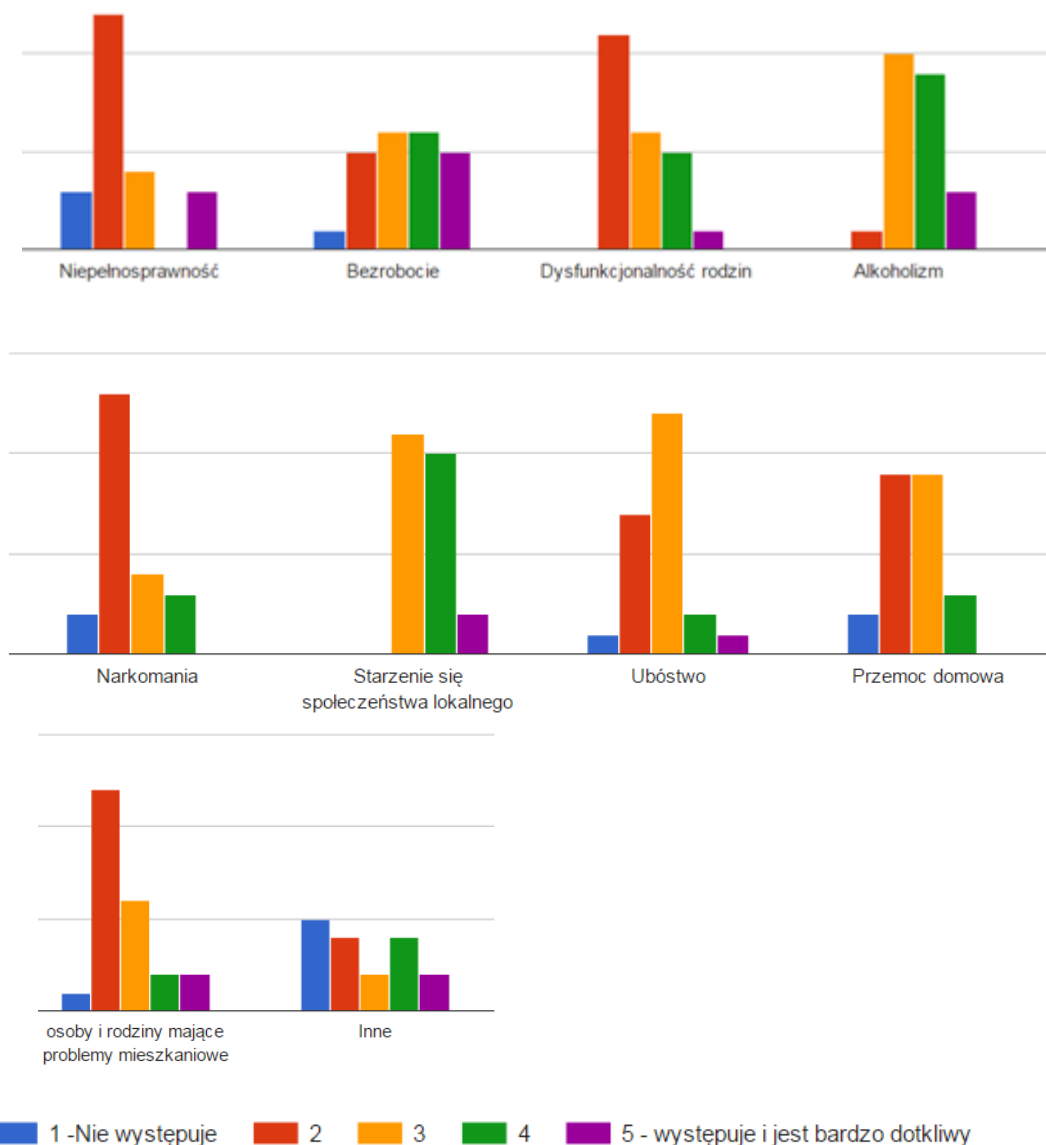
Jak widać z załączonych wykresów społeczność lokalna raczej dobrze ocenia dostępność usług medycznych, natomiast nieco gorsza ocena wypada w społecznym odbiorze jakości usług. Warto przy tym zaznaczyć, że badanie miało charakter sondażu, co sprawia że wyniki należy traktować jako poglądowe.

Pomoc społeczna

Pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borowej. Pomoc, jako zadania zlecone i własne realizowana jest w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, zasiłków celowych i specjalnych celowych, dożywiania dzieci w szkołach.

W okresie opracowywania dokumentu niniejszej strategii przeprowadzono sondaż pozwalający określić dotkliwość różnych problemów społecznych w ocenie mieszkańców gminy. Wyniki tego sondażu przedstawiono poniżej za pomocą prostych histogramów.

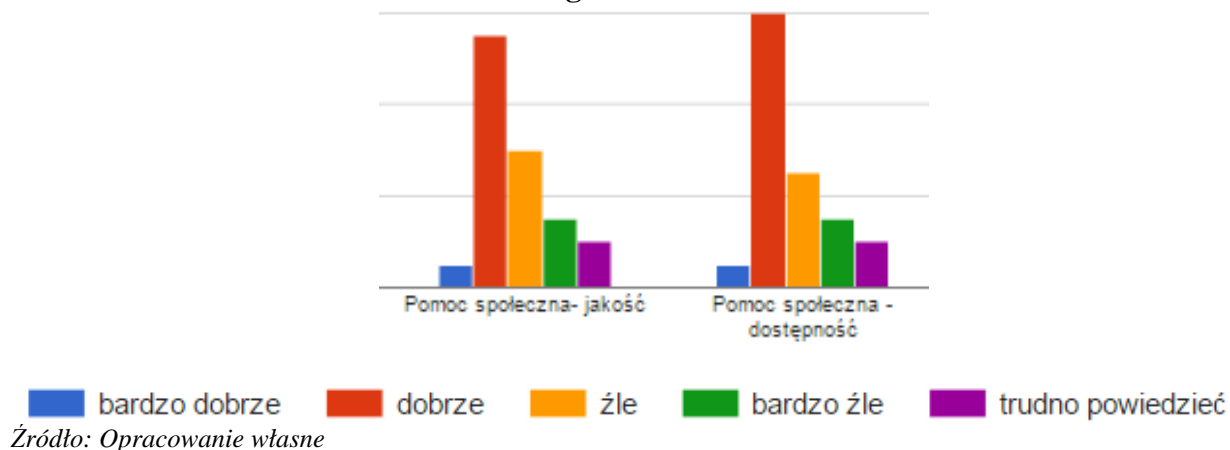
Rysunek 43. Wyniki sondażu oceniającego dotkliwość problemów społecznych, z którymi musi się borykać lokalne społeczeństwo

Źródło: Opracowanie własne

Analiza uzyskanych wyników sondażu wskazuje, że dominującym problemem społecznym, które angażuje służby pomocy społecznej jest przede wszystkim bezrobocie, a następnie problemy związane z uzależnieniami i starzenie się lokalnej społeczności.

Rysunek 44. Wyniki sondażu w zakresie oceny działań służb pomocy społecznej w gminie Borowa

Jak widać z uzyskanych wyników działalność służb pomocy społecznej jest dobrze oceniana przez mieszkańców. Warto przy tym zwrócić uwagę, że ocena jakości pracy pracowników GOPS-u utrzymuje wysokie oceny pomimo wyraźnego wzrostu obciążenia tej instytucji dodatkowymi zadaniami wynikającymi z wprowadzonych od 2004 r. ustaw, tj.: o świadczeniach rodzinnych, o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i innych ustaw oraz programów, w tym współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, służących przeciwdziałaniu marginalizacji życia społecznego oraz wykluczeniu społecznemu. Wspomnianemu wyżej wzrostowi obciążenia pracą towarzyszyło niewielkie zwiększanie zatrudnienia niewspółmiernie niskie do potrzeb wynikających ze wzrostu nakładu pracy. Brak wystarczających środków budżetowych na utrzymanie bądź zwiększenie zatrudnienia związanego z wdrażaniem „Programu 500+” jest kolejnym etapem tego procesu i może w przyszłości generować problemy z utrzymaniem tak wysoko ocenianej jakości obsługi w obszarze pomocy społecznej.

Sport i rekreacja

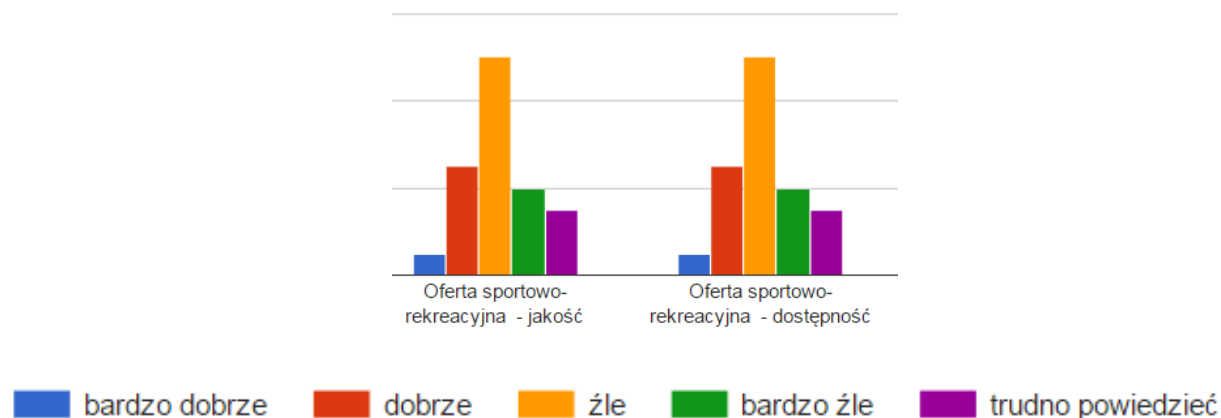
Gmina Borowa dysponuje średnio rozwiniętą bazą sportową, dość równomiernie rozmieszczoną na obszarze gminy. Urządzenia sportowe obejmują głównie boiska sportowe, boiska przy szkołach, 3 sale gimnastyczne oraz 2 adaptowane na sale gimnastyczne pomieszczenia zastępcze.

W gminie funkcjonują 4 ludowe kluby sportowe dysponujące odpowiednimi boiskami sportowymi, umożliwiającymi prowadzenie rozgrywek klubowych. Są to:

- Klub Sportowy „Tęcza” Orłów,
- LKS „Wisłoka” Borowa,
- LKS „Błysk” Górki,
- LKS „Wisła” Gliny Małe.

Są to kluby zarejestrowane. Kluby działające, prowadzące rozgrywki ligowe to LKS „Wisłoka” Borowa i LKS „Błysk” Górki.

Przy szkołach podstawowych funkcjonują boiska szkolne, które ze względu na wielkość mogą być wykorzystywane do małych gier o charakterze rekreacyjnym. Sale gimnastyczne występują przy szkołach w Borowej, w Glinach Małych i w Górkach. W Borowej nie ma sali pełnowymiarowej, na stadionie w Borowej jest „Park rehabilitacyjno-wypoczynkowy” (siłownia na wolnym powietrzu). Oprócz ww. klubów sportowych, prowadzących aktywną działalność sportową, przy szkołach działają Uczniowskie Kluby Sportowe z sekcjami lekkiej atletyki. Ważnym sportem w szkołach jest unihokej. Brak jest natomiast urządzeń i urządzonych terenów rekreacyjnych. Potencjalne walory dla urządzenia terenów rekreacyjnych mogą stanowić tereny nadwiślańskie i nadwiśloczańskie.

Rysunek 45. Wyniki sondażu w zakresie oceny oferty sportowo-rekreacyjnej

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z przedstawionego powyżej zestawienia wyników sondaży prowadzonych podczas prac nad strategią, oferta usług publicznych w zakresie sportu i rekreacji jest niewystarczająca i wymaga podjęcia działań. Jako jedno z pierwszych takich działań można tu wskazać przebudowę stadionu wraz z otaczającą infrastrukturą w miejscowości gminnej.

Analiza SWOT

Analizę SWOT realizowano wykorzystując zarówno wyniki ze spotkań w sołectwach poświęconych problemom lokalnym, jak również ankietyzację, podczas której zostały wyłonione problemy gminy, jej atuty, ale także szanse i zagrożenia poddane rankingowi istotności. Wyniki uzyskane z sondaży zestawiono w układzie tabelarycznym podając procentowy udział głosów, jakie dany czynnik uzyskał podczas sondażu poczynając od wartości największych do najmniejszych. Ze względu na to, że każdy z uczestniczących w sondażu miał możliwość wskazania wielu odpowiedzi, wartości udziałów procentowych nie sumują się do 100%, a ich wartość posłużyła do przygotowania list rankingowych oddających hierarchię ważności poszczególnych czynników rozwojowych.

Tabela 2. Ranking czynników SWOT

SŁABOŚCI GMINY

82.6 %	Brak perspektyw dla ludzi młodych
34.8 %	Brak inwestorów
26.1 %	Niski poziom gazyfikacji gminy
26.1 %	Brak miejsc do spędzania czasu dla młodzieży (siłownie, świetlice, kluby itp.)
17.4 %	Słabo rozwinięty system kanalizacji
17.4 %	Centrum miejscowości gminnej wymagające rewitalizacji
17.4 %	Słaba komunikacja między ludźmi w sprawach ważnych
13 %	Brak placów zabaw dla dzieci
8.7 %	Odległe położenie gminy względem wielkich aglomeracji
8.7 %	Rozdrobnione rolnictwo
8.7 %	Brak lokalnych przywódców (liderów)
8.7 %	Niewystarczająca infrastruktura sportowa i rekreacyjna
4.3 %	Zanieczyszczenia wód powierzchniowych
4.3 %	Niewykorzystany potencjał produkcji rolnej
4.3 %	Niska integracja społeczności lokalnej
4.3 %	Niskie poczucie odpowiedzialności za wspólne dobro gminne
4.3 %	Niewielkie zaangażowanie w sprawy społeczne

4.3 %	Brak ścieżek rowerowych
4.3 %	Inne
0 %	Szkody powodowane przez dzikie zwierzęta
0 %	Słaby system melioracyjny
0 %	Brak promocji gospodarczej gminy
0 %	Mała ilość organizacji społecznych

ATUTY GMINY

87 %	Bliskość Mielca i specjalnej strefy ekonomicznej
47.8%	Brak większych konfliktów społecznych
47.8%	Atrakcyjne tereny dolin rzek
34.8%	Wysoki wskaźnik bonitacji gleb w gminie
21.7%	Duże zasoby wód powierzchniowych i gruntowych
21.7%	Optymalna sieć dróg publicznych
13 %	Atrakcyjne tereny pod inwestycje
13 %	Liczne obiekty komunalne możliwe do gospodarczego wykorzystania
8.7 %	Sprawny system szkolnictwa
4.3 %	Optymalna dostępność usług medycznych
0 %	Inne

NAJWAŻNIEJSZE SZANSE

78.3%	Możliwość korzystania ze środków europejskich i innych źródeł finansowania zewnętrznego
47.8%	Brak w otoczeniu gminy uciążliwych zakładów przemysłowych
34.8%	Niedalekie położenie od autostrady A4
30.4%	Rozwój technologii informacyjnych
30.4%	Dynamicznie rozwijające się województwo podkarpackie
26.1%	Dobra współpraca z gminami sąsiedzkimi
17.4%	Odwracanie się fali emigracji – powroty osób wzbogaconych z zagranicy posiadających wiedzę i umiejętności
17.4%	Trendy związane z poszukiwaniem wysokiej jakości żywności
13 %	Krajowa polityka rozwoju obszarów wiejskich sprzyjających rozwojowi małych gospodarstw rodzinnych
4.3 %	Wzmocnienie współpracy w ramach Euroregionu Karpackiego
0 %	Inne

NAJWAŻNIEJSZE ZAGROŻENIA

56.5%	Wyjazdy ludności na stałe za granicę
43.5%	Ogólnopolski problem bezrobocia
39.1%	Zbyt wysokie podatki, koszty utrzymania pracownika, składki ZUS
34.8%	Starzenie się społeczeństwa
30.4%	Potencjalne zagrożenie powodziowe
26.1%	Niestabilna sytuacja gospodarcza w kraju
21.7%	Niestabilna sytuacja polityczna w kraju
21.7%	Niejasne przepisy prawa
13%	Skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem dotacji europejskich oraz ich rozliczaniem
8.7%	Niepewność związana z sytuacją międzynarodową
4.3%	Inne
0 %	Peryferyjne położenie województwa Podkarpackiego

Wnioski pozyskane z analizy przedstawionych powyżej rankingów zostały wraz z informacjami stanowiącymi wyniki innych analiz przeprowadzonych w ramach prac nad strategią posłużyły do sformułowania kierunków działań przedstawionych w poniższym rozdziale.

Wizja i misja Strategii

Wizja rozwoju

Wizja rozwoju gminy jest opisowym wyrażeniem jej aspiracji oraz stanowi odpowiedź na pytanie jak samorząd i wspólnota lokalna chciałaby widzieć gminę w perspektywie czasowej objętej zakresem strategii. Wizja jest wzorcem, do którego gmina chce się przybliżyć oraz do którego będą prowadzić działania związane z realizacją Strategii.

Wizja gminy Borowa

Oczekiwanym stanem do osiągnięcia w gminie Borowa w perspektywie roku 2023 jest zintegrowana społeczność lokalna posiadająca dobre warunki życia wynikające z optymalnej infrastruktury, dostępności miejsc pracy oraz dobrze zorganizowanego otoczenia przygotowanego z zapewnieniem troski o przyrodę i lokalne dziedzictwo kulturowe

Misja Strategii

Misja stanowi syntetyczną i najogólniejszą koncepcję działania.

Misją dokumentu Strategii jest wsparcie samorządu w osiągnięciu trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy Borowa poprzez podejmowanie i koordynację działań ukierunkowanych na poprawę jakości życia i rozwój lokalnej gospodarki zapewniającej miejsca pracy oraz stabilność ekonomiczną.

Pola strategiczne, cele i kierunki działania

Pola strategiczne

Pola strategiczne określają priorytetowe obszary aktywności, w ramach których będą realizowane działania związane z procesem wdrażania strategii. Dla przejrzystości pola strategiczne zostały uporządkowane w formie tabeli oraz wyposażone w kody ułatwiające nawigację w treści dokumentu strategii.

Tabela 3. Pola strategiczne

SFERA ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNA	SFERA GOSPODARCZA	SFERA SPOŁECZNA
Obszar A.1. Infrastruktura	Obszar B.1. Promocja gminy	Obszar C.1. Oświata, kultura, zdrowie
Obszar A.2. Racjonalne wykorzystanie energii	Obszar B.2. Aktywność gospodarcza	Obszar C.2. Sport i rekreacja
Obszar A.3. Bezpieczeństwo	Obszar B.3. Rewitalizacja	Obszar C.3. Włączenie społeczne
Obszar A.4. Środowisko		Obszar C.4. Społeczeństwo obywatelskie

Cele strategiczne

Cele strategiczne to cele z długim horyzontem czasowym, wynikające z wizji rozwoju, będące jej konkretyzacją. Pomimo swej ogólności cele strategiczne są związane z konkretną rzeczywistością oraz prognozą jej zmian w przyszłości. Są one sobie równe pod względem ważności i pilności, a zatem ich uszeregowanie nie ma wpływu na kolejność realizacji.

Sformułowane zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego cele strategiczne dla Gminy Borowa w perspektywie roku 2023 są następujące:

Cel strategiczny A

Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz dobrych warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.

Cel strategiczny B

Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa

Cel strategiczny C

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej

Cele operacyjne

Cele operacyjne określają obszary działań, które będą podejmowane dla osiągnięcia stanu rozwoju wyrażonego opisem misji oraz przez cele strategiczne. W Strategii przyjęto następujące cele operacyjne odnoszące się do sfery środowiskowo-przestrzennej, gospodarczej oraz społecznej:

Obszar A.1. Infrastruktura

- A.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemu kanalizacji i wodociągu gminnego
- A.1.2. Remonty i rozbudowa gminnego układu drogowego
- A.1.3. Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym
- A.1.4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do sieci gazowniczej

Obszar A.2. Racjonalne wykorzystanie energii

- A.2.1. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych w gminie
- A.2.2. Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów
- A.2.3. Rozwój stosowania Odnawialnych Źródeł Energii i ekologicznego ogrzewania

Obszar A.3. Bezpieczeństwo

- A.3.1. Zapewnienie gotowości operacyjno-technicznej Straży Pożarnych
- A.3.2. Rozwój systemu działań profilaktycznych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych
- A.3.3. Melioracje i modernizacja zbiorników, kanałów oraz cieków

Obszar A.4. Środowisko

- A.4.1. Program ograniczania szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta
- A.4.2. Utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego

Obszar B.1. Promocja gminy

- B.1.1. Budowanie pozytywnego wizerunku gminy oraz popularyzacja jej dziedzictwa walorów gospodarczych

B.1.2. Rozwój e-usług oraz poprawa dostępności telekomunikacyjnej

B.1.3. Lokalny system informacji gospodarczej

Obszar B.2. Aktywność gospodarcza

B.2.1. Lokalny program wsparcia przedsiębiorczości

B.2.2. Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych

B.2.3. Promocja działań w ramach grup producenckich oraz wspieranie grup istniejących

Obszar B.3. Rewitalizacja

B.3.1. Rewitalizacja i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Borowa oraz miejscowości sołeckich

B.3.2. Modernizacja Urzędu Gminy oraz poprawa jakości obsługi interesantów

Obszar C.1. Oświata, kultura, zdrowie

C.1.1. Remonty i modernizacje obiektów szkolnych i przedszkolnych

C.1.2. Rozwój oferty kulturalnej oraz modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne w sołectwach

C.1.3. Rozbudowa i modernizacja placów zabaw oraz miejsc rekreacji dla młodzieży

C.1.4. Program działań rozszerzających proces wychowania i edukacji

C.1.5. Rozwój opieki zdrowotnej

Obszar C.2. Sport i rekreacja

C.2.1. Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

C.2.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego

Obszar C.3. Włączenie społeczne

C.3.1. Poprawa integracji społecznej

C.3.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności

C.3.3. Promocja ekonomii społecznej

C.3.4. Lokalny program senioralny

Obszar C.4. Społeczeństwo obywatelskie

C.4.1. Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych

C.4.2. Gminny program wsparcia inicjatyw społecznych

C.4.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym gminy

Matryca logiczna

Uzgodnione podczas prac zespołów sposoby jakie zaproponowano w celu osiągnięcia poszczególnych celów zestawiono i uporządkowano jako kierunki działań. Przy formułowaniu zapisów kierunków działań uwzględniono wszystkie propozycje projektów zgłaszane przez różne środowiska (Urząd Gminy, instytucje, radnych, sołtysów, środowiska gospodarcze oraz organizacje społeczne).

W celu osiągnięcia możliwie najlepszej przejrzystości przekazu matrycę logiczną Strategii przedstawiono w postaci dwu skojarzonych ze sobą tabel. Pierwsza tabela zawiera hierarchicznie zestawione w ujęciu od pól strategicznych, poprzez cele szczebla strategicznego i operacyjnego, aż po konkretne działania. Druga tabela stanowiąca ciąg dalszy wyżej wspomnianej, zawiera proponowane wskaźniki produktu.

Zapisane w formie uogólnionej kierunki działań zapewniają z jednej strony uwzględnienie wszystkich zgłoszonych propozycji, a z drugiej nie zamykają możliwości podejmowania również

innych projektów wpisujących się w dany kierunek działań, które mogą pojawić się w perspektywie czasowej objętej zakresem Strategii. Taka otwarta formuła zapisu Strategii umożliwiająca wprowadzanie projektów w ramach uzgodnionych i przyjętych wraz ze strategią kierunków działań ma na celu zapewnienie elastyczności tego dokumentu, co jest niezwykle istotne jeśli weźmiemy pod uwagę nieprzewidywalność wyzwań, która wynika z burzliwości rozwoju technologicznego oraz społecznego obserwowanego w XXI wieku.

Dla sfery środowiskowo-przestrzennej

Cel strategiczny A

Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego.

Obszar priorytetowy A.1. Infrastruktura
Cel operacyjny A.1.1. Modernizacja i rozbudowa systemu kanalizacji
Kierunki działań
A.1.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz sieci kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej, a także wyrównywanie dysproporcji między siecią wodociągową a kanalizacyjną
A.1.1.2. Modernizacja i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody
A.1.1.3. Rozwijanie i wspieranie rozwoju systemu przydomowych oczyszczalni w miejscach gdzie nie jest możliwe doprowadzenie kolektorów
A.1.1.4. Wykonywanie przyłączeń do sieci kanalizacyjnej (przykanalików) dla nowych inwestycji
A.1.1.5. Wykonanie niezbędnych zmian i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
A.1.1.6. Planowanie i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscach, gdzie widoczne są możliwości zabudowy i ekspansji (uzbrojenie terenów inwestycyjnych i budownictwo mieszkaniowe)
A.1.1.7. Systemowe opracowywanie dokumentacji oraz ciągłe poszukiwanie źródeł finansowania na program rozbudowy systemu kanalizacyjnego w gminie
Cel operacyjny A.1.2. Remonty i rozbudowa gminnego układu drogowego
Kierunki działań
A.1.2.1. Modernizacja i remont dróg wewnętrznych wraz z wykonaniem kanalizacji burzowej i ciągami chodników w Centrum Borowej
A.1.2.2. Prowadzenie regularnych działań lobbingowych na rzecz poprawy otoczenia drogi wojewódzkiej przez podmioty, w których jest to kompetencjach na rzecz poprawy otoczenia dróg wojewódzkich
A.1.2.3. Remonty i modernizacje dróg lokalnych poprzez położenie nawierzchni asfaltowych

- A.1.2.4. Program modernizacji dróg rolniczych
- A.1.2.5. Podejmowanie inicjatyw lobbingowych na rzecz lepszego oznakowania dróg wojewódzkich
- A.1.2.6. Inicjatywy lobbingowe na rzecz ograniczenia uciążliwości transportu drogi wojewódzkiej
- A.1.2.7. Poprawa jakości istniejącego systemu dróg lokalnych
- A.1.2.8. Remont drogi dojazdowej dla karetek oraz poprawa bezpieczeństwa wyjazdu.
- A.1.2.9. Modernizacja i rozbudowa dróg wewnętrznych
- A.1.2.10. Uregulowanie stanu prawnego dróg na terenie gminy
- A.1.2.11. Prowadzenie działań zwiększających dostępność komunikacji zbiorowej
- A.1.2.12. Inicjatywy lobbingowe na rzecz utworzenia prawoskrętu na drodze wojewódzkiej – most na Wisłóce
- A.1.2.13. Inicjatywy lobbingowe na rzecz ograniczenia uciążliwości wynikających z dużego natężenia ruchu na drogach wojewódzkich przebiegających przez miejscowości gminne
- A.1.2.14. Wykonanie gminnej drogi dojazdowej do wysypiska śmieci i punktu (przy wykorzystaniu istniejącej dokumentacji projektowej)
- A.1.2.15. Wykonywanie modernizacji dróg gminnych poprzez pokrycie asfaltem

Cel operacyjny A.1.3. Budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej inwestycjom drogowym

Kierunki działań

- A.1.3.1. Budowa nowych niezbędnych chodników w systemie dróg na terenie gminy
- A.1.3.2. Wykonywanie przeglądów oraz remontów wyeksploatowanych i zdewastowanych chodników przy uwzględnieniu okresu eksploatacji i poziomu degradacji wpływającego na bezpieczeństwo mieszkańców
- A.1.3.3. Budowa i remonty przystanków
- A.1.3.4. Rozbudowa parkingu przy budynku Ośrodka Zdrowia w Borowej
- A.1.3.5. Analiza potrzeb i podejmowanie niezbędnych inwestycji w zakresie budowy i remontów parkingów przy obiektach komunalnych oraz będących we władaniu parafii
- A.1.3.6. Budowa niezbędnych barierek zabezpieczających
- A.1.3.7. Wykonanie i modernizacje odwodnienia dróg (w tym drogi gminne i wewnętrzne)
- A.1.3.8. Wykonywanie zjazdów przy drogach w systemie komunikacyjnym gminy
- A.1.3.9. Budowa niezbędnych przepustów, modernizacji nawierzchni oraz innych działań sprzyjających poprawie komunikacji drogowej w gminie

Cel operacyjny A.1.4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do sieci gazowniczej

Kierunki działań

- A.1.4.1. Prowadzenie systemowych działań prowadzących do rozbudowy sieci gazowniczej w całej gminie
- A.1.4.2. Poszukiwanie źródeł finansowania oraz systemowe przygotowywanie dokumentacji technicznej pod kątem aplikacji projektowych
- A.1.4.3. Budowa nowych przyłączy do istniejącego układu sieci gazowniczej

Obszar priorytetowy A.2. Racjonalne wykorzystanie energii

Cel operacyjny A.2.1. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych w gminie

Kierunki działań

- A.2.1.1. Przygotowywanie dokumentacji dla inwestycji termomodernizacyjnych na obiekty użyteczności publicznej w gminie
- A.2.1.2. Termomodernizacja obiektów szkolnych
- A.2.1.3. Termomodernizacja ośrodków dla dzieci
- A.2.1.4. Termomodernizacja budynków wiejsko-strażackich
- A.2.1.5. Termomodernizacja obiektów osób fizycznych
- A.2.1.6. Przeprowadzanie akcji informacyjnych w zakresie energooszczędności obiektów oraz budownictwa energooszczędnego i pasywnego
- A.2.1.7. Wymiana pieców na ekologiczne

Cel operacyjny A.2.2. Modernizacja i rozwój energooszczędnego oświetlenia ulic i terenów

Kierunki działań

- A.2.2.1. Wydłużenie czasu funkcjonowania oświetlenia ulicznego poprzez wprowadzanie systemów energooszczędnych
- A.2.2.2. Poprawa funkcjonowania i rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz wykonywanie uzupełnień oraz wymiana na bardziej energooszczędne
- A.2.2.3. Oświetlenie ulic oraz obiektów szkolnych w tym boiska sportowego i placu z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo-rekreacyjną
- A.2.2.4. Uwzględnianie budowy oświetlenia ulicznego na terenach planowanych pod inwestycje

Cel operacyjny A.2.3. Rozwój stosowania Odnawialnych Źródeł Energii i ekologicznego ogrzewania

Kierunki działań

- A.2.3.1. Program wsparcia instalacji fotowoltaicznych
- A.2.3.2. Program wsparcia instalacji kolektorów słonecznych
- A.2.3.3. Wymiana starych systemów ogrzewania na bardziej energooszczędne

Obszar priorytetowy A.3. Bezpieczeństwo
Cel operacyjny A.3.1. Zapewnienie gotowości operacyjno-technicznej Straży Pożarnych
Kierunki działań A.3.1.1. Przegląd i modernizacja wyposażenia operacyjnego OSP A.3.1.2. Uzupełnianie sprzętu OSP A.3.1.3. Systemowe wyposażenie i doposażenie jednostek OSP w sprzęt wspierający działania w sytuacji klęsk żywiołowych a szczególności powodzi A.3.1.4. Modernizacja i przeprowadzenie remontów remiz i obiektów OSP
Cel operacyjny A.3.2. Rozwój systemu działań profilaktycznych i zabezpieczających przed skutkami klęsk żywiołowych
Kierunki działań A.3.2.1. Prowadzenie systemowych działań związanych z zapewnieniem w gminie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego A.3.2.2. Rozwój służb związanych z przeciwdziałaniem skutkom klęsk (i technologicznych) A.3.2.3. Podejmowanie działań lobbingowych na rzecz rekonstrukcji lub odbudowy wałów przeciwpowodziowych oraz innych budowli hydrologicznych. A.3.2.4. Troska o stan techniczny urządzeń hydrotechnicznych zapewniających ochronę bierną przed powodzią A.3.2.5. Stosowanie nowoczesnych systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz likwidacji negatywnych skutków powodzi i huraganów A.3.2.6. Prowadzenie regularnych szkoleń i treningów jednostek OSP w zakresie efektywnego przeciwdziałania skutkom klęsk
Cel operacyjny A.3.3. Melioracje i modernizacja zbiorników, kanałów oraz cieków
Kierunki działań A.3.3.1. Oczyszczenie, pogłębienie i utrzymywanie w niezbędnym stanie istniejących kanałów, cieków wodnych i zbiorników naturalnych A.3.3.2. Odmulenie i rekonstrukcja stawu w Borowej i zagospodarowanie terenu go otaczającego A.3.3.3. Program melioracji oraz modernizacji śluz A.3.3.4. Program zagospodarowania brzegów Wisłoki A.3.3.5. Remont śluzy Brnik A.3.3.6. Usunięcie zakrzaczeń oraz modernizacja przydroży A.3.3.7. Zabezpieczenia rowów A.3.3.8. Systematyczne przeglądy stanu śluz na wałach Wisłoki, Wisły, Starego Brnia i Brnika

Obszar priorytetowy A.4. Środowisko

Cel operacyjny A.4.1. Program ograniczania szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta

Kierunki działań

- A.4.1.1. Inicjatywy związane z przeciwdziałaniem szkodom od dzikich zwierząt
- A.4.1.2. Działania lobbingsowe na rzecz wyrównywania szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta

Cel operacyjny A.4.2. Utrzymanie dobrego stanu środowiska naturalnego

Kierunki działań

- A.4.2.1. Podejmowanie działań promocyjnych na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców
- A.4.2.2. Rozwój działań w zakresie selekcji, wykorzystywania i zagospodarowania odpadów
- A.4.2.3. Realizacja programów szkoleniowych w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży
- A.4.2.4. Wykonanie, budowa PSZOK z wymaganą infrastrukturą dostosowaną do wymagań obowiązujących przepisów

Dla sfery gospodarczej

Cel strategiczny B

Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa

Obszar priorytetowy B.1. Promocja gminy

Cel operacyjny B.1.1. Budowanie pozytywnego wizerunku gminy oraz popularyzacja jej dziedzictwa i walorów gospodarczych

Kierunki działań

- B.1.1.1. Rozwój działań mających pozytywny wpływ na estetykę i wizerunek gminy
- B.1.1.2. Zwiększenie liczby i zakresu działań związanych z promocją gminy
- B.1.1.3. Wspieranie oddolnych inicjatyw promujących gminę
- B.1.1.4. Podejmowanie wysiłków na rzecz poprawy estetyki w gminie
- B.1.1.5. Organizowanie konkursów związanych z dbałością o estetykę gminy

Cel operacyjny B.1.2. Rozwój e-usług oraz poprawa dostępności telekomunikacyjnej

Kierunki działań

- B.1.2.1. Promocja rozwoju e-usług w gminie
- B.1.2.2. Inicjatywy na rzecz zwiększenia przez mieszkańców dostępu do Internetu
- B.1.2.3. Udział w projektach szkoleniowych w zakresie podnoszenia umiejętności korzystania z nowoczesnych technik komunikacyjnych i informatycznych realizowanych w skali krajowej i regionalnej przez podmioty zewnętrzne
- B.1.2.4. Zmniejszenie barier w dostępie do administracji poprzez zwiększenie ilości spraw możliwych do załatwienia drogą elektroniczną
- B.1.2.5. Dostęp do Internetu bezprzewodowego

Cel operacyjny B.1.3. Lokalny system informacji gospodarczej

Kierunki działań

- B.1.3.1. Utworzenie Punktu Obsługi Inwestora realizującego kompleksową obsługę inwestorów obejmującą m.in.: gromadzenie, regularną aktualizację multimedialnych baz danych oraz udostępnianie informacji o możliwościach inwestycyjnych
- B.1.3.2. Prowadzenie aktywnych działań sprzyjających napływowi inwestorów zewnętrznych oraz rozwojowi i umocnieniu obecności ważnych podmiotów gospodarczych już funkcjonujących na terenie gminy
- B.1.3.3. Opracowanie oraz systematyczne wdrażanie programu promocji gospodarczej gminy
- B.1.3.4. Prowadzenie ciągłych działań lobbingsowych na rzecz gminy i jej społeczności

Obszar priorytetowy B.2. Aktywność gospodarcza

Cel operacyjny B.2.1. Lokalny program wsparcia rozwoju przedsiębiorczości

Kierunki działań

- B.2.1.1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę jakości obsługi przedsiębiorców
- B.2.1.2. Inicjatywy na rzecz rozwoju i poprawy warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w gminie
- B.2.1.3. Wspieranie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w gminie
- B.2.1.4. Wspieranie działań w kierunku tworzenia korzystnych warunków prawno-finansowych dla rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów, modernizację i rozwój sektora MSP

Cel operacyjny B.2.2. Rozwój obszarów i stref inwestycyjnych

Kierunki działań

- B.2.2.1. Promocja gospodarcza i rozwój działań poszerzających ofertę inwestycyjną gminy
- B.2.2.2. Wypracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty dla inwestorów zewnętrznych
- B.2.2.3. Wydzielenie terenów pod działalność gospodarczą oraz zagospodarowanie istniejących, poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych i stworzenie czytelnych i zrozumiałych oraz atrakcyjnych ulg (zachęt) inwestycyjnych

Cel operacyjny B.2.3. Promocja działań w ramach grup producenckich oraz wspieranie grup istniejących

Kierunki działań

- B.2.3.1. Prowadzenie działań informacyjnych wśród producentów rolnych w zakresie organizowania się
- B.2.3.2. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu na terenie gminy grup producenckich poprzez organizację szkoleń, seminariów oraz innych wydarzeń i przedsięwzięć
- B.2.3.3. Aranżowanie kontaktu podmiotów zainteresowanych integrowaniem się w grupy z modelowymi grupami producenckimi w Polsce
- B.2.3.4. Współpraca z Lokalną Grupą Działania PROWENT
- B.2.3.5. Rozwój przedsiębiorczości w oparciu o produkty rolno-spożywcze, w tym inkubatory przetwórstwa lokalnego oraz wspieranie współpracy w zakresie krótkich łańcuchów dostaw, rozwijania rynków zbytu produktów lub usług lokalnych
- B.2.3.6. Wspieranie rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej produkcyjnej i usługowej na terenie LGD oraz współpraca w zakresie krótkich łańcuchów dostaw, świadczenia usług turystycznych, rozwijania rynków zbytu produktów lub usług lokalnych

Obszar priorytetowy B.3. Rewitalizacja

Cel operacyjny B.3.1. Modernizacje i rozszerzenie funkcji gospodarczej centrum Borowej oraz miejscowości sołeckich

Kierunki działań

- B.3.1.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji spełniającego wymagania niezbędne do sięgania po dotacje programów rewitalizacyjnych
- B.3.1.2. Kompleksowa przebudowa centrum Borowej pod kątem rewitalizacji społecznej
- B.3.1.3. Realizacja projektów związanych z tworzeniem centrum poszczególnych miejscowości sołeckich i nadanie im funkcji ośrodków lokalnego życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego
- B.3.1.4. Wprowadzenie systemu oznakowania przysiółków
- B.3.1.5. Inwentaryzacja opuszczonych obiektów i działania administracyjne

B.3.1.6. Program rewitalizacji niewykorzystanych obiektów publicznych
B.3.1.7. Udostępnianie instytucjom działającym w obszarze społecznym niezagospodarowanych obiektów komunalnych w celu organizacji i prowadzenia szeroko pojętej działalności opiekuńczo-leczniczej lub innej
B.3.1.8. Program wymiany starych źródeł ciepła na niskoemisyjne
B.3.1.9. Instalowanie kolektorów słonecznych oraz instalacji fotowoltaicznych na obiektach w centrum miejscowości
Cel operacyjny B.3.2. Modernizacja Urzędu Gminy oraz systemowy rozwój jakości obsługi interesantów
Kierunki działań
B.3.2.1. Kompleksowa odnowa i dostosowanie Urzędu Gminy do współczesnych standardów
B.3.2.2. Systematyczne wprowadzanie cyfryzacji Urzędu
B.3.2.3. Prowadzenie regularnego podnoszenia kwalifikacji cyfrowych przez pracowników
B.3.2.4. Powołanie zespołu, w którego kompetencjach leżeć będzie regularne śledzenie programów pomocowych dla przedsiębiorców oraz udostępnianie tej wiedzy lokalnym przedsiębiorcom
B.3.2.5. Utworzenie punktu obsługi klienta w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji
B.3.2.6. Utworzenie w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji archiwum gminy
B.3.2.7. Organizacja magazynku OC w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji
B.3.2.8. Dostosowanie Urzędu do potrzeb obsługi mieszkańców niepełnosprawnych – montaż windy dla niepełnosprawnych przy budynku Urzędu

Dla sfery społecznej

Cel strategiczny C

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej

Obszar priorytetowy C.1. Oświata, kultura, zdrowie
Cel operacyjny C.1.1. Remonty i modernizacje obiektów szkolnych i przedszkolnych
Kierunki działań
C.1.1.1. Inicjatywy wspierające szkoły niepubliczne
C.1.1.2. Modernizacja otoczenia szkół
C.1.1.3. Remonty ogrodzeń szkół
C.1.1.4. Prowadzenie systemowego przeglądu, modernizacji i rozwoju infrastruktury dydaktycznej, wyposażenia szkół i placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacyjnych

- C.1.1.5. Cyfryzacja szkół i zwiększenie wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych w procesach edukacji
- C.1.1.6. Wzmocnienie bazy oświatowej poprzez kompleksowe wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz zaplecze sportowe
- C.1.1.7. Tworzenie możliwości wyrównywania szans w dostępie do edukacji dla dzieci i młodzieży, w tym także niepełnosprawnych

Cel operacyjny C.1.2. Rozwój oferty kulturalnej oraz modernizacja obiektów pełniących funkcje kulturalne w sołectwach

Kierunki działań

- C.1.2.1. Opracowanie nowej atrakcyjnej oferty kulturalnej
- C.1.2.2. Podejmowanie działań technicznych sprzyjających lepszej ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego w zakresie odnowy, renowacji, remontów
- C.1.2.3. Program modernizacji domów ludowych w gminie
- C.1.2.4. Remont podpiwniczenia budynku GOK i OSP w Borowej w celu utworzenia np. klubokawiarni
- C.1.2.5. Stworzenie miejsc spotkań młodzieży z interesującą ofertą w zakresie działań kulturalnych i artystycznych w gminie
- C.1.2.6. Rozwój i wzmocnienie techniczne istniejącej bazy kulturalnej i bibliotecznej
- C.1.2.7. Ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Borowa i działania promocyjne
- C.1.2.8. Odnowa miejsc pamięci, kapliczek i miejsc kultu religijnego

Cel operacyjny C.1.3. Rozbudowa i modernizacja placów zabaw oraz miejsc rekreacji dla młodzieży

Kierunki działań

- C.1.3.1. Modernizacja istniejących i budowa nowych placów zabaw
- C.1.3.2. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju użytecznej przestrzeni publicznej
- C.1.3.3. Podejmowanie działań na rzecz pozyskania środków na realizację przedsięwzięć związanych z infrastrukturą rekreacyjną

Cel operacyjny C.1.4. Program działań rozszerzających proces wychowania i edukacji

Kierunki działań

- C.1.4.1. Poprawa jakości i zakresu oferty edukacyjnej w szkołach lokalnych (np. ilość i zakres zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych)
- C.1.4.2. Poprawianie dostępności i jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach nauczania w tym szczególnie edukacji przedszkolnej
- C.1.4.3. Rozszerzenie w szkołach i przedszkolach zakresu zajęć wyrównawczych

Cel operacyjny C.1.5. Rozwój opieki zdrowotnej

Kierunki działań

- C.1.5.1. Inicjatywy na rzecz poprawy usług medycznych w gminie
- C.1.5.2. Programy promocji zdrowia
- C.1.5.3. Prowadzenie działań na rzecz poprawy obecnego zakresu opieki zdrowotnej
- C.1.5.4. Prowadzenie działań na rzecz rozszerzenia zakresu specjalistycznej opieki zdrowotnej w gminie o okulistę, pediatrę i inne możliwe specjalizacje – poszerzenie oferty

Obszar priorytetowy C.2. Sport i rekreacja

Cel operacyjny C.2.1 Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Kierunki działań

- C.2.1.1. Budowa hali sportowej przy Publicznym Gimnazjum w Pławie
- C.2.1.2. Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Borowej
- C.2.1.3. Modernizacja stadionu wraz z budynkiem i zapleczem w Borowej (remont, budowa trybun oświetlenia, drogi dojazdowej oraz parkingu)
- C.2.1.4. Remont budynku przy stadionie w Borowej
- C.2.1.5. Budowa boiska sportowego wielofunkcyjnego ze sztuczną trawą (sztuczną murawą)
- C.2.1.6. Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi oferty sportowo rekreacyjnej w zakresie jakości oraz dostępności
- C.2.1.7. Budowa siłowni na wolnym powietrzu w miejscowościach gminy Borowa
- C.2.1.8. Budowa altan i grillów zewnętrznych w miejscach rekreacji na terenie całej gminy
- C.2.1.9. Budowa pełnowymiarowej hali sportowej

Cel operacyjny C.2.2. Zorganizowanie lokalnej sieci ścieżek rowerowych w nawiązaniu do istniejącego układu komunikacyjnego

Kierunki działań

- C.2.2.1. Wytyczne i tworzenie ścieżek spacerowo-rowerowych na terenach sołectw
- C.2.2.2. Organizowanie infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym
- C.2.2.3. Budowa ścieżki zdrowia przez lasek pławski
- C.2.2.4. Oznakowanie szlaków turystycznych

Obszar priorytetowy C.3. Włączenie społeczne

Cel operacyjny C.3.1. Poprawa integracji społecznej

Kierunki działań

- C.3.1.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną grupom szczególnie zagrożonym wykluczeniem społecznym
- C.3.1.2. Integrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej i zawodowej
- C.3.1.3. Wspieranie rozwoju środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych
- C.3.1.4. Rozwijanie systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków niepełnosprawności, wzmocnienia systemu wczesnej interwencji rehabilitacyjnej, likwidacji barier architektonicznych oraz kształtowania pozytywnych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych
- C.3.1.5. Programy wsparcia rodzin
- C.3.1.6. Rozwój programów związanych z zapewnieniem opieki nad dziećmi do lat 3
- C.3.1.7. Rozwój działań związanych z pomocą socjalną dla najuboższych
- C.3.1.8. Podejmowanie inicjatyw na rzecz utworzenia domu dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych

Cel operacyjny C.3.2. Wzrost aktywności zawodowej i poprawa adaptacyjności

Kierunki działań

- C.3.2.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową grupom osobom ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy
- C.3.2.2. Podejmowanie inicjatyw lokalnych związanych przeciwdziałaniem problemowi bezrobocia
- C.3.2.3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 15 – 30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze)
- C.3.2.4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy lokalnego rynku pracy

Cel operacyjny C.3.3 Promocja ekonomii społecznej

Kierunki działań

- C.3.3.1. Reintegracja zawodowa poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej
- C.3.3.2. Działania promujące powstawanie podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy
- C.3.3.3. Wspieranie inicjatyw prowadzących do utworzenia spółdzielni socjalnych na terenie gminy

C.3.3.4. Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej w kierunku pozyskiwania środków z funduszy europejskich przeznaczonych na rozwój podmiotów ekonomii społecznej
Cel operacyjny C.3.4. Lokalny program senioralny
Kierunki działań
<ul style="list-style-type: none">C.3.4.1. Podejmowanie programów działań na rzecz seniorówC.3.4.2. Utworzenie lokalnej organizacji o charakterze Uniwersytetu Trzeciego WiekuC.3.4.3. Wspieranie inicjatyw lokalnych realizowanych z udziałem i na rzecz seniorówC.3.4.4. Realizacja programów informacyjnych związanych z problemami osób starszych
Obszar priorytetowy C.4. Społeczeństwo obywatelskie
Cel operacyjny C.4.1 Rozwój lokalnych organizacji pozarządowych
Kierunki działań
<ul style="list-style-type: none">C.4.1.1. Wspieranie rozwoju sektora lokalnych organizacji pozarządowychC.4.1.2. Programy szkoleń w zakresie zarządzania projektami i pozyskiwania środków na projektyC.4.1.3. Wzmocnienie roli KGW w środowiskach lokalnych poprzez udzielenie wsparcia organizacjom w zakresie prowadzenia działań społeczno-kulturalnych (w tym doposażenie)C.4.1.4. Sprzyjanie powstawaniu KGW we wszystkich miejscowościach sołeckichC.4.1.5. Promowanie większego wykorzystywania przez organizacje pozarządowe funduszy zewnętrznych poprzez motywacyjny system wsparcia finansowego przeznaczony na wkład własnyC.4.1.6. Zmniejszenie rozwarstwienia i zróżnicowania sektora organizacji pozarządowych przez pomoc szkoleniową, informacyjną, konsultacyjną i doradczą (na etapie powstawania i bieżącego działania organizacji pozarządowej) kierowaną do słabszych organizacji lokalnych
Cel operacyjny C.4.2. Gminny program wsparcia inicjatyw społecznych
Kierunki działań
<ul style="list-style-type: none">C.4.2.1. Zwiększanie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych (osobowych i infrastrukturalnych) dla rozwijania aktywności obywatelskiejC.4.2.2. Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy integracji społeczności lokalnej gminyC.4.2.3. Podejmowanie działań promocyjnych na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańcówC.4.2.4. Sprzyjanie powstawaniu nowych formalnych organizacji pozarządowych

Cel operacyjny C.4.3. Ochrona, promocja i zarządzanie dziedzictwem kulturowym regionu

Kierunki działań

- C.4.3.1. Kształtowanie krajobrazu kulturowego rozumiane jako zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie poprawy ładu przestrzennego i estetyki otoczenia
- C.4.3.2. Poprawa stanu zachowania i ochrona obiektów oraz miejsc cennych kulturowo, m.in. poprzez wykorzystanie narzędzi prawa miejscowego, a także przeciwdziałanie procesowi ich dewastacji i degradacji
- C.4.3.3. Utrzymanie wielokulturowego bogactwa, tożsamości lokalnej i regionalnej m.in. poprzez działania o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim, w tym wspieranie folkloru i sztuki ludowej oraz ochronę wartości niematerialnych
- C.4.3.4. Wykorzystywanie istniejących obiektów lokalnego dziedzictwa jako miejsca realizacji spotkań oraz przedsięwzięć związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji
- C.4.3.5. Przyczynianie się do efektywnego wykorzystania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez inicjatywy związane z ochroną, promocją i wsparciem dla obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego
- C.4.3.6. Promowanie lokalnych tradycji, zwyczajów i lokalnych produktów poprzez organizowanie i uczestnictwo w imprezach, tragach, wystawach itp.

Przedstawione powyżej strategie działań wyrażają podstawowe sposoby jakie powinny zostać zastosowane w celu osiągnięcia celów operacyjnych. Osiągnięcie celów operacyjnych w ramach poszczególnych priorytetów pozwoli osiągnąć zakładane cele strategiczne, a to z kolei będzie się składać na osiągnięcie stanu wyrażonego w zapisie wizji rozwoju gminy.

Realizacja działań będzie wyrażała się poprzez projekty. Oprócz samorządu, projekty te będą mogły być podejmowane przez inne podmioty lokalnego życia społeczno-gospodarczego, a dokument Strategii będzie pełnił funkcję koordynującą, pozwalając tym podmiotom w trakcie aplikowania o środki finansowe prezentować swoje przedsięwzięcia jako element spójnego systemu rozwoju lokalnego.

Mierniki realizacji zadań oraz osiągnięcia celów Strategii

Monitoring strategii pozwala kontrolować jej korzyści z realizacji jej założeń oraz umożliwia ewaluację obranych kierunków rozwoju. Jest to ważny element zarządzania z uwagi na to, że przy stosunkowo długim okresie obowiązywania dokumentu, może zaistnieć konieczność redefinicji konkretnych celów lub aktualizacji Strategii. W celu umożliwienia oceny stopnia realizacji Strategii, niezbędne jest określenie narzędzi monitoringu oraz sposobu dokonywania tej analizy. Przyjęto, że monitoring będzie prowadzony za pomocą wskaźników, których specyfikacje przedstawiono w poniższej tabeli. Monitorowanie będzie prowadzone na najbardziej wymiernym, a zarazem najniższym poziomie programu czyli na poziomie działań. Dla każdego z zaplanowanych działań przypisano propozycje wskaźników produktu, które mogą być wykorzystane przy dokonywaniu analiz stopnia osiągnięcia celów poszczególnych poziomów Strategii.

Dla sfery środowiskowo-przestrzennej

Tabela 4. Wskaźniki dla sfery środowiskowo-przestrzennej

Działania	Wskaźniki
A.1.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury oraz sieci kanalizacji sanitarnej, sieci wodociągowej, a także wyrównywanie dysproporcji między siecią wodociągową a kanalizacyjną	Stopień skanalizowania gminy [%]
A.1.1.2. Modernizacja i rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków oraz stacji uzdatniania wody	Wartość zrealizowanych prac modernizacyjnych
A.1.1.3. Rozwijanie i wspieranie systemu przydomowych oczyszczalni w miejscach gdzie nie jest możliwe doprowadzenie kolektorów	Liczba zainstalowanych na terenie gminy przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.]
A.1.1.4. Wykonywanie przyłączeń do sieci kanalizacyjnej (przykanalików) dla nowych inwestycji	Liczba wykonanych przykanalików [szt.]
A.1.1.5. Wykonanie niezbędnych zmian i modernizacji infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	Wartość zrealizowanych działań modernizacyjnych [zł]
A.1.1.6. Planowanie i rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscach, gdzie widoczne są możliwości zabudowy i ekspansji (uzbrojenie terenów inwestycyjnych i pod budownictwo mieszkaniowe)	Wartość zaplanowanych inwestycji [zł]
A.1.1.7. Systemowe opracowywanie dokumentacji oraz ciągłe poszukiwanie źródeł finansowania na program rozbudowy systemu kanalizacyjnego w gminie	Stopień pokrycia potrzeb w zakresie dokumentacji dot. kanalizacji [%] Wartość dotacji pozyskanych na skanalizowane gminy [zł]
A.1.2.1. Modernizacja i remont dróg wewnętrznych wraz z wykonaniem kanalizacji burzowej i ciągiem chodników w Centrum Borowej.	Długość zmodernizowanych dróg wewnętrznych [km]
A.1.2.2. Prowadzenie regularnych działań lobbingowych na rzecz poprawy otoczenia drogi wojewódzkiej przez podmioty, w których jest to kompetencjach na rzecz poprawy otoczenia dróg wojewódzkich	Liczba wystąpień do stosownych instytucji [szt.]
A.1.2.3. Remonty i modernizacje dróg lokalnych poprzez położenie nawierzchni asfaltowych	Długość dróg pokrytych nawierzchnią asfaltową [km]
A.1.2.4. Program modernizacji dróg rolniczych	Długość zmodernizowanych dróg rolniczych [km]
A.1.2.5. Podejmowanie inicjatyw lobbingowych na rzecz lepszego oznakowania dróg wojewódzkich	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.1.2.6. Inicjatywy lobbingowe na rzecz ograniczenia uciążliwości transportu drogi wojewódzkiej	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.1.2.7. Poprawa jakości istniejącego systemu dróg lokalnych	Długość zmodernizowanych dróg [km]
A.1.2.8. Remont drogi dojazdowej dla karetek	Długość zmodernizowanej drogi [km]
A.1.2.9. Modernizacja i rozbudowa dróg wewnętrznych	Długość zmodernizowanej drogi [km]
A.1.2.10. Uregulowanie stanu prawnego dróg na terenie gminy	Udział dróg, które posiadają uregulowany stan prawny [%]

A.1.2.11. Prowadzenie działań zwiększających dostępność komunikacji zbiorowej	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.1.2.12. Inicjatywy lobbingsowe na rzecz utworzenia prawoskrętu na drodze wojewódzkiej – most na Wisłoce	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.1.2.13. Inicjatywy lobbingsowe na rzecz ograniczenia uciążliwości wynikających z dużego natężenia ruchu na drogach wojewódzkich przebiegających przez miejscowości gminne	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.1.2.14. Wykonanie gminnej drogi dojazdowej do wysypiska śmieci i punktu PSZOK (przy wykorzystaniu istniejącej dokumentacji projektowej)	Protokół odbioru inwestycji drogowej
A.1.3.1. Budowa nowych niezbędnych chodników w systemie dróg na terenie gminy	Długość zbudowanych chodników [m]
A.1.3.2. Wykonywanie przeglądów oraz remontów wyeksploatowanych i zdewastowanych chodników	Długość odbudowanych chodników [m]
A.1.3.3. Budowa i remonty przystanków	Udział wyremontowanych przystanków [szt.]
A.1.3.4. Budowa i rozbudowa systemu chodników w sołectwach	Długość zbudowanych chodników [m]
A.1.3.5. Rozbudowa parkingu przy budynku Ośrodka Zdrowia w Borowej.	Protokół zdawczo-odbiorczy [szt.]
A.1.3.6. Analiza potrzeb i podejmowanie niezbędnych inwestycji w zakresie budowy i remontów parkingów przy obiektach komunalnych oraz będących we władaniu parafii.	Liczba nowych parkingów w gminie [szt.]
A.1.3.7. Budowa niezbędnych barierek zabezpieczających	Stopień realizacji budowy barierek w stosunku do zdefiniowanych potrzeb [%]
A.1.3.8. Wykonanie i modernizacje odwodnienia dróg (w tym drogi gminne i wewnętrzne)	Wartość wykonanych modernizacji [zł]
A.1.3.9. Wykonywanie zjazdów przy drogach w systemie komunikacyjnym gminy	Liczba i wartość wykonanych zjazdów [zł]
A.1.3.10. Budowa niezbędnych przepustów, modernizacji nawierzchni oraz innych działań sprzyjających poprawie komunikacji drogowej w gminie	Liczba zrealizowanych usprawnień [szt.]
A.1.4.1. Prowadzenie systemowych działań prowadzących do rozbudowy sieci gazowniczej w całej gminie	Liczba wystąpień w sprawie rozbudowy sieci gazowniczej [szt.]
A.1.4.2. Poszukiwanie źródeł finansowania oraz systemowe przygotowywanie dokumentacji technicznej pod kątem aplikacji projektowych	Wartość pozyskanego wsparcia [zł]
A.1.4.3. Budowa nowych przyłączy do istniejącego układu sieci gazowniczej	Liczba nowo wybudowanych przyłączy [szt.]
A.2.1.1. Przygotowywanie dokumentacji dla inwestycji termomodernizacyjnych na obiektach użyteczności publicznej w gminie	Stopień pokrycia dokumentacjami dla planowanych inwestycji [%]
A.2.1.2. Termomodernizacja obiektów szkolnych	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji [szt.]
A.2.1.3. Termomodernizacje ośrodków dla dzieci	Udział obiektów poddanych termomodernizacji [%]

A.2.1.4. Termomodernizacja budynków wiejsko-strażackich	Protokół z realizacji
A.2.1.5. Termomodernizacje obiektów osób fizycznych	Liczba i wartość wykonanych termomodernizacji
A.2.1.6. Przeprowadzanie akcji informacyjnych w zakresie energooszczędności obiektów oraz budownictwa energooszczędnego i pasywnego	Liczba przeprowadzonych akcji informacyjnych [szt.]
A.2.1.7. Wymiana pieców na ekologiczne	Liczba wymienionych pieców
A.2.2.1. Wydłużenie czasu funkcjonowania oświetlenia ulicznego poprzez wprowadzanie systemów energooszczędnych	Stopień wydłużenia czasu oświetlenia [%]
A.2.2.2. Poprawa funkcjonowania i rozbudowa oświetlenia ulicznego oraz wykonywanie uzupełnień oraz wymiana na bardziej energooszczędne	Wartość zrealizowanych inwestycji dotyczących rozbudowy oświetlenia [zł]
A.2.2.3. Oświetlenie ulic oraz obiektów szkolnych, w tym boiska sportowego i placu zabaw z towarzyszącą im infrastrukturą sportowo-rekreacyjną	Protokół z odbioru oświetlenia
A.2.2.4. Uwzględnianie budowy oświetlenia ulicznego na terenach planowanych pod inwestycje	Stopień objęcia oświetleniem dla terenów inwestycyjnych [%]
A.2.3.1. Program wsparcia instalacji fotowoltaicznych	Wartość wsparcia udzielonego z wykorzystaniem funduszy pomocowych [zł]
A.2.3.2. Program wsparcia instalacji kolektorów słonecznych	Wartość wsparcia udzielonego z wykorzystaniem funduszy pomocowych [zł]
A.2.3.3. Wymiana starych systemów ogrzewania na bardziej energooszczędne	Wartość wsparcia udzielonego z wykorzystaniem funduszy pomocowych [zł]
A.3.1.1. Przegląd i modernizacja wyposażenia operacyjnego OSP	Wartość prac modernizacyjnych [zł]
A.3.1.2. Uzupełnianie sprzętu OSP	Wartość zakupionego sprzętu [zł]
A.3.1.3. Systemowe wyposażanie i doposażenie jednostek OSP w sprzęt wspierający działania w sytuacji klęsk żywiołowych a w szczególności powodzi	Stopień wyposażenia w ww. sprzęt [%]
A.3.1.4. Modernizacja i przeprowadzenie remontów remiz i obiektów OSP	Wartość zrealizowanych prac [zł]
A.3.2.1. Prowadzenie systemowych działań związanych z zapewnieniem w gminie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	Liczba zrealizowanych działań [szt.]
A.3.2.2. Rozwój służb związanych z przeciwdziałaniem skutkom klęsk żywiołowych (i technologicznych)	Wartość zrealizowanych działań [zł]
A.3.2.3. Podejmowanie działań lobbingowych na rzecz rekonstrukcji wałów przeciwpowodziowych oraz innych budowli hydrologicznych	Liczba zrealizowanych działań [szt.]
A.3.2.4. Troska o stan techniczny urządzeń hydrotechnicznych zapewniających ochronę bierną przed powodzią	Liczba zrealizowanych przeglądów [szt.]
A.3.2.5. Stosowanie nowoczesnych systemów ostrzegania i reagowania w sytuacji wystąpienia zagrożenia oraz likwidacji skutków powodzi i huraganów	Protokół z instalacji systemu ostrzegania

A.3.2.6. Prowadzenie regularnych szkoleń i treningów jednostek OSP w zakresie efektywnego przeciwdziałania skutkom klęsk	Liczba godzin zrealizowanych szkoleń [godz.]
A.3.3.1. Oczyszczenie, pogłębienie i utrzymywanie w niezbędnym stanie istniejących kanałów, cieków wodnych i zbiorników naturalnych	Długość zmodernizowanych cieków [m]
A.3.3.2. Odmulenie i rekonstrukcja stawu w Borowej i zagospodarowanie terenu go otaczającego	Wartość zrealizowanych prac rekonstrukcyjnych [zł]
A.3.3.3. Program melioracji oraz modernizacji śluz	Wartość zrealizowanych działań modernizacyjnych [zł]
A.3.3.4. Program zagospodarowania brzegów Wisłoki	Wartość zrealizowanych działań [zł]
A.3.3.5. Remont śluzy Brnik	Protokół zdawczo-odbiorczy
A.3.3.6. Usunięcie zakrzaczeń oraz modernizacja przydroży	Długość zmodernizowanych przydroży [m]
A.3.3.7. Zabezpieczenia rowów	Długość wykonanych zabezpieczeń [m]
A.3.3.8. Systematyczne przeglądy stanu śluz na wałach Wisłoki, Wisły, Starego Brnia i Brnika	Protokoły z przeglądów
A.4.1.1. Inicjatywy związane z przeciwdziałaniem szkodom od dzikich zwierząt	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
A.4.1.2. Działania lobbingowe na rzecz wyrównywania szkód powodowanych przez dzikie zwierzęta	Liczba podjętych działań lobbingowych [szt.]
A.4.2.1. Podejmowanie działań promocyjnych na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców	Liczba podjętych działań [szt.]
A.4.2.2. Rozwój działań w zakresie selekcji, wykorzystywania i zagospodarowania odpadów	Liczba zrealizowanych działań [szt.]
A.4.2.3. Realizacja programów szkoleniowych w zakresie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży	Liczba godzin szkoleń
A.4.2.4. Wykonanie, budowa PSZOK z wymaganą infrastrukturą dostosowaną do obowiązujących przepisów	Wartość wykonanych prac [zł]

Dla sfery gospodarczej

Tabela 5. Wskaźniki dla sfery gospodarczej

Działania	Wskaźniki
B.1.1.1. Rozwój działań mających pozytywny wpływ na estetykę i wizerunek gminy	Wartość działań podjętych na rzecz poprawy wizerunku gminy [zł]
B.1.1.2. Zwiększenie liczby i zakresu działań związanych z promocją gminy	Liczba działań promocyjnych [szt.]
B.1.1.3. Wspieranie oddolnych inicjatyw promujących gminę	Liczba wspartych inicjatyw oddolnych [szt.]
B.1.1.4. Podejmowanie wysiłków na rzecz poprawy estetyki w gminie	Liczba działań na rzecz estetyki w gminie [szt.]
B.1.1.5. Organizowanie konkursów związanych z dbałością o estetykę gminy	Liczba zorganizowanych konkursów [szt.]
B.1.2.1. Promocja rozwoju e-usług w gminie	Wartość zrealizowanych działań promocyjnych [zł]
B.1.2.2. Inicjatywy na rzecz zwiększenia przez mieszkańców dostępu do Internetu	Stopień pokrycia gminy dostępem do Internetu [%]
B.1.2.3. Udział w projektach szkoleniowych w zakresie podnoszenia umiejętności korzystania z nowoczesnych technik komunikacyjnych i informatycznych realizowanych w skali krajowej i regionalnej przez podmioty zewnętrzne	Liczba godzin szkoleń [godz.] Liczba uczestników szkoleń [szt.]
B.1.2.4. Zmniejszenie barier w dostępie do administracji poprzez zwiększenie ilości spraw możliwych do załatwienia drogą elektroniczną	Liczba usług dostępnych przez Internet [szt.]
B.1.2.5. Dostęp do Internetu bezprzewodowego	Stopień pokrycia gminy dostępem [%]
B.1.3.1. Utworzenie Punktu Obsługi Inwestora realizującego kompleksową obsługę inwestorów obejmującą m.in. gromadzenie, regularną aktualizację multimedialnych baz danych oraz udostępnianie informacji o możliwościach inwestycyjnych	Decyzja o utworzeniu POI
B.1.3.2. Prowadzenie aktywnych działań sprzyjających napływowi inwestorów zewnętrznych oraz rozwojowi i umocnieniu obecności ważnych podmiotów gospodarczych już funkcjonujących na terenie gminy	Liczba zrealizowanych działań zachęcających inwestorów [szt.]
B.1.3.3. Opracowanie oraz systematyczne wdrażanie programu promocji gospodarczej gminy	Opracowany dokument programu Stopień wdrożenia programu
B.1.3.4. Prowadzenie ciągłych działań lobbingowych na rzecz gminy i jej społeczności	Liczba podjętych działań lobbingowych [szt.]
B.2.1.1. Podejmowanie działań mających na celu poprawę jakości obsługi przedsiębiorców	Liczba podjętych działań [szt.]
B.2.1.2. Inicjatywy na rzecz rozwoju i poprawy warunków do podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w gminie	Liczba działań podjętych na rzecz poprawy warunków do prowadzenia działalności gospodarczej [szt.]

B.2.1.3. Wspieranie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w gminie poprzez stwarzanie udogodnień	Liczba potwierdzonych udogodnień [szt.]
B.2.2.1. Promocja gospodarcza i rozwój działań poszerzających ofertę inwestycyjną gminy	Liczba zrealizowanych działań promocyjnych [szt.]
B.2.2.2. Wypracowanie i wdrożenie kompleksowej oferty dla inwestorów zewnętrznych	Dokument oferty
B.2.2.3. Wydzielenie terenów pod działalność gospodarczą oraz zagospodarowanie istniejących, poprzez uzbrojenie terenów i stworzenie czytelnych i atrakcyjnych ulg (zachęt) inwestycyjnych	Powierzchnia wydzielonych obszarów [ha]
B.2.3.1. Prowadzenie działań informacyjnych wśród producentów rolnych w zakresie organizowania się	Liczba zrealizowanych działań informacyjnych [szt.]
B.2.3.2. Tworzenie warunków sprzyjających powstawaniu na terenie gminy grup producenckich poprzez organizację szkoleń, seminariów oraz innych wydarzeń i przedsięwzięć	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach [osoba]
B.2.3.3. Aranżowanie kontaktu podmiotów zainteresowanych integrowaniem się w grupy z modelowymi grupami producenckimi w Polsce	Liczba osób uczestniczących w wyjazdach studyjnych (osoba)
B.2.3.4. Współpraca z Lokalną Grupą Działania PROWENT	Liczba podjętych inicjatyw partnerskich [szt.]
B.3.1.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji spełniającego wymagania niezbędne do sięgania po dotacje programów rewitalizacyjnych	Opracowany dokument programu
B.3.1.2. Kompleksowa przebudowa centrum Borowej	Wartość zrealizowanej inwestycji [zł]
B.3.1.3. Realizacja projektów związanych z tworzeniem centrum poszczególnych miejscowości sołeckich i nadaniem funkcji ośrodków lokalnego życia gospodarczego, społecznego i kulturalnego	Liczba miejscowości sołeckich posiadających centrum lokalnego życia społeczno-gospodarczego [szt.]
B.3.1.4. Wprowadzenie systemu oznakowania przysiółków	Przyjęty dokument regulujący sprawę oznakowania przysiółków
B.3.1.5. Inwentaryzacja opuszczonych obiektów i działania administracyjne	Opracowany dokument inwentaryzacji
B.3.1.6. Program rewitalizacji niewykorzystanych obiektów publicznych	Opracowany dokument programu rewitalizacji
B.3.1.7. Udostępnianie instytucjom działającym w obszarze społecznym niezagospodarowanych obiektów komunalnych w celu organizacji i prowadzenia szeroko pojętej działalności opiekuńczo-leczniczej lub innej	Liczba umów dzierżawnych [szt.]
B.3.1.8. Program wymiany starych źródeł ciepła na niskoemisyjne	Liczba wykonanych wymian [szt.]
B.3.1.9. Instalowanie kolektorów słonecznych oraz instalacji fotowoltaicznych na obiektach centrum miejscowości	Wartość zrealizowanych instalacji [zł]
B.3.2.1. Kompleksowa odnowa i dostosowanie Urzędu Gminy do współczesnych standardów	Wartość zrealizowanych działań w ramach projektu [zł]

B.3.2.2. Systematyczne wprowadzanie cyfryzacji Urzędu	Liczba i wartość zrealizowanych projektów informatycznych [szt.]
B.3.2.3. Prowadzenie regularnego podnoszenia kwalifikacji cyfrowych przez pracowników	Liczba pracowników, którzy ukończyli szkolenia w obszarze cyfryzacji [osoba]
B.3.2.4. Powołanie zespołu, w którego kompetencjach leżeć będzie regularne śledzenie programów pomocowych dla przedsiębiorców oraz udostępnianie tej wiedzy lokalnym przedsiębiorcom	Zarządzenie powołujące zespół
B.3.2.5. Utworzenie punktu obsługi klienta w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji	Dokument potwierdzający utworzenie
B.3.2.6. Utworzenie w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji archiwum gminy	Dokument potwierdzający utworzenie
B.3.2.7. Organizacja magazynku OC w budynku administracyjnym po byłym posterunku policji	Dokument potwierdzający utworzenie
B.3.2.8. Dostosowanie urzędu do potrzeb obsługi mieszkańców niepełnosprawnych; montaż windy dla niepełnosprawnych przy budynku Urzędu.	Wartość zrealizowanych prac dostosowawczych [zł]

Dla sfery społecznej

Tabela 6: Wskaźniki dla sfery społecznej

Działania	Wskaźniki
C.1.1.1. Inicjatywy wspierające szkoły niepubliczne	Liczba podjętych inicjatyw wspierających szkoły niepubliczne [szt.]
C.1.1.2. Modernizacja otoczenia szkół	Wartość zrealizowanych projektów modernizacyjnych w szkołach [zł]
C.1.1.3. Remonty ogrodzenia szkół	Wartość projektów związanych z remontami szkół [zł]
C.1.1.4. Prowadzenie systemowego przeglądu, modernizacji i rozwoju infrastruktury dydaktycznej, wyposażenia szkół i placówek oświatowych na wszystkich poziomach edukacyjnych	Protokoły z przeglądów infrastruktury dydaktycznej
C.1.1.5. Cyfryzacja szkół i zwiększenie wykorzystania technik informacyjno-komunikacyjnych w procesach edukacji	Wartość projektów w zakresie technik informacyjno-komunikacyjnych w procesach edukacji [zł]
C.1.1.6. Wzmocnienie bazy oświatowej poprzez kompleksowe wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz zaplecze sportowe	Wartość zrealizowanego wyposażenia [zł]
C.1.1.7. Tworzenie możliwości wyrównywania szans w dostępie do edukacji dla dzieci i młodzieży, w tym także niepełnosprawnych	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
C.1.2.1. Opracowanie nowej atrakcyjnej oferty kulturalnej	Dokument opracowania oferty

C.1.2.2. Podejmowanie działań technicznych sprzyjających lepszej ekspozycji obiektów dziedzictwa kulturowego w zakresie odnowy, renowacji, remontów	Liczba zrealizowanych projektów związanych z eksponowaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego [szt.]
C.1.2.3. Program modernizacji domów ludowych w gminie	Udział zmodernizowanych domów ludowych w ogólnej liczbie wymagających remontu [%]
C.1.2.4. Remont podpiwniczenia budynku GOK i OSP w Borowej w celu utworzenia np. klubokawiarni	Protokół odbioru prac remontowych
C.1.2.5. Program tworzenia miejsc spotkań młodzieży z interesującą ofertą w zakresie działań kulturalnych i artystycznych w gminie	Dokument opracowania określającego działania związane z tworzeniem miejsc spotkań młodzieży
C.1.2.6. Rozwój i wzmocnienie techniczne istniejącej bazy kulturalnej i bibliotecznej	Wartość zrealizowanych działań [zł]
C.1.2.7. Ochrona dziedzictwa kulturowego Gminy Borowa i działania promocyjne	Wartość podjętych działań ochronnych [zł]
C.1.2.8. Odnowa miejsc pamięci, kapliczek i miejsc kultu religijnego	Liczba odnowionych miejsc pamięci [szt.]
C.1.3.1. Modernizacja istniejących i budowa nowych placów zabaw	Liczba nowych placów zadań Liczba zmodernizowanych placów zabaw [szt.]
C.1.3.2. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju użytecznej przestrzeni publicznej (plac zabaw, itp.)	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz rozwoju przestrzeni publicznej [szt.]
C.1.3.3. Podejmowanie działań na rzecz pozyskania środków na realizację przedsięwzięć związanych z infrastrukturą rekreacyjną	Wartość pozyskanych środków [zł]
C.1.4.1. Poprawa jakości i zakresu oferty edukacyjnej w szkołach lokalnych (np. ilość i zakres zajęć pozalekcyjnych i dodatkowych)	Liczba nowych zajęć pozalekcyjnych oraz dodatkowych [szt.]
C.1.4.2. Poprawianie dostępności i jakości usług edukacyjnych na wszystkich poziomach nauczania w tym szczególnie edukacji przedszkolnej	Liczba działań związanych z poprawą jakości usług edukacyjnych [szt.]
C.1.4.3. Wprowadzanie w szkołach i przedszkolach zajęć wyrównawczych	Liczba zrealizowanych godzin zajęć wyrównawczych [szt.]
C.1.5.1. Inicjatywy na rzecz poprawy w zakresie dostępności i świadczenia usług zdrowotnych	Wartość zrealizowanych projektów na rzecz poprawy usług medycznych [zł]
C.1.5.2. Programy promocji zdrowia	Liczba osób objętych programami promocji zdrowia [osoba]
C.1.5.3. Prowadzenie działań na rzecz dostępności w świadczeniu usług zdrowotnych	Liczba podjętych działań z zakresu opieki zdrowotnej [szt.]
C.1.5.4. Prowadzenie działań na rzecz rozszerzenia zakresu opieki zdrowotnej o okulistę, pediatrę i inne możliwe specjalizacje – poszerzenie oferty	Liczba zrealizowanych rozszerzeń [szt.]
C.2.1.1. Budowa hali sportowej przy publicznym Gimnazjum w Pławie	Protokół odbioru zbudowanej hali

C.2.1.2. Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Borowej.	Protokół odbioru zbudowanej Sali gimnastycznej
C.2.1.3. Modernizacja stadionu wraz z budynkiem i zapleczem w Borowej (remont lub budowa trybun, oświetlenia i drogi dojazdowej)	Wartość zrealizowanych prac modernizacyjnych [zł]
C.2.1.4. Remont budynku przy stadionie w Borowej	Protokół odbioru wyremontowanego budynku
C.2.1.5. Budowa boiska sportowego wielofunkcyjnego ze sztuczną trawą	Protokół odbioru boiska wielofunkcyjnego
C.2.1.6. Podejmowanie przedsięwzięć sprzyjających rozwojowi oferty sportowo-rekreacyjnej w zakresie jakości oraz dostępności	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć [szt.]
C.2.1.7. Budowa siłowni na wolnym powietrzu w miejscowościach gminy Borowa	Liczba zrealizowanych projektów budowy siłowni zewnętrznych [szt.]
C.2.1.8. Budowa altan i grillów zewnętrznych w miejscach rekreacji na terenie całej gminy	Wartość zrealizowanych projektów w zakresie infrastruktury rekreacyjnej [zł]
C.2.1.9. Budowa pełnowymiarowej hali sportowej	Protokół odbioru hali
C.2.1.10. Rozbudowa boiska w Borowej	Wartość prac związanych z rozbudową boiska [zł]
C.2.2.1. Wytyczenie i tworzenie ścieżek spacerowo-rowerowych na terenach sołectw	Długość wytyczonych ścieżek rowerowych [km]
C.2.2.2. Organizowanie infrastruktury towarzyszącej ścieżkom rowerowym	Wartość zrealizowanych działań w zakresie infrastruktury towarzyszącej [zł]
C.2.2.3. Budowa ścieżki zdrowia przez laszek pławski	Wartość zrealizowanego projektu
C.2.2.4. Oznakowanie szlaków turystycznych	Protokół w realizacji oznakowania
C.3.1.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową i społeczną grupom szczególnie zagrożonym wykluczeniem społecznym	Liczba osób objętych projektami integracji zawodowej [osoba]
C.3.1.2. Integrowanie działań na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu aktywizacji społecznej i zawodowej	Liczba osób objętych projektami dla osób zagrożonych wykluczeniem [osoba]
C.3.1.3. Wspieranie rozwoju środowiskowych form wsparcia na rzecz dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba dzieci objętych wsparciem środowiskowym [osoba]
C.3.1.4. Rozwijanie systemu wsparcia poprzez działania z zakresu łagodzenia skutków niepełnosprawności, wzmocnienia systemu wczesnej interwencji rehabilitacyjnej, likwidacji barier architektonicznych oraz kształtowania pozytywnych postaw wobec osób starszych i niepełnosprawnych,	Wartość podjętych i zrealizowanych projektów na rzecz osób z niepełnosprawnością [zł]
C.3.1.5. Programy wsparcia rodzin	Liczba osób objętych programami wsparcia dla rodzin [osoba]

C.3.1.6. Rozwój programów związanych z zapewnieniem opieki nad dziećmi do lat 3	Liczba dzieci objętych programem [osoba]
C.3.1.7. Rozwój działań związanych z pomocą socjalną dla najuboższych	Wartość udzielonej pomocy dla najuboższych [zł]
C.3.1.8. Podejmowanie inicjatyw na rzecz utworzenia domu dziennego pobytu dla osób starszych i niepełnosprawnych	Protokół z realizacji projektu utworzenia domu dziennego pobytu
C.3.2.1. Rozwijanie nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego umożliwiających integrację zawodową grupom osób ze specyficznymi trudnościami na rynku pracy	Liczba osób objętych nowymi formami wsparcia [osoba]
C.3.2.2. Podejmowanie inicjatyw lokalnych związanych z przeciwdziałaniem problemowi bezrobocia	Liczba osób objętych programami związanymi z przeciwdziałaniem bezrobociu [osoba]
C.3.2.3. Zwiększenie aktywności zawodowej osób objętych pomocą społeczną (w szczególności osób w wieku 16 – 30 lat, powyżej 50 lat, osób niepełnosprawnych oraz podopiecznych opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze)	Liczba osób objętych projektami aktywizacji zawodowej [szt.]
C.3.2.4. Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy lokalnego rynku pracy	Liczba podjętych inicjatyw na rzecz lokalnego rynku pracy [szt.]
C.3.3.1. Reintegracja zawodowa poprzez rozwój sektora ekonomii społecznej	Liczba podjętych projektów z obszaru ekonomii społecznej [szt.]
C.3.3.2. Działania promujące powstawanie podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy	Liczb podjętych działań promujących [szt.]
C.3.3.3. Wspieranie inicjatyw prowadzących do utworzenia spółdzielni socjalnych na terenie gminy	Liczba podjętych procesów tworzenia spółdzielni socjalnych [szt.]
C.3.3.4. Współpraca z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej w kierunku pozyskiwania środków z funduszy europejskich przeznaczonych na rozwój podmiotów ekonomii społecznej	Liczba podjętych działań partnerskich w obszarze ekonomii społecznej [szt.]
C.3.4.1. Podejmowanie programów działań na rzecz seniorów	Liczba seniorów objętych programami wsparcia [szt.]
C.3.4.2. Utworzenie lokalnej organizacji o charakterze Uniwersytetu Trzeciego Wieku	Dokument potwierdzający utworzenie organizacji pozarządowej o statusie UTW
C.3.4.3. Wspieranie inicjatyw lokalnych realizowanych z udziałem i na rzecz seniorów	Wartość zrealizowanych projektów z udziałem i na rzecz seniorów [zł]
C.3.4.4. Realizacja programów informacyjnych związanych z problemami osób starszych	Liczba zrealizowanych programów informacyjnych dotyczących osób starszych [szt.]
C.4.1.1. Wspieranie rozwoju sektora lokalnych organizacji pozarządowych	Wartość wsparcia udzielonego lokalnym organizacjom pozarządowym [zł]

C.4.1.2. Programy szkoleń w zakresie zarządzania projektami i pozyskiwania środków na projekty	Liczba uczestników szkoleń dotyczących zarządzania projektami i pozyskiwaniem funduszy na działalność [szt.]
C.4.1.3. Wzmocnienie roli KGW w środowiskach lokalnych poprzez udzielenie wsparcia organizacjom w zakresie prowadzenia działań społeczno-kulturalnych (w tym doposażenie)	Wartość wsparcia na doposażenie Kół Gospodyń Wiejskich [zł]
C.4.1.4. Sprzyjanie powstawaniu KGW we wszystkich miejscowościach sołeckich	Udział miejscowości w których funkcjonuje KGW w stosunku do wszystkich miejscowości gminy [%]
C.4.1.5. Promowanie większego wykorzystywania przez organizacje pozarządowe funduszy zewnętrznych poprzez motywacyjny system wsparcia finansowego przeznaczony na wkład własny	Wartość pozyskanego z zewnątrz wsparcia na projekty lokalnych organizacji pozarządowych [zł]
C.4.1.6. Zmniejszenie rozwarstwienia i zróżnicowania sektora organizacji pozarządowych poprzez pomoc szkoleniową, informacyjną, konsultacyjną i doradczą (na etapie powstawania i bieżącego działania organizacji pozarządowej) kierowaną do słabszych organizacji lokalnych	Liczba zrealizowanych działań na rzecz NGO [szt.]
C.4.2.1. Zwiększanie wykorzystania zasobów lokalnych instytucji publicznych (osobowych i infrastrukturalnych) dla rozwijania aktywności obywatelskiej	Oszacowana wartość wykorzystanych zasobów lokalnych dla rozwijania aktywności obywatelskiej [zł]
C.4.2.2. Podejmowanie inicjatyw na rzecz poprawy integracji społeczności lokalnej gminy	Liczba podjętych inicjatyw integracyjnych [szt.]
C.4.2.3. Podejmowanie działań promocyjnych na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców	Liczba osób objętych działaniami promocyjnymi w zakresie podnoszenia świadomości ekologicznej [szt.]
C.4.2.4. Sprzyjanie powstawaniu nowych formalnych organizacji pozarządowych	Liczba nowych rejestrowanych organizacji pozarządowych w gminie [szt.]
C.4.3.1. Kształtowanie krajobrazu kulturowego rozumiane jako zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie poprawy ładu przestrzennego i estetyki otoczenia	Wartość podjętych projektów [zł]
C.4.3.2. Poprawa stanu zachowania i ochrona obiektów oraz miejsc cennych kulturowo, m.in. poprzez wykorzystanie narzędzi prawa miejscowego a także przeciwdziałanie procesowi ich dewastacji i degradacji	Liczba podjętych inicjatyw [szt.]
C.4.3.3. Utrzymanie wielokulturowego bogactwa, tożsamości lokalnej i regionalnej m.in. poprzez działania o charakterze edukacyjnym i popularyzatorskim, w tym wspieranie folkloru i sztuki ludowej oraz ochronę wartości niematerialnych	Liczba zrealizowanych działań [szt.]

C.4.3.4. Wykorzystywanie istniejących obiektów lokalnego dziedzictwa jako miejsca realizacji spotkań oraz przedsięwzięć związanych z kultywowaniem lokalnych tradycji	Liczba zrealizowanych spotkań i działań lokalnych [szt.]
C.4.3.5. Przyniesienie się do efektywnego wykorzystania zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez inicjatywy związane z ochroną, promocją i wsparciem dla obiektów dziedzictwa historycznego i kulturowego	Liczba inicjatyw związanych z wykorzystaniem zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego [szt.]
C.4.3.6. Promowanie lokalnych tradycji, zwyczajów i lokalnych produktów poprzez organizowanie i uczestnictwo w imprezach, tragach, wystawach itp.	Liczba zrealizowanych działań promocyjnych [szt.]

Proponowany sposób oceny realizacji będzie polegał na określeniu stopnia realizacji poszczególnych działań. Ocena ta będzie miała częściowo subiektywny charakter i będzie polegała na oszacowaniu czy dane zadanie zostało zrealizowane, niezrealizowane lub tylko rozpoczęta jego realizacja. Na podstawie tych oszacowań będzie możliwe dokonanie oszacowania poziomu osiągnięcia celów operacyjnych. Na podstawie oceny stopnia i kompletności realizacji poszczególnych celów operacyjnych będzie możliwe oszacowanie stopnia osiągnięcia celów strategicznych, a to z kolei pozwoli ocenić na ile realizacja Strategii pozwoliła zbliżyć się do najbardziej ogólnie sformułowanego celu czyli stanu opisanego w Strategii jako wizja rozwoju

Określenie stopnia spójności z dokumentami strategicznymi wyższego poziomu

Oceny stopnia spójności dokonano poprzez analizę wpływu realizacji opisanych i usystematyzowanych w Strategii Rozwoju Gminy Borowa działań na osiąganie celów strategii wyższego poziomu. Do analizy wykorzystano macierz pozwalającą w przejrzysty sposób ukazać cele strategii wyższego poziomu, które zostaną wzmocnione przez osiąganie celów na poziomie gminy Borowa. Z poziomu Strategii Gminy brano pod uwagę cele strategiczne względem, których badano zgodność Strategii Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015 – 2023 z celami następujących dokumentów strategicznych wyższego poziomu:

- Strategia Europa 2020,
- KPZK 2030,
- Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR),
- Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Mieleckiego,
- Polityka Transportowa Państwa,
- Raport „Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe”.

Tabela 7. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy Borowa z celami dokumentu „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”

(znak oznacza, że dany cel Strategii przyczynia się do osiągnięcia celu strategii wyższego poziomu)

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
1. Wzrost wskaźnika zatrudniania osób w przedziale wiekowym 20 – 64 lata do poziomu 75%	☒		
2. Osiągnięcie poziomu inwestycji 3% PKB na badania i rozwój			
3. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z 1990 r., zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej o 20%			☒
4. Ograniczenie odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do 10% oraz zwiększenie, do co najmniej 40%, odsetka osób w wieku 30 – 34 lat z wykształceniem wyższym lub równoważnym		☒	
5. Zmniejszenie poziomu ubóstwa poprzez wydźwignięcie co najmniej 20 mln Europejczyków z ubóstwa lub wykluczenia społecznego		☒	

Tabela 8. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy Borowa z celami Koncepcji Polityki Zagospodarowania Przestrzennego Kraju 2030

(znak oznacza, że dany cel Strategii przyczynia się do osiągnięcia celu strategii wyższego poziomu)

Cele KPZK 2030	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności			
2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów			☒
3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej			☒

4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski			☒
5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych			☒

Tabela 9. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy Borowa z celami dokumentu: Strategia Rozwoju Kraju do roku 2020

(znak oznacza że dany cel Strategii przyczynia się do osiągnięcia celu strategii wyższego poziomu)

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem			
2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe			
3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji potrzeb i aktywności obywatela		☒	
4. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej	☒		
5. Wzrost wydajności gospodarki	☒		
6. Zwiększenie innowacyjności gospodarki			
7. Rozwój kapitału ludzkiego		☒	
8. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych			
9. Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska			☒

10. Zwiększenie efektywności transportu			☒
11. Integracja społeczna		☒	
12. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych		☒	
13. Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych			

Tabela 10. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy Borowa z celami dokumentu: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
Cel 1 „Konkurencyjność” wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów	☒		
Cel 2 „Spójność” – budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych		☒	
Cel 3 „Sprawność” – tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie			☒

Źródło: Opracowanie własne

**Tabela 11. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy Borowa z celami dokumentu:
Strategia rozwoju powiatu mieleckiego na lata 2014 – 2020**

(znak oznacza że dany cel Strategii przyczynia się do osiągnięcia celu strategii wyższego poziomu)

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
1. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności oraz rozwój gospodarki powiatu			
1.1. Zwiększenie dostępności do infrastruktury sektora B+R oraz rozwoju gospodarki			
1.2. Zwiększenie intensywności współpracy sektora B+R i gospodarki			
1.3. Poprawa struktury rolnictwa na terenie powiatu	☒		
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i społecznego			
1. Rozwój usług zdrowotnych na terenie powiatu		☒	
2. Poprawa dostępności do dobrze rozwiniętych usług publicznych		☒	
3. Zwiększenie efektywności działania organizacji pozarządowych oraz instytucji ekonomii społecznej		☒	

3. Wzmocnienie dostępności transportowej i poprawa jakości infrastruktury publicznej			
1.1. Wzmocnienie dostępności transportowej wewnątrz i na zewnątrz powiatu			☒
1.2. Poprawa dostępności ludności powiatu do podstawowej infrastruktury publicznej i komunalnej			☒
4. Poprawa atrakcyjności środowiska kulturowego i naturalnego powiatu			
4.1. Poprawa stanu zasobów środowiskowych i zmniejszanie zagrożeń naturalnych			☒
4.2. Poprawa efektywnego wykorzystania zasobów kulturowych			☒

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 12. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy z celami dokumentu: Polityka Transportowa Państwa na lata 2006 – 2025

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
Cele polityki transportowej do roku 2025			
Cel 1: Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu jako czynnik poprawy warunków życia i usuwania barier rozwojowych gospodarki	☒		
Cel 2: Wspieranie konkurencyjności gospodarki polskiej jako kluczowy instrument rozwoju gospodarczego		☒	

Cel 3: Integracja systemu transportowego w układzie gałęziowym i terytorialnym.			
Cel 4: Poprawa bezpieczeństwa prowadząca do radykalnej redukcji liczby wypadków i ograniczenia ich skutków (zabici, ranni) oraz w rozumieniu społecznym do poprawy bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu i ochrony ładunków	☑		
Cel 5: Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko i warunki życia	☑		

Analizę spójności strategii gminy Borowa względem Raportu: Polska 2030 Wyzwania Rozwojowe dokonano biorąc pod uwagę określone w tym dokumencie wyzwania rozwojowe, na które musi odpowiedzieć Polska. Osiągnięcie celów Strategii Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015 – 2023 przyczyni się do stawienia czoła tym wyzwaniom oraz wzmocni krajowe wysiłki prowadzące do osiągnięcia możliwie największej poprawy sytuacji w obszarach określonych przez ww. wyzwania.

Tabela 13. Analiza spójności celów strategii rozwoju gminy z celami dokumentu: Raport „Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe”

Kluczowe wyzwania na które musi odpowiedzieć Polska w horyzoncie roku 2030	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
1. WZROST I KONKURENCYJNOŚĆ		☒	
2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA			☒
3. WYSOKA AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA ORAZ ADAPTACYJNOŚĆ ZASOBÓW PRACY		☒	
4. ODPOWIEDNI POTENCJAŁ INFRASTRUKTURY	☒		
5. BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNO-KLIMATYCZNE	☒		
6. GOSPODARKA OPARTA NA WIEDZY ORAZ ROZWÓJ KAPITAŁU INTELEKTUALNEGO		☒	☒
7. SOLIDARNOŚĆ I SPÓJNOŚĆ REGIONALNA	☒		
8. POPRAWA SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ			☒
9. SPRAWNE PAŃSTWO			
10. WZROST KAPITAŁU SPOŁECZNEGO			☒

Sposób wdrażania, finansowania, monitorowania oraz ewaluacji Strategii

Źródła finansowania realizacji Strategii

Strategia Rozwoju obejmuje długookresowe cele strategiczne, których osiągnięcie przewiduje się z horyzontem czasowym 2023 r. Skuteczna realizacja Strategii wiąże się bezpośrednio ze zdolnością samorządu do absorpcji środków pomocowych, bowiem dla większości podejmowanych projektów zakładających wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej konieczne będzie zaangażowanie w ramach finansowego wkładu własnego. Utrudnieniem w prognozowaniu ram finansowych Strategii jest wciąż brak precyzyjnych informacji o dostępnych dla Gminy możliwościach finansowych wynikających z funduszy Unii Europejskiej po 2013 roku, ze względu na to, że większość normujących tę kwestię programów operacyjnych nie została jeszcze w pełni skonstruowana. Ograniczenia te sprawiają, że ramy finansowe budowanej Strategii musiały zostać oparte na orientacyjnych szacunkach oraz niepewnych jeszcze przewidywaniach dotyczących zasad podziału środków w ramach poszczególnych Programów Operacyjnych.

Pomimo tych ograniczeń można przewidywać, że osiągnięcie celów strategicznych, a tym samym realizacja strategii będzie wiązać się z wykorzystywaniem środków pochodzących przede wszystkim z następujących źródeł:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego w komponencie regionalnym,
- środków pochodzących z Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- środków budżetowych samorządu gminy,
- środków pochodzących z Budżetu Państwa,
- publicznych i prywatnych środków krajowych współfinansujących projekty realizowane ze środków unijnych,
- dostępnych w ramach rezerw niewykorzystanych środków na realizację polityki spójności na lata 2007 – 2013.

Środki EFS będą wykorzystywane zarówno z komponentu regionalnego jak i komponentu centralnego programu operacyjnego obejmującego środki EFS (POWER).

Środki EFRR będą wykorzystywane przede wszystkim poprzez programy operacyjne, wśród których dominująca rola przypadnie Regionalnemu Programowi Operacyjnemu Województwa Podkarpackiego oraz planowanemu do kontynuacji w latach 2014 – 2020 Programowi Operacyjnemu Rozwój Polski Wschodniej.

W celu bardziej przejrzystego przedstawienia możliwości finansowania procesu wdrażania strategii dokonano detalicznej analizy źródeł współfinansowania przedsięwzięć realizowanych w celu osiągnięcia celów Strategii, uwzględniając szczegółowe zapisy dwóch najważniejszych źródeł finansowania projektów ze środków europejskich jakimi są Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 oraz Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Podobnie jak przy analizie spójności z polityką regionalną Unii Europejskiej, również i w tym przypadku posłużono się matrycą macierzową, w której osiągnane zaplanowanych przez gminę Borowa celów strategicznych skojarzono z konkretnymi Działaniami, w ramach których gmina poprzez udział w konkursach dotacyjnych ogłaszanych przez Urząd Marszałkowski może na zasadzie konkursowej sięgać po środki przeznaczone na współfinansowanie przedsięwzięć.

Tabela 14. Macierz powiązań celów strategicznych gminy z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020

(znak oznacza, że działania zaplanowane dla osiągnięcia danego celu strategicznego mogą być dofinansowane w ramach danej osi priorytetowej PRO WP)

	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
W zakresie EFRR			
I. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka			
1.1. WSPARCIE INFRASTRUKTURY B+R JEDNOSTEK NAUKOWYCH			
1.1.1. Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej			
1.2. BADANIA PRZEMYSŁOWE, PRACE ROZWOJOWE ORAZ ICH WDROŻENIA			
1.2.1. Zwiększenie potencjału regionalnego systemu innowacji			
1.3. PROMOWANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	☒		
1.3.1. Lepsze warunki do rozwoju MŚP	☒		
1.4. WSPARCIE MŚP			
1.4.1. Ograniczony spadek udziału przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw			
II. CYFROWE PODKARPACIE			
2.1. PODNIESIENIE EFEKTYWNOŚCI I DOSTĘPNOŚCI E-USŁUG			

2.1.1 Wyższa jakość i rozszerzony zakres usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną		☒	
III. CZYSTA ENERGIA			
3.1. ROZWÓJ OZE			
3.1.1. Zwiększony poziom produkcji energii z odnawialnych źródeł energii w generacji rozproszonej			☒
3.2. MODERNIZACJA ENERGETYCZNA BUDYNKÓW			
3.2.1. Zwiększona efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej			☒
3.3. POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA			
3.3.1. Obniżona emisyjność pyłów w ośrodkach miejskich województwa. Lepsza jakość powietrza w ośrodkach miejskich województwa			
IV. OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO			
4.1. ZAPOBIEGANIE I ZWALCZANIE ZAGROŻEŃ			
4.1.1. Zwiększona odporność na zagrożenia wynikające ze zmian klimatu występujące na terenie województwa podkarpackiego			☒
4.2. GOSPODARKA ODPADAMI			
4.2.1. Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie w województwie podkarpackim			☒
4.3. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA			
4.3.1. Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków. Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu zaopatrzenia w wodę			☒

4.4. KULTURA			
4.4.1.Podniesiona atrakcyjność kulturalna regionu i zwiększona dostępność dóbr kultury		☒	
4.5. RÓŻNORODNOŚĆ BIOLOGICZNA			
4.5.1.Wzmocnione mechanizmy ochrony różnorodności biologicznej w regionie			☒
V. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA			
5.1. INFRASTRUKTURA DROGOWA			
5.1.1.Lepsza dostępność transportowa województwa w ruchu drogowym			☒
5.2. INFRASTRUKTURA TERMINALI PRZEŁADUNKOWYCH			
5.2.1. Zwiększona ilość przewozów towarowych LHS na stacji Wola Baranowska			
5.3. INFRASTRUKTURA KOLEJOWA			
5.3.1.Lepsza dostępność transportowa województwa w ruchu kolejowym			
5.4. NISKOEMISYJNY TRANSPORT MIEJSKI			
5.4.1.Większe wykorzystanie transportu zbiorowego w miastach			
VI. SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA i SPOŁECZNA			
6.1. ROZWÓJ POTENCJAŁU ENDOGENICZNEGO REGIONU			
6.1.1.Poprawiona struktura zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach uzdrowiskowych			
6.2. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I POMOCY SPOŁECZNEJ			
6.2.1.Zwiększona dostępność i jakość usług zdrowotnych w regionie. Lepsza dostępność usług społecznych		☒	

6.3. REWITALIZACJA PRZESTRZENI REGIONALNEJ			
6.3.1. Ograniczone problemy społeczne na terenach zdegradowanych	☒	☒	
6.4. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA			
6.4.1. Zwiększona dostępność edukacji przedszkolnej. Lepsze warunki kształcenia zawodowego i ustawicznego. Lepsze warunki edukacji ogólnokształcącej wspierające kluczowe umiejętności		☒	
W zakresie EFS			
VII. REGIONALNY RYNEK PRACY			
7.1. POPRAWA SYTUACJI OSÓB BEZROBOTNYCH NA RYNKU PRACY			
7.1.1. Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych, biernych zawodowo oraz poszukujących pracy. Poprawa szans na zatrudnienie osób odchodzących z rolnictwa	☒	☒	
7.2. WSPARCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI			
7.2.1. Zwiększenie liczby nowo utworzonych, trwałych mikroprzedsiębiorstw			
7.3. ROZWÓJ OPIEKI ŻŁOBKOWEJ W REGIONIE			
7.3.1. Zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób mających utrudniony dostęp do rynku pracy z powodu sprawowania opieki nad dziećmi do lat 3		☒	
7.4. ROZWÓJ KOMPETENCJI PRACOWNIKÓW SEKTORA MŚP			
7.4.1. Podniesienie kompetencji i kwalifikacji przedsiębiorców sektora MŚP i ich pracowników	☒		

7.5. PROGRAMY PROFILAKTYCZNE I ZDROWOTNE W REGIONIE			
7.5.1. Zwiększenie uczestnictwa w programach zdrowotnych zmierzające do utrzymania aktywności zawodowej		☒	
VIII. INTEGRACJA SPOŁECZNA			
8.1. AKTYWNA INTEGRACJA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM			
8.1.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia		☒	
8.2. AKTYWNA INTEGRACJA OSÓB ZAGROŻONYCH UBÓSTWEM LUB WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM PROWADZONA PRZEZ OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ/POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE			
8.2.1. Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę ich zdolności do zatrudnienia		☒	
8.3. ZWIĘKSZENIE DOSTĘPU DO USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH			
8.3.1. Zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zwiększenie dostępności usług zdrowotnych		☒	
8.4. POPRAWA DOSTĘPU DO USŁUG WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ			

8.4.1. Zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym		☒	
8.5. WSPIERANIE ROZWOJU SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ W REGIONIE			
8.5.1. Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej w aktywizacji osób w niekorzystnej sytuacji oraz w dostarczaniu usług użyteczności społecznej w regionie		☒	
IX. JAKOŚĆ EDUKACJI I KOMPETENCJI W REGIONIE			
9.1. ROZWÓJ EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ			
9.1.1. Zwiększenie liczby miejsc wychowania przedszkolnego.			
9.2. POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO			
9.2.1. Wzrost kompetencji kluczowych uczniów w zakresie TIK, nauk matematyczno-przyrodniczych, języków obcych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wzrost kompetencji nauczycieli kształcenia ogólnego, w szczególności w zakresie wykorzystania TIK w nauczaniu		☒	
9.3. PODNOSZENIE KOMPETENCJI OSÓB DOROSŁYCH W OBSZARZE TIK I JĘZYKÓW OBCYCH			

9.3.1. Wzrost kompetencji w obszarze TIK i języków obcych u osób dorosłych będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy		☒	
9.4. POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO			
9.4.1. Wzrost zatrudnienia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe poprzez poprawę jakości szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy oraz wzbogacenie oferty edukacyjnej szkół			
9.5. PODNOSZENIE KOMPETENCJI OSÓB DOROSŁYCH W FORMACH POZASZKOLNYCH			
9.5.1. Wzrost kwalifikacji osób dorosłych poprzez uczestnictwo w pozaszkolnych formach kształcenia		☒	
9.6. WSPARCIE STYPENDIALNE DLA UCZNIÓW			
9.6.1. Wzrost kompetencji kluczowych uczniów w zakresie TIK, nauk matematyczno-przyrodniczych, języków obcych, kreatywności, innowacyjności i pracy zespołowej oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wzrost zatrudnienia absolwentów szkół prowadzących kształcenie zawodowe poprzez poprawę jakości szkolnictwa zawodowego dostosowanego do potrzeb rynku pracy oraz wzbogacenie oferty edukacyjnej szkół		☒	

X POMOC TECHNICZNA			
10.1. OSIĄGNIĘCIE I UTRZYMANIE ODPOWIEDNIEGO STANU ZATRUDNIENIA, PODNIESIENIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH PRACOWNIKÓW ORAZ ZORGANIZOWANIE NIEZBĘDNYCH WARUNKÓW PRACY ZAPEWNIENIE SPRAWNEJ REALIZACJI PROCESÓW WDRAŻANIA RPO WP REALIZACJA ADEKWATNYCH I KOMPLEMENTARNYCH DZIAŁAŃ KOMUNIKACYJNYCH ORAZ WZMOCNIENIE KOMPETENCJI BENEFICJENTÓW (W TYM POTENCJALNYCH BENEFICJENTÓW) POPRCZEZ DZIAŁANIA SZKOLENIOWE I WSPARCIE PROJEKTÓW			

Tabela 15. Macierz powiązań celów strategicznych gminy z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020

(znak oznacza, że działania zaplanowane dla osiągnięcia danego celu strategicznego mogą być dofinansowane w ramach danego Działania PROW)

	Cele strategiczne gminy		
	A. Zapewnienie mieszkańcom gminy Borowa bezpieczeństwa oraz warunków życia z racjonalnym wykorzystaniem zasobów oraz poszanowaniem środowiska naturalnego	B. Sprzyjanie powstawaniu nowych oraz zachowaniu istniejących źródeł utrzymania mieszkańców poprzez stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości oraz promocję gospodarczą gminy Borowa	C. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozszerzenie i podniesienie standardu usług publicznych oraz modernizację infrastruktury społecznej
I. Transfer wiedzy i działalność informacyjna			
1.1. Wsparcie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności			
1.2. Wsparcie na demonstracje i działania informacyjne			
II. Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw			
2.1. Wsparcie dla korzystających z usług doradczych		☒	
2.2. Wsparcie na szkolenia doradców			
III. Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych			
3.1. Wsparcie dla nowych uczestników systemów jakości żywności			
3.2. Wsparcie na przeprowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych			

IV. Inwestycje w środki trwałe			
4.1. Pomoc na inwestycje w gospodarstwach rolnych typu operacji: <ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja gospodarstw rolnych, • Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000, • Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN. 	☒		
4.2. Inwestycje w przetwórstwo marketing i rozwój produktów rolnych	☒		
4.3. Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa (Scalanie gruntów)	☒		
V. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich działań zapobiegawczych			
5.1. Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof			☒
5.2. Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, w tym chorób zwierząt, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof	☒		
VI. Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej			
6.1. Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników)	☒		
6.2. Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich	☒		

6.3.Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Restrukturyzacja małych gospodarstw)	☒		
6.4.Rozwój przedsiębiorczości- Rozwój usług rolniczych	☒		
6.5.Płatności dla rolników kwalifikujących się do wsparcia w ramach systemu dla małych gospodarstw (Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa)			☒
VII. Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich			
7.1.Inwestycje związane z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycje w energię odnawialną i w oszczędzanie energii			☒
7.2.Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej			☒
7.3.Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury i powiązanej infrastruktury		☒	
VIII Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego			
8.1.Zalesianie i tworzenie terenu zalesionego	☒		
IX. Tworzenie grup i organizacji producentów			
9.1.Tworzenie grup i organizacji producentów		☒	

X. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne			
10.1. Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych.	☒		
10.2. Wsparcie ochrony i zrównoważonego użytkowania oraz rozwoju zasobów genetycznych w rolnictwie			☒
XI. Rolnictwo ekologiczne			
11.1. Płatności w okresie konwersji na rolnictwo ekologiczne	☒		
11.2. Płatności w celu utrzymania rolnictwa ekologicznego	☒		
XII. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)			
12.1. Płatności dla obszarów górskich (ONW typ górski)			
12.2. Płatności dla obszarów nizinnych (ONW typ nizinny)	☒		
12.3. Płatności dla obszarów specyficznych (ONW typ specyficzny)			
XIII. Współpraca			
13.1. Wsparcie tworzenia i działania grup operacyjnych EPI na rzecz wydajnego i zrównoważonego rolnictwa		☒	
XIV. LEADER			
Wsparcie przygotowawcze			
14.1. Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność		☒	
14.2. Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z Lokalną Grupą Działania			
14.3. Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji			

Źródło: Opracowanie własne

Oprócz ww. dużych programów operacyjnych podmioty wpisujące się w działania związane z rozwojem lokalnym będą mogły sięgać po środki wsparcia z różnorodnych programów krajowych i zagranicznych. Dotyczy to w szczególności formalnych organizacji pozarządowych (fundacje, stowarzyszenia i inne), które również będą użytkownikami niniejszego dokumentu Strategii. W takich przypadkach dokument ten będzie dla tych organizacji narzędziem do wykazania spójności z polityką rozwoju lokalnego gminy.

System monitoringu, aktualizacji i ewaluacji strategii

Monitoring ma na celu bieżącą analizę przebiegu wdrażania, wyłapywanie ewentualnych zmian i adekwatne wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Ewaluacja ma za zadanie sprawdzenie, czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena opierać się będzie na następujących kryteriach:

1. Skuteczności – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania.
2. Efektywności – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii.
3. Użyteczności – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej.
4. Trafności – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru.
5. Trwałości – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jego zakończeniu.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych kierunków działań (zadań), które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne. Praktyczną konsekwencją zastosowania monitoringu i ewaluacji jest konieczność określenia przewidywanej reakcji na wyniki tych analiz. W praktyce zarządzania, prawidłową reakcją jest wprowadzanie stosownych korekt planu strategicznego. Procedura ta określana systemem aktualizacji stanowi trzeci komponent opisanego wyżej systemu oceny procesu wdrażania. Z uwagi na konieczność dokonywania tej czynności z uwzględnieniem procedur demokratycznych (przyjęcie stosownej uchwały Rady Gminy) dokonuje się jej wówczas, kiedy zmiany w otoczeniu są na tyle istotne, że odzwierciedlają rzeczywistą korzyść dla społeczności lokalnej. Taka procedura aktualizacji pozwala eliminować doraźne lub emocjonalne podejście do procesu wdrażania Strategii.

Za monitorowanie i ocenę postępów wdrażania Strategii odpowiedzialny będzie Zespół Sterujący powołany przez Wójta. Zespół będzie złożony z koordynatora oraz przedstawicieli 3 środowisk (gospodarczego, społecznego oraz samorządowego).

Zespół będzie się zbierał raz w roku, a do jego kompetencji należeć będzie m.in.:

- przegląd oraz szacunkowa ocena realizacji poszczególnych celów,
- formułowanie propozycji oraz zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień procesu wdrażania Strategii,
- wystąpienie z wnioskiem o aktualizację Strategii, w przypadku pojawienia się istotnych zmian sytuacji społeczno-gospodarczej.

Spis ilustracji

Rysunek 1. Struktura hierarchiczna dokumentów strategicznych wyższych poziomów, z którymi wymagana jest spójność Strategii Rozwoju Gminy Borowa	7
Rysunek 2. Struktura wewnętrzna gminy Borowa.....	13
Rysunek 3. Struktura jednostek pomocniczych gminy pod względem wielkości powierzchni.....	13
Rysunek 4. Liczba mieszkańców w miejscowościach gminy Borowa	14
Rysunek 5. Wizualizacja jakości powietrza atmosferycznego w regionie w zakresie podstawowych wskaźników zanieczyszczenia	15
Rysunek 6. Zasięg Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 425	19
Rysunek 7. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Borowa wg stanu na dzień 31.12.2014 r.	29
Rysunek 8. Struktura własności na terenie gminy Borowa.....	30
Rysunek 9. Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w podziale na sołectwa.....	30
Rysunek 10. Struktura podmiotów gospodarczych gminy Borowa wg. PKD – stan na dzień 31.12.2014 r.....	31
Rysunek 11. Udziały sołectw pod względem użytków rolnych.....	32
Rysunek 12. Bonitacja użytków rolnych w gminie Borowa	33
Rysunek 13. Struktura użytków rolnych w gminie Borowa	33
Rysunek 14. Gęstość zaludnienia na 100 hektarów użytków rolnych	34
Rysunek 15. Dochody budżetowe gminy Borowa na przestrzeni ostatniej dekady.....	35
Rysunek 16. Wartość wydatków budżetowych gminy wg stanu na koniec 2014 roku	36
Rysunek 17. Wartość wydatków inwestycyjnych gminy w [zł] w poszczególnych latach ostatniej dekady.....	37
Rysunek 18. Struktura dochodów budżetowych gminy Borowa wg stanu na koniec roku 2014	37
Rysunek 19. Struktura dochodów budżetowych gminy Borowa wg stanu na koniec roku 2014	38
Rysunek 20. Zużycie gazu	40
Rysunek 21. Udział mieszkańców gminy korzystających z sieci gazowniczej [%]	40
Rysunek 22. Zużycie wody	40
Rysunek 23. Udział procentowy mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej	41
Rysunek 24. Dynamika zmian ludności gminy Borowa	42
Rysunek 25. Udziały sołectw w populacji gminy	42
Rysunek 26. Ludność w sołectwach – 2013 r.	43
Rysunek 27. Struktura wiekowa ludności gminy Borowa – stan na koniec 2014 r.	43
Rysunek 28. Dynamika funkcjonalnych grup wiekowych w gminie.....	44
Rysunek 29. Obciążenie demograficzne	44

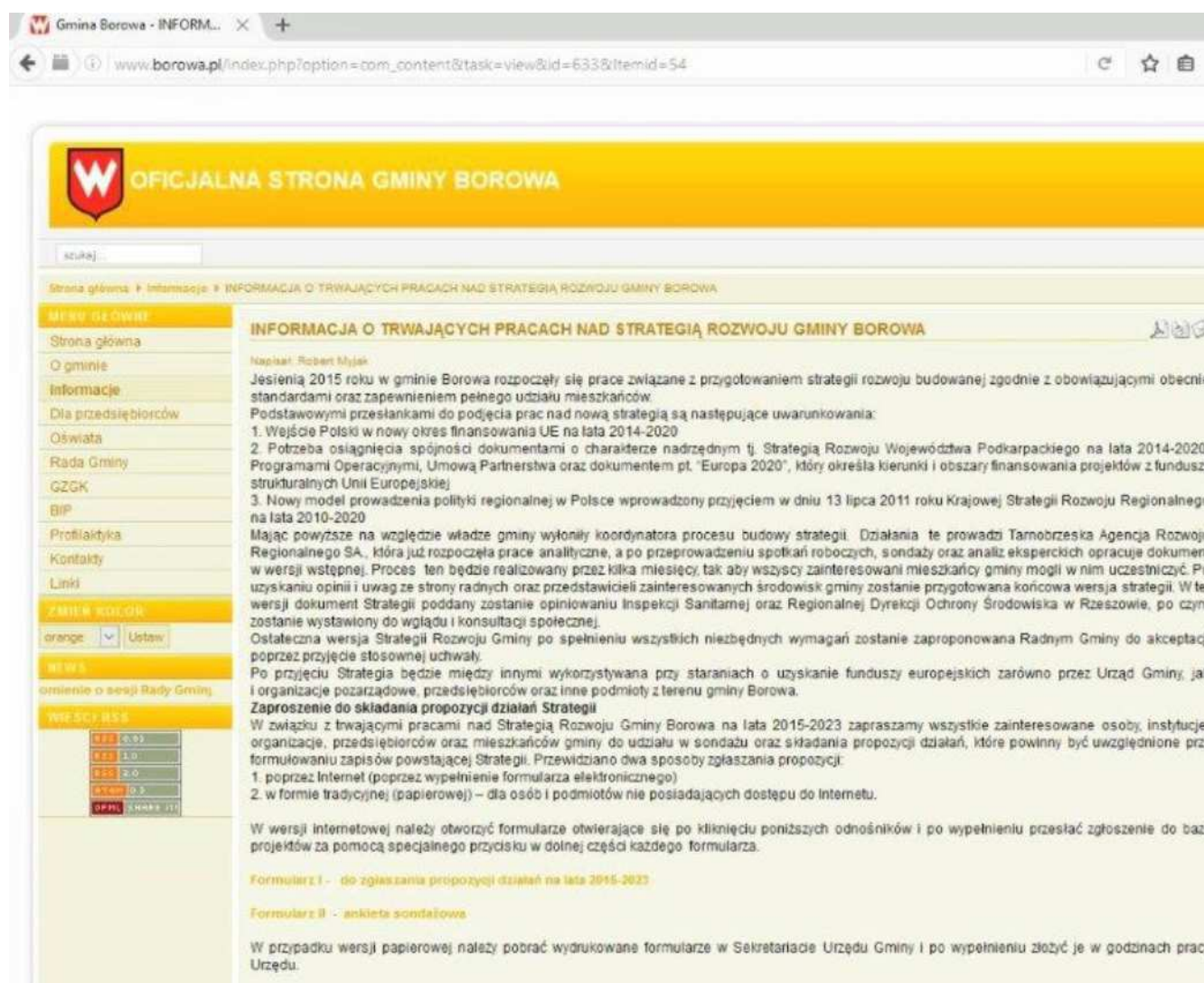
Rysunek 30. Przyrost naturalny gminy Borowa na przestrzeni ostatniej dekady	45
Rysunek 31. Dynamika zmian w zakresie liczby urodzeń oraz zgonów	45
Rysunek 32. Saldo migracji krajowych.....	46
Rysunek 33. Saldo migracji zagranicznych	46
Rysunek 34. Dynamika zmian liczby osób pracujących z gminy Borowa	46
Rysunek 35. Dynamika zmian liczby osób bezrobotnych z gminy Borowa.....	47
Rysunek 36. Stopa bezrobocia w regionie	47
Rysunek 37. Uczniowie szkół podstawowych	48
Rysunek 38. Uczniowie szkół gimnazjalnych	48
Rysunek 39. Dynamika zmian wskaźnika skolaryzacji	49
Rysunek 40. Wykorzystanie komputerów w szkołach.....	49
Rysunek 41. Wskaźniki czytelnictwa.....	50
Rysunek 42. Wyniki sondażu oceniającego stan opieki zdrowotnej	50
Rysunek 43. Wyniki sondażu oceniającego dotkliwość problemów społecznych, z którymi musi się borykać lokalne społeczeństwo	51
Rysunek 44. Wyniki sondażu w zakresie oceny działań służb pomocy społecznej w gminie Borowa	52
Rysunek 45. Wyniki sondażu w zakresie oceny oferty sportowo-rekreacyjnej.....	53

Załączniki

Dokumentacja uspołecznienia procesu budowania Strategii

Prace nad dokumentem strategii były prowadzone z zachowaniem szczególnej troski o zapewnienie pełnej możliwości udziału społeczności lokalnej w całym procesie prac. Poprzez ogłoszenia, sondaże realizowane przez witrynę gminną oraz rozciągnięty w czasie i wielokrotny system konsultowania zapisów przyszłej strategii wykorzystano optymalne możliwości zapewnienia udziału społeczności lokalnej w procesie budowania Strategii.

Zrzut ekranu z internetowym ogłoszeniem oraz zaproszeniem lokalnej społeczności do uczestnictwa na witrynie głównej gminy Borowa.

Fragment ankiety sondażowej za pomocą, której prowadzone były analizy stanu gminy

Ankieta sondażowa do Strategii Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015-2023

Ankieta ma charakter anonimowy.

Po wypełnieniu całego formularza należy kliknąć przycisk "Wyślij formularz" który znajduje się na dole formularza - ankieta zostanie wtedy automatycznie zapisana w bazie.

Najważniejszy problem gminy Borowa

na przykład "wysoka stopa bezrobocia wśród osób w wieku powyżej 40 roku życia" lub "niewystarczające oświetlenie dróg i chodników na terenie sołectw...."

Proszę oszacować w skali (1-5) dotkliwość poniższych problemów społecznych w gminie Borowa

	1 -Nie występuje	2	3	4	5 - występuje i jest bardzo dotkliwy
Niepełnosprawność	☐	☐	☐	☐	☐
Bezrobocie	☐	☐	☐	☐	☐
Dysfunkcjonalność rodzin	☐	☐	☐	☐	☐
Alkoholizm	☐	☐	☐	☐	☐
Narkomania	☐	☐	☐	☐	☐
Starzenie się społeczeństwa lokalnego	☐	☐	☐	☐	☐
Ubóstwo	☐	☐	☐	☐	☐
Przemoc domowa osoby i rodziny mające problemy mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
Inne	☐	☐	☐	☐	☐

Proszę ocenić warunki życia w gminie Borowa

	bardzo dobrze	dobrze	źle	bardzo źle	trudno powiedzieć
Warunki mieszkaniowe	☐	☐	☐	☐	☐
Bezpieczeństwo mieszkańców	☐	☐	☐	☐	☐
Zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność placówek przedszkolnych	☐	☐	☐	☐	☐
Dostępność placówek szkolnych	☐	☐	☐	☐	☐

Fragment internetowego formularza do zgłoszeń propozycji działań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Borowa na lata 2015 – 2023

Formularz zgłoszenia propozycji działań w gminie Borowa w okresie 2015-2023

Formularz stanowi jednolity szablon służący do zgłaszania propozycji zadań na podstawie których po uogólnieniu będą formułowane cele Strategii. Zadania można również zgłaszać w formie papierowej (Ankiety do pobrania w Sekretariacie Urzędu Gminy)

Każde zadanie należy składać na odrębnym formularzu. (istnieje możliwość złożenia dowolnej liczby propozycji)

***Wymagane**

Rodzaj projektu
proszę wybrać z listy rozwijanej

Tytuł lub hasłowy opis zadania (projektu) *

Uzasadnienie potrzeby
Proszę w kilku zdaniach napisać dlaczego ten projekt jest ważny. (np. przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa dzieci)

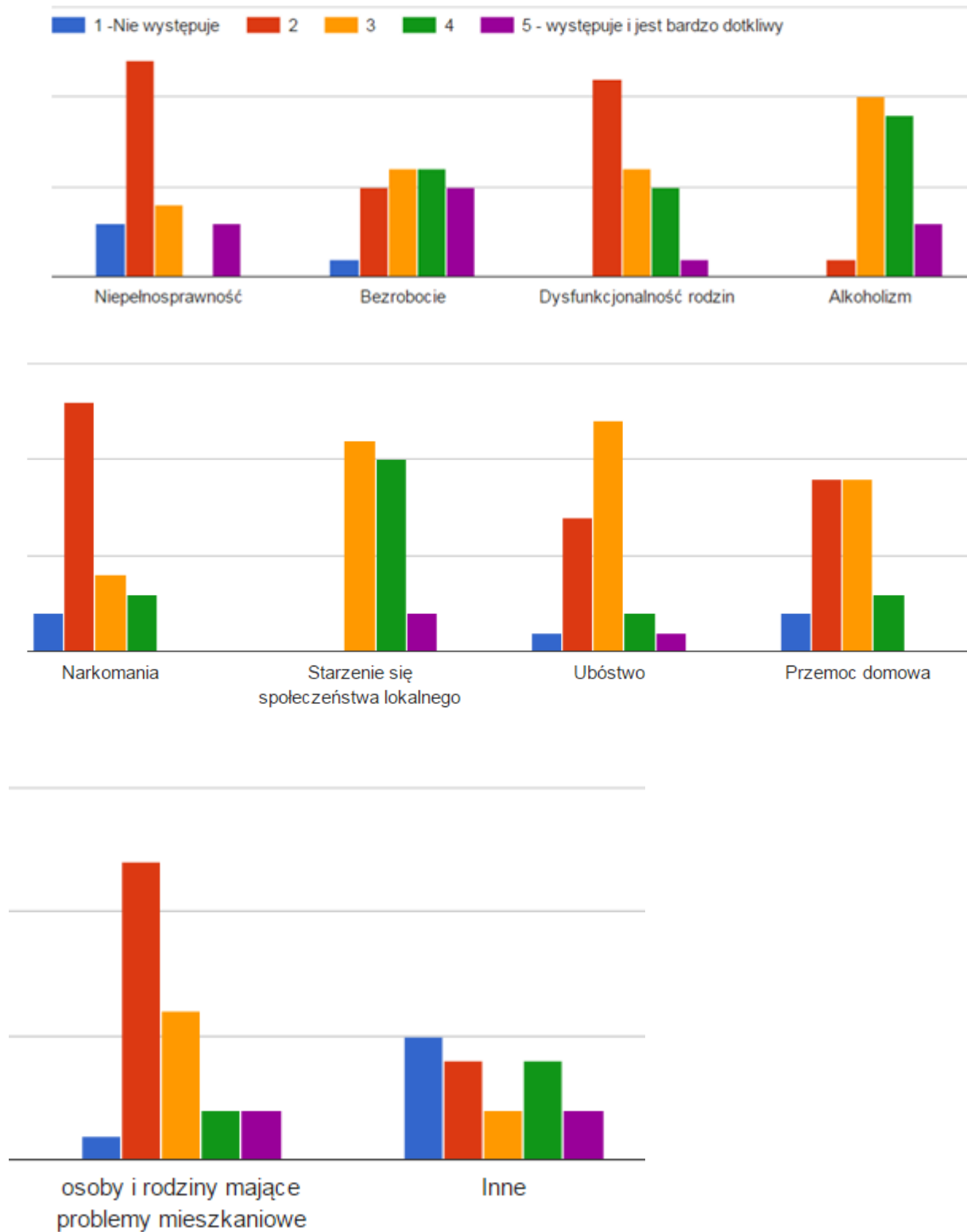
Szacowany koszt całkowity *

Orientacyjny czas realizacji
(np w miesiącach, tygodniach, latach, itp)

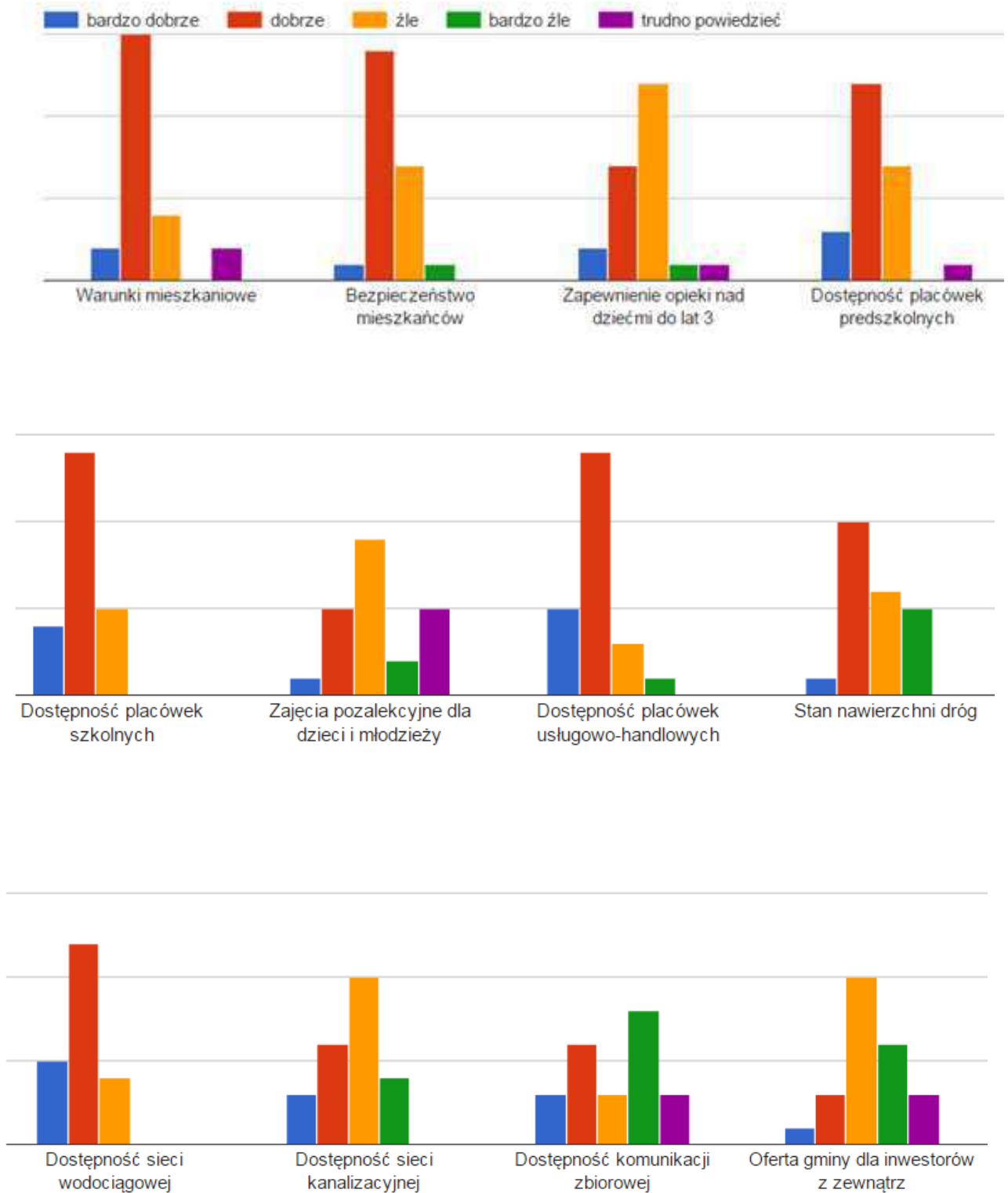
Oprócz ankiet sondażowych oraz analiz dokumentów oraz danych GUS podstawowym źródłem informacji przy tworzeniu zapisów Strategii były spotkania z mieszkańcami. W spotkaniach realizowanych podczas Zebrań Wiejskich uczestniczyli wójt, Przewodniczący Rady Gminy oraz inni przedstawiciele władz gminy. Poniżej zamieszczono kilka przykładowych fotoprotokołów ze spotkań z mieszkańcami z tych spotkań.

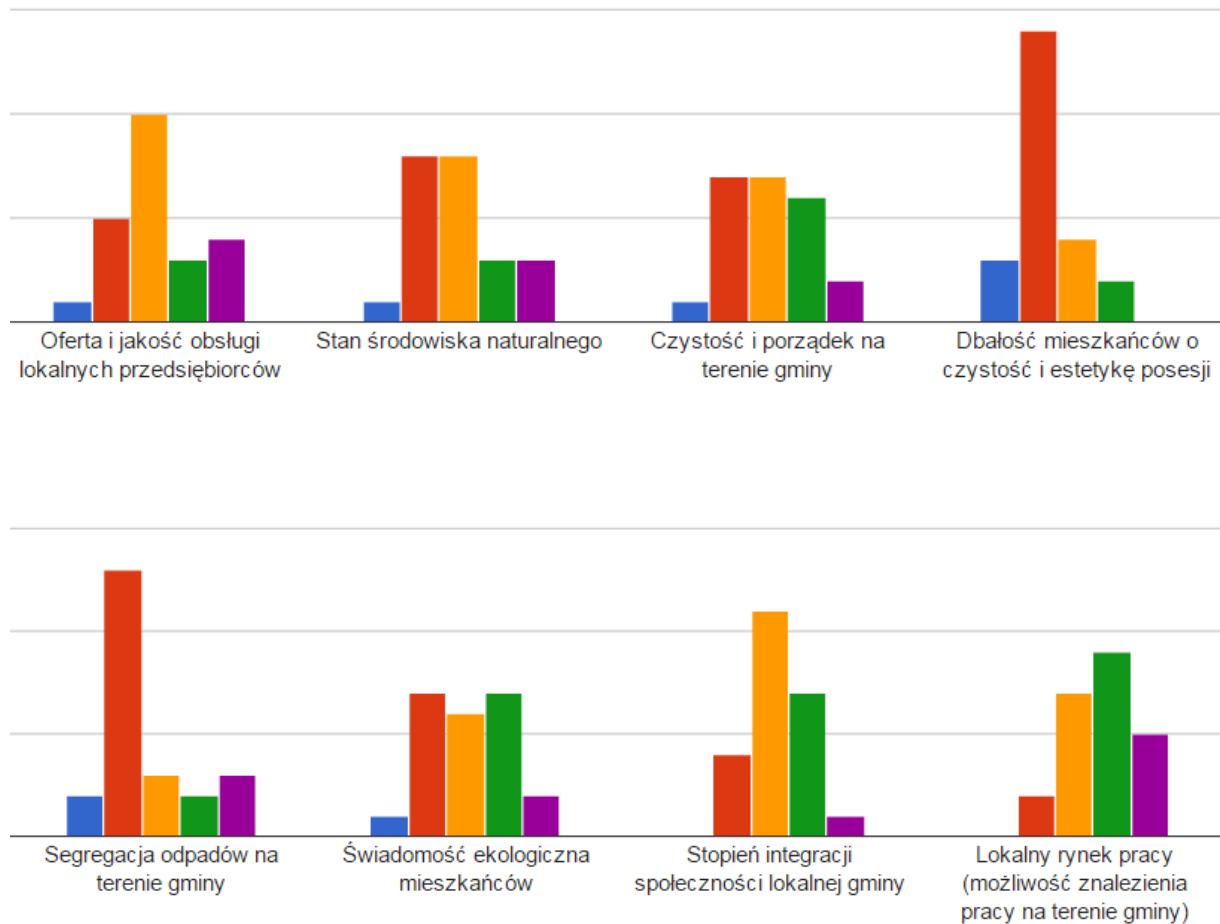
Wyniki badań sondażowych

Proszę oszacować w skali (1-5) dotkliwość poniższych problemów społecznych w gminie Borowa

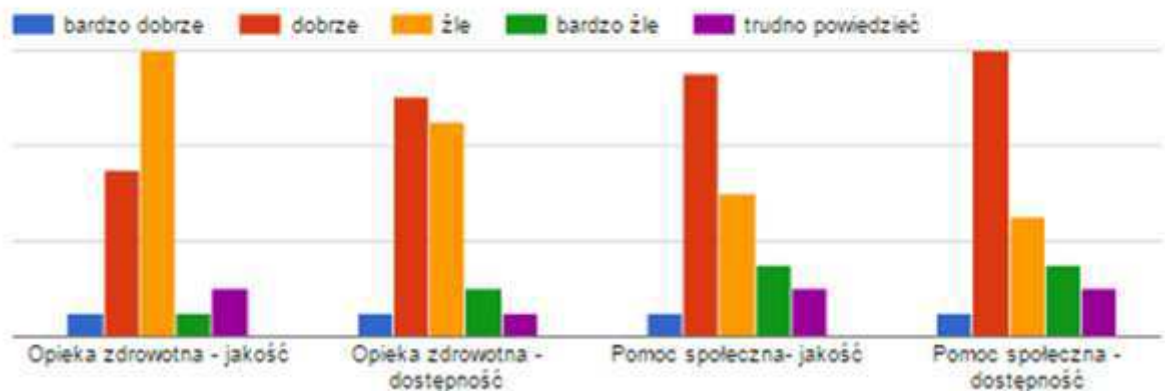

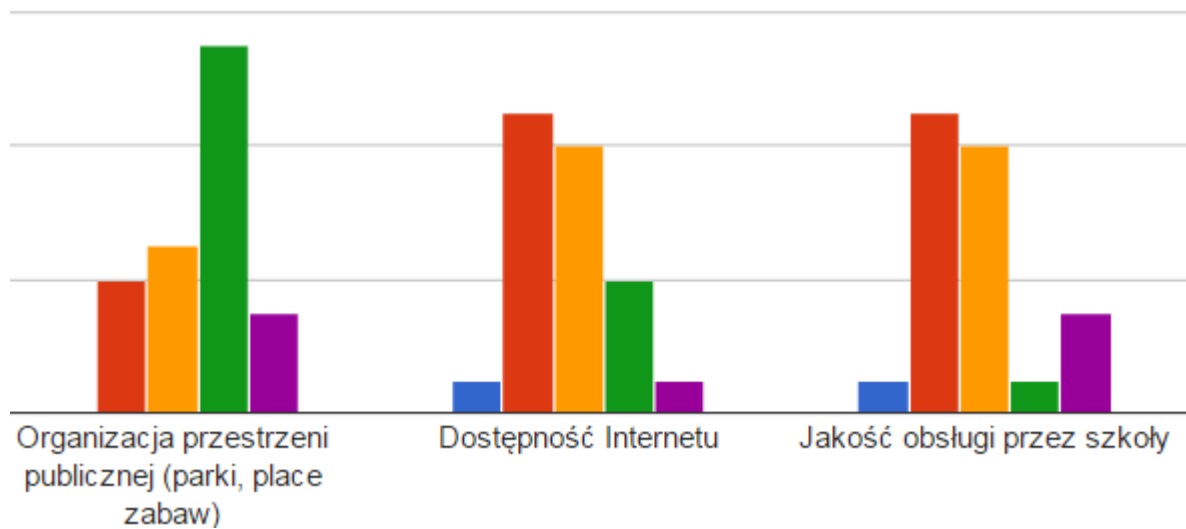
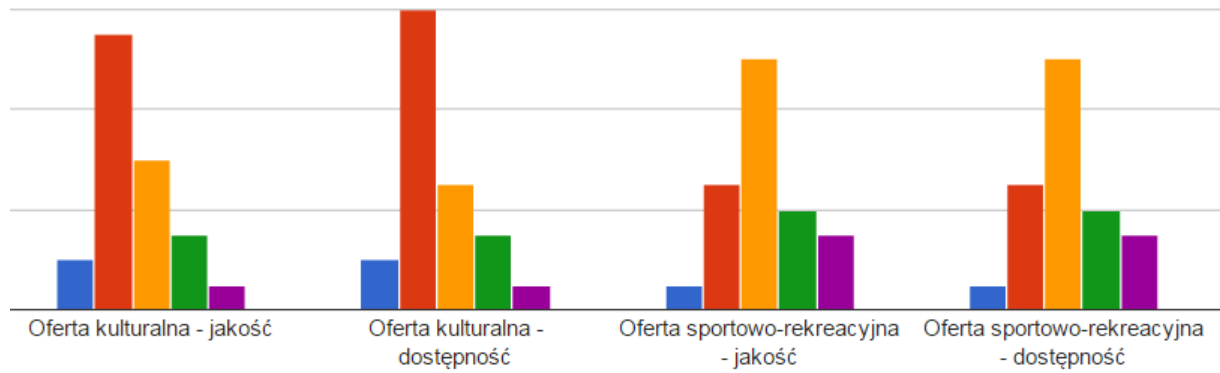
Proszę ocenić warunki życia w gminie Borowa

Proszę ocenić usługi dla mieszkańców

Proszę ocenić aktualną ofertę Gminy Borowa

Proszę ocenić ważność podejmowania przez Gminę poniższych rodzajów działań w okresie do roku 2020

Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości

Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców

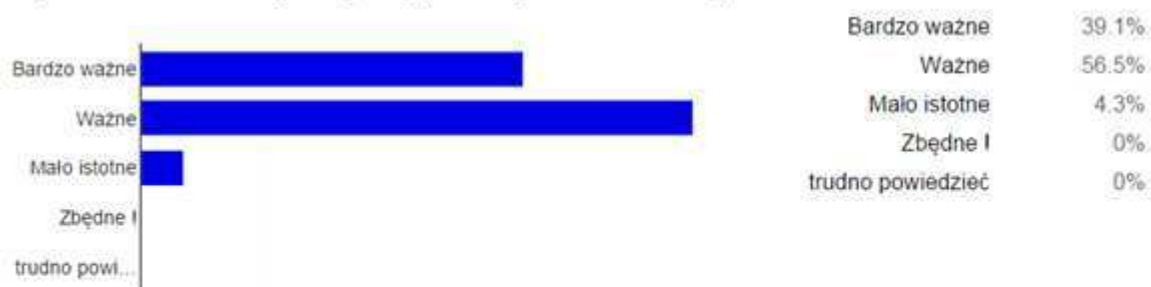
Zabezpieczenie opieki nad dziećmi do lat 3

Budowa ścieżek rowerowych

Poprawa infrastruktury drogowej (remonty i budowa dróg)

poprawa i rozbudowa oświetlenia ulicznego

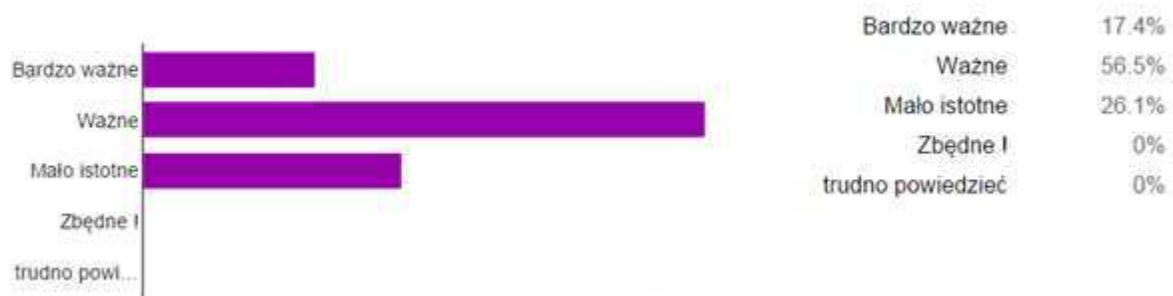
Budowa i remonty chodników

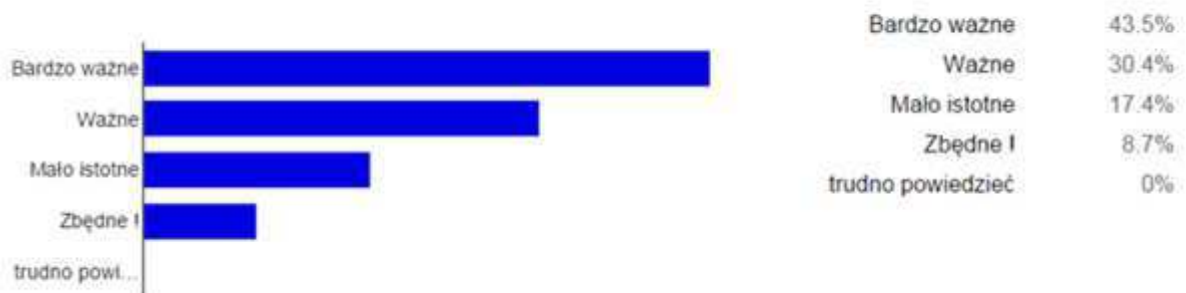
Budowa i remonty parkingów

Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej

Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej

Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Wydzielanie terenów inwestycyjnych

Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej

Zwiększanie pomocy socjalnej dla najuboższych

Szersze wspieranie działań kulturalnych i artystycznych

Szersze wspieranie działań promujących gminę

Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych

Budowa dziennego domu pobytu dla starszych i niepełnosprawnych

Budowa, rozbudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych

Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej

Promocja i wsparcie korzystania z odnawialnych źródeł energii

Dalsze działania w zakresie selekcji, wykorzystywania i zagospodarowania odpadów

Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców

Poprawa estetyki gminy

Poprawa zabezpieczenia przeciwpowodziowego

Rozwój służb związanych z przeciwdziałaniem skutkom klęsk żywiołowych

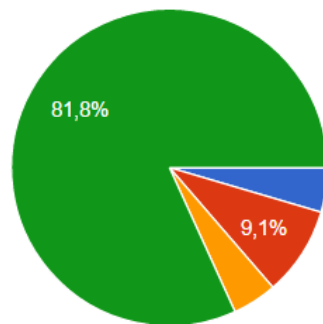
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej

Rozbudowa sieci gazowniczej

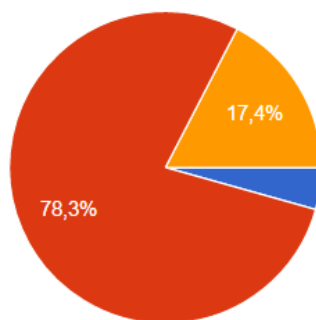

Jaka powinna być gmina Borowa?

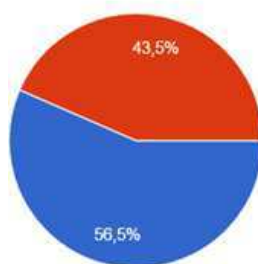
- Dbająca o środowisko przyrodnicze nawet kosztem ograniczenia inwestycji
- Zapewniająca dobre miejsca pracy nawet kosztem środowiska i mniejsze wydatki na wygodę życia w gminie
- Zapewniająca dużo usług i wygodę dla mieszkańców nawet przez ogranicz...
- Nastawiona w równym stopniu na rozwój gospodarczy, jakość życia m...
- Inne

W jakim stopniu jest Pani /Pan zadowolona/ny z inwestycji przeprowadzanych do tej pory na terenie gminy?

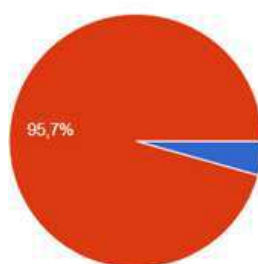

- Inwestycje są wystarczające
- Inwestycje są przydatne, ale niewystarczające
- Inwestycje są mało przydatne
- Inwestycje nie są potrzebne

Analiza uczestników badania ankietowego

- Kobieta
- Mężczyzna

- wiek poniżej 18 lat
- wiek w przedziale 18-60 lat
- wiek powyżej 60 lat

Zapisy ze spotkań roboczych – analizy problemów nękających społeczność lokalną w okresie prowadzenia prac nad Strategią Rozwoju

